

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं
—

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता चतुर्थं काण्डं

Note: Please refer to the book, TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं	5
4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं...	5
4.1.1 Appendix	29
4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - देवयजनग्रहाभिधानं.....	31
4.2.1 Appendix	59
4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णनं.....	62
4.3.1 Appendix	83
4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - पञ्चमचितिशेषनिरूपणं.....	85
4.4.1 Appendix	106
4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः - होमविधिनिरूपणं.....	108
4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः - परिषेचनसंस्काराभिधानं.....	124

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट

संस्काराभिधानं 150

4.7.1 Appendix 171

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः– अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

4.1.1.1

यु॒ञ्जानः॑ प्र॒थमं॑ मन॒स्तत्वाय॑ स॒विता॑ धि॒यः ।
अ॒ग्निं ज्योति॑र्नि॒चाय्य॑ पृथि॒व्या अ॒ध्या ऽभ॑रत् ।
यु॒क्त्वाय॑ मन॒सा दे॒वान्त् सु॒वर्य॑तो धि॒या दि॒वं ।
बृ॒हज्ज्योतिः॑ करि॒ष्यतः॑ स॒विता॑ प्र॒सुव॑ति तान् ।
यु॒क्तेन॑ मन॒सा व॒यं दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स॒वे । सु॒वर्गे॑याय॒ शक्त्यै॑ ॥
यु॒ञ्जते॑ मन॒ उत॑ यु॒ञ्जते॑ धि॒यो वि॒प्रा वि॒प्रस्य॑ बृ॒हतो॑ वि॒पश्चितः॑ ।
वि हो॒त्रा दधे॑ व॒युना॑ वि॒देक॑ इन् – [] 1

4.1.1.2

म॒ही दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ परि॒ष्टुतिः॑ । यु॒जे वां ब्र॒ह्म पू॒र्व्यं नमो॑भिर्वि
श्लो॒का यन्ति॑ प॒थ्येव॑ सू॒राः । शृ॒ण्वन्ति॑ वि॒श्वे अ॒मृत॑स्य पु॒त्रा आ ये॑

धामानि॑ दि॒व्यानि॑ त॒स्थुः । यस्य॑ प्र॒याण॑मन्व॒न्य इ॒द्युर्दे॒वा दे॒वस्य॑
महि॒मान॑मर्च॒तः । यः पार्थि॑वानि वि॒ममे॑ स ए॒तशो॑ र॒जाँसि॑ दे॒वः स॒विता॑
महि॒त्वना॑ । दे॒व स॒वितः॑ प्र॒सुव॑ य॒ज्ञं प्र॒सुव॑ – [] 2

4.1.1.3

य॒ज्ञप॑तिं भ॒गाय॑ दि॒व्यो ग॒न्धर्वः॑ । के॒तपूः॑ के॒तन्नः॑ पु॒नातु॑
वा॒चस्प॑तिर्वा॒चम॑द्य स्व॒दाति॑ नः । इ॒मं नो॑ दे॒व स॒वितर्य॑ज्ञं प्र॒सुव॑
दे॒वायु॑वँ स॒खिवि॑दँ स॒त्राजि॑तं ध॒नजि॑तँ सु॒वर्जि॑तं ।
ऋ॒चा स्तो॑मँ स॒मर्ध॑य गा॒यत्रे॑ण रथ॒न्तरं॑ । बृ॒हद्-गा॑य॒त्रव॑र्त॒नि ।
दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ ऽश्वि॒नोर्बा॑हु॒भ्यां पू॑ष्णो ह॒स्ताभ्यां॑
गा॒यत्रे॑ण छ॒न्दसा॑ ऽऽद॑दे॒ऽङ्गिर॑स्व॒दभ्रि॑र॒सि ना॑रि – [] 3

4.1.1.4

-र॒सि पृ॒थि॒व्याः स॒धस्था॑द॒ग्निं पु॒रीष्य॑म॒ङ्गिर॑स्व॒दा भर॑ त्रै॒ष्टुभे॑न त्वा छ॒न्दसा॑
ऽऽद॑दे॒ऽङ्गिर॑स्व॒द्-ब॒भ्रि॑र॒सि ना॑रि॒रसि॑ त्वया व॒यँ स॒धस्थ॑ आ॒ग्निँ श॑के॒म
ख॑नि॒तुं पु॒रीष्यं॑ जा॒गते॑न त्वा छ॒न्दसा॑ ऽऽद॑दे॒ऽङ्गिर॑स्व॒द्धस्त॑ आ॒धाय॑ स॒विता॑
बि॒भ्रद॑भ्रिँ हिर॒ण्ययीं॑ ।

तया॑ ज्योति॑रजस्र॒-मिद॑ग्निं खा॒त्वी न॒ आ भ॑रानुष्टु॒भेन॑ त्वा छन्द॒सा
() ऽऽददे॑ऽङ्गिर॒स्वत् । 4 (इद् - य॒ज्ञं प्र॑सु॒व - ना॒रि - रा॒नुष्टु॒भेन॑
त्वा छन्द॒सा - त्रीणि॑ च) (A1)

4.1.2.1

इ॒माम॑गृ॒भ्णन् र॒शना॑मृतस्य पूर्व॒ आयु॑षि विदथे॑षु क॒व्या ।
तया॑ दे॒वाः सु॒तमा॑ ब॒भूवु॑र्. ऋ॒तस्य॑ सा॒मन्थ् सर॑मा॒रप॑न्ती ।
प्र॒तूर्तं॑ वा॒जिन्ना॑ द्र॒व वरि॑ष्ठामनु सँव॑तं । दि॒वि ते॒ जन्म॑ पर॒मम॑न्तरि॒क्षे
नाभिः॑ पृ॒थि॒व्याम॑धि यो॒निः । यु॒ञ्जा॒था रा॑स॒भं यु॒वम॑स्मिन् या॒मे
वृष॑ण्वसू । अ॒ग्निं भ॑रन्तमस्म॒युं । यो॒गेयो॒गे त॒वस्तरं॑ वा॒जेवा॑जे ह॒वाम॑हे ।
स॒खाय॑ इन्द्र॒मूतये॑ । प्र॒तूर्व- [] 5

4.1.2.2

- नै॒ह्यव॑क्रामन्नश॒स्ती रु॒द्रस्य॑ गा॒णप॑त्यान् मयो॒भूरे॑हि ।
उ॒र्वन्त॑रि॒क्षम॑न्विहि स्व॒स्ति ग॒व्यूति॑रभ॒यानि॑ कृ॒ण्वन् ।
पू॒ष्णा स॒युजा॑ सह । पृ॒थि॒व्याः स॒धस्था॑द॒ग्निं पु॑रिष्य-म॒ङ्गिर॒स्व-
दच्छे॑ह्य॒ग्निं पु॑रीष्य-म॒ङ्गिर॒स्वद॑-च्छे॒मोऽग्निं॑ पु॒रीष्य॑-म॒ङ्गिर॒स्वद॑-

भरि॒ष्यामो॑ऽग्निं॒ पुरी॑ष्य-मङ्गि॒रस्वद्-भ॑रामः । अन्व॒ग्निरुष॑सा-
मग्र॑मख्य-दन्व॒हानि॑ प्रथ॒मो जा॒तवे॑दाः । अनु॒ सूर्य॑स्य - [] 6

4.1.2.3

पुरु॒त्रा च॑ र॒श्मीन॑नु॒ द्यावा॑पृथि॒वी आ॑ त॒तान॑ । आ॒गत्य॑ वा॒ज्यध्व॑नः
सर्वा॑ मृ॒धो वि॑धूनुते । अ॒ग्निं स॒धस्थे॑ मह॒ति चक्षु॑षा नि चि॒कीष॑ते ।
आ॒क्रम्य॑ वा॒जिन् पृ॒थिवी॑म॒ग्निमि॑च्छ रु॒चा त्वं॑ ।
भूम्या॑ वृ॒त्वाय॑ नो ब्रू॒हि यतः॑ ख॒नाम॑ तं व॒यं ।
द्यौस्ते॑ पृ॒ष्ठं पृ॒थिवी॑ स॒धस्थ॑मात्मा॒ ऽन्तरि॑क्षं॒ समु॒द्रस्ते॑ यो॒निः ।
वि॒ख्याय॑ चक्षु॑षा त्वम॒भि तिष्ठ॑- [] 7

4.1.2.4

पृ॒तन्य॑तः ।
उत्क्राम॑ मह॒ते सौ॑भगा॒या-स्मा॑दा॒स्थाना॑द् द्रवि॒णोदा॑ वा॒जिन् ।
वय॑ꣳ स्याम॑ सु॒मतौ॑ पृ॒थिव्या॑ अ॒ग्निं ख॑नि॒ष्यन्त॑ उ॒पस्थे॑ अ॒स्याः ।
उद॑क्रमीद् द्रवि॒णोदा॑ वा॒ज्यर्वा॑ऽकः स लो॒कं सु॑कृतं पृ॒थिव्याः॑ ।
ततः॑ ख॒नेम॑ सु॒प्रती॑कम॒ग्निं सु॒वो रु॑हा॒णा अ॒धि ना॑क॒ उत्त॑मे ।

अ॒पो दे॒वीरु॒प सृ॒ज म॒धुम॒तीर॒यक्ष॒माय॒ प्र॒जाभ्यः॑ ।

तासा॑ञ् स्थाना॒दुज्जि॒हता॒-मोष॑धयः सु॒पिप्प॒लाः । जिघ॑र्म्य- [] 8

4.1.2.5

-ग्निं॑ मन॒सा घृ॒तेन॑ प्र॒तिक्ष्य॑न्तं भुव॒नानि॑ वि॒श्वा ।

पृ॒थुं ति॒रश्वा वय॑सा बृ॒हन्तं॑ व्य॒चिष्ट॑मन्नञ् र॒भसं॑ वि॒दानं॑ ।

आ त्वा जिघ॑र्मि वच॒सा घृ॒तेना॑ऽरक्ष॒सा मन॑सा तज्जुष॒स्व ।

मर्य॑श्रीः स्पृ॒हय॑द्-वर्णो॑ अ॒ग्निर्ना॑ऽभि॒मृशे॑ त॒नुवा ज॑र्ह॒षाणः॑ ।

परि॑ वाज॒पतिः क॒विर॒ग्निर्ह॒व्यान्य॑क्रमीत् । दध॑द् रत्नानि दाशुषे॑ ।

परि॑ त्वाऽग्ने॒ पुरं॑ वयं॑ वि॒प्रञ् सह॑स्य धीमहि । धृष॑द् वर्णं दि॒वेदि॑वे

भे॒त्तारं॑ () भङ्गु॒राव॑तः । त्वम॒ग्ने द्यु॒भिस्त्व॑-माशुशुक्षणिस्त्व॑-मद्भ्यस्त्व॑-

मश्म॑नस्परि॑ । त्वं व॒नेभ्य॑ स्त्वमोष॑धीभ्य॑ स्त्वं नृ॒णां नृ॒पते॑

जाय॑से शुचिः । 9 (प्र॒तूर्व॑न्थ - सूर्य॑स्य - तिष्ठ॑ - जिघ॑र्मि -

भे॒त्तारं॑ - वि॒ञ्शति॑श्च) (A2)

4.1.3.1

दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ऽश्विनो॑ ब॒र्हुभ्यां॑ पू॒ष्णो ह॒स्ताभ्यां॑
 पृ॒थि॒व्याः स॒धस्थे॑ऽग्निं पु॒रीष्य॑-म॒ङ्गिर॒स्वत् ख॑नामि ।
 ज्योति॑ष्मन्तं त्वाऽग्ने सु॒प्रती॑क॒मज॑स्रेण भा॒नुना॑ दी॒द्यानं॑ ।
 शिवं॑ प्र॒जाभ्यो॑ऽहिं सन्तं पृ॒थि॒व्याः स॒धस्थे॑ऽग्निं पु॒रीष्य॑-म॒ङ्गिर॒स्वत्
 ख॑नामि । अ॒पां पृ॒ष्ठम॑सि स॒प्रथा॑ उ॒र्वग्निं॑ भ॒रिष्य॑द॒परा॑व॒पिष्ठं॑ ।
 वर्ध॑मानं म॒ह आ च॑ पु॒ष्करं॑ दि॒वो मा॒त्रया॑ व॒रिणा॑ प्रथस्व ।
 शर्म॑ च स्थो- [] 10

4.1.3.2

वर्म॑ च स्थो अ॒च्छि॒द्रे बहु॑ले उ॒भे । व्य॒च॒स्वती॑ सँव॒साथां॑ भ॒र्तम॑ग्निं
 पु॒रीष्यं॑ । सं॒वसा॑था सु॒वर्वि॑दा स॒मीची॑ उ॒रसा॑ त्मना ।
 अ॒ग्निम॑न्त भ॒रिष्य॑न्ती ज्योति॑ष्मन्त म॒जस्र॑मित् ।
 पु॒रीष्यो॑ऽसि वि॒श्वभ॑राः । अथ॒र्वा त्वा प्र॑थमो नि॒रम॑न्थद॒ग्ने ।
 त्वा॒मग्ने॑ पु॒ष्करा॑द॒ध्यथ॑र्वा नि॒रम॑न्थत । मू॒ध्नो वि॒श्वस्य॑ वा॒घतः॑ ।
 तमु॑ त्वा द॒ध्यङ्गु॑ ऋ॒षिः पु॒त्र ई॒धे- [] 11

4.1.3.3

अ॒थर्व॑णः । वृ॒त्रह॑णं पु॒रन्द॑रं । तमु॑ त्वा पा॒थ्यो वृ॒षा समी॑धे दस्यु॒हन्त॑मं ।
 ध॒नञ्ज॑यꣳ र॒णेर॑णे । सी॒द हो॑तः स्व उ॑ लो॒के चि॒कित्वा॑न्त् सा॒दया॑
 य॒ज्ञꣳ सु॒कृ॒तस्य॑ यो॒नौ ।
 दे॒वावी॑र्दे॒वान् ह॒विषा॑ य॒जास्य॑ग्ने बृ॒हद्-य॑ज॒माने॑ वयो॑ धाः ।
 नि हो॑ता हो॒तृष॑दने वि॒दान॑स्त्वेषो दी॒दिवाꣳ अ॑सदथ् सु॒दक्षः॑ ।
 अ॒द॒ब्धव्र॑त प्र॒मति॑र्वसिष्ठः स॒हस्रं॑ भ॒रः शु॒चिजि॑ह्वो अ॒ग्निः ।
 सꣳ सी॒दस्व॑ म॒हाꣳ अ॒सि शो॑चस्व- [] 12

4.1.3.4

दे॒ववी॑तमः । वि धू॒मम॑ग्ने अ॒रुषं॑ मि॒येध्य॑ सृ॒ज प्र॑शस्त द॒र्श॒तं ।
 ज॒निष्वा॑ हि जे॒न्यो अ॒ग्रे अ॒ह्नाꣳ हि॒तो हि॒तेष्व॑रुषो वने॑षु ।
 द॒मेद॑मे स॒प्त र॒त्ना द॑धानोऽग्नि॒र्होता॑ नि ष॒सादा॑ य॒जीयान्॑ । 13
 (स्थ - ई॒धे - शो॑चस्व - स॒प्तविं॑शतिश्च) - (A3)

4.1.4.1

सं ते वा॒युर्मा॑तरिश्वा दधातू॒त्ताना॑यै हृद॒यं य॑द्वि॒लिष्टं॑ ।
 दे॒वानां॑ य॒श्चर॑ति प्रा॒णथे॑न तस्मै च दे॒वि व॑षडस्तु तु॒भ्यं ।

सुजातो॑ ज्योति॑षा सह॑ शर्म॑ वरू॒थमा॑ऽसदः सुवः॑ ।

वासो॑ अग्ने॑ विश्व॑रूपं सँव्य॑यस्व विभावसो॑ ।

उदु॑ तिष्ठ॑ स्वध्व॑रावा नो दे॒व्या कृ॒पा ।

दृ॒शे च॑ भा॒सा बृ॒हता सु॑शु॒क्वनिरा॑ऽग्ने याहि सुश॑स्तिभिः । 14

4.1.4.2

ऊ॒र्ध्व ऊ॒ षु॒ ण ऊ॒तये॑ तिष्ठा॑ दे॒वो न स॑विता ।

ऊ॒र्ध्वो वाज॑स्य स॒निता यद॑ज्जिभि॑-र्वाघ॑द्भि-र्वि॒ह्वया॑महे ।

स जा॒तो गर्भो॑ अ॒सि रोद॑स्यो॒रग्ने चारु॑र्विभृ॒त ओष॑धीषु ।

चि॒त्रः शि॒शुः परि॑ तमा॒ऽस्य॑क्तः प्र मा॒तृभ्यो॑ अधि॒ कनि॑क्रदद्वाः ।

स्थि॒रो भव॑ वी॒ड्वङ्ग आ॒शुर्भव॑ वाज्य॒र्वन् ।

पृथु॑र्भव सु॒षद॒स्त्वम॒ग्नेः पु॒रीष॑वाहनः । शि॒वो भव॑ - [] 15

4.1.4.3

प्रजा॑भ्यो मा॒नुषी॑भ्यस्त्वमङ्गि॒रः ।

मा द्या॑वापृथि॒वी अ॒भि शू॑शुचो मा॒ऽन्तरि॑क्षं मा वन॒स्पती॑न् ।

प्रै॒तु वा॒जी कनि॑क्रद-न्ना॒नद॑द्-रा॒सभः॑ प॒त्वा ॥ ।

भर॒न्न॒ग्निं॑ पु॒री॒ष्यं॑ मा पा॒द्यायु॑षः पु॒रा ।
 रा॒स॒भो॑ वां क॒निक्र॑दथ् सु॒युक्तो॑ वृष॒णा र॑थे ।
 स वा॒म॒ग्निं॑ पु॒री॒ष्यमा॑शु॒र्दूतो॑ वहा॒दितः॑ ।
 वृषा॒ऽग्निं॑ वृष॒णं॑ भर॒न्नपां॑ गर्भ॑ऽस॒मुद्रि॑यं । अ॒ग्न आ॑ या॒हि- [] 16

4.1.4.4

वी॒तय॑ ऋ॒तऽस॒त्यं । ओष॑धयः प्र॒ति गृ॑ही॒ताऽग्नि॑मे॒तऽ
 शि॒वमा॑य॒न्तम॑भ्य॒त्र यु॑ष्मान् । व्य॒स्यन्॑ वि॒श्वा अ॑म॒तीर॑ती-नि॒षीद॑न्नो अ॒प
 दु॒र्मति॑ऽह॒नत् । ओष॑धयः प्र॒ति मो॑दध्वमे॒नं पु॑ष्पाव॒तीः सु॑पि॒प्पलाः॑ ।
 अयं॑ वो॒ गर्भ॑ ऋ॒त्वियः॑ प्र॒त्नऽस॒धस्थ॑मा ऽस॒दत् । 17

(सु॒श॒स्तिभिः॑ - शि॒वो भ॑व - या॒हि - षट्त्रि॑ऽश॒च्च) (A4)

4.1.5.1

वि पा॒जसा॑ पृ॒थुना॑ शो॒शुचा॑नो बा॒धस्व॑ द्वि॒षो र॑क्ष॒सो अ॑मी॒वाः ।
 सु॒शर्म॑णो बृ॒हतः॑ शर्म॒णि स्या॑म॒ग्नेर॑हऽसु॒हव॑स्य प्र॒णीतौ॑ ।
 आपो॑ हि ष्ठा म॒योभु॑व॒स्ता न ऊ॒र्जे द॑धात॒न । म॒हे र॑णाय॒ चक्ष॑से ।
 यो वः॑ शि॒वत॑मो॒ रस॑स्तस्य॒ भाज॑यते॒ह नः॑ । उ॒शती॑रि॒व मा॑तरः ।

तस्मा॑ अ॒रं ग॒माम॑ वो॒ यस्य॑ क्षया॒य जि॒न्वथ॑ । आपो॑ ज॒नय॑था च नः ।

मि॒त्रः – [] 18

4.1.5.2

स॒ञ् सृ॒ज्य पृ॒थि॒वीं भू॒मिं च॑ ज्योति॑षा स॒ह ।
 सु॒जातं॑ जा॒तवे॑दसम॒ग्निं वै॒श्वान॑रं वि॒भुं ।
 अ॒यक्ष्मा॑य त्वा स॒ञ् सृ॒जामि॑ प्र॒जाभ्यः॑ ।
 वि॒श्वे॑ त्वा दे॒वा वै॒श्वान॑राः स॒ञ् सृ॒जन्त्वा-नु॑ष्टु॒भेन॑ छ॒न्दसा॑ऽङ्गि॒रस्वत्॑ ।
 रु॒द्राः सं॒भृत्य॑ पृ॒थि॒वीं बृ॒हज्ज्यो॑तिः स॒मीधि॑रे ।
 तेषां॑ भा॒नुर॑जस्र इ॒च्छुक्रो॑ दे॒वेषु॑ रोचते । स॒ञ् सृ॒ष्टां व॑सु॒भी रु॒द्रैर्धी॑रैः
 क॒र्म॒ण्यां मृ॒दं । ह॒स्ताभ्यां॑ मृ॒द्धीं कृ॒त्वा सि॒नीवा॑ली करोतु – [] 19

4.1.5.3

तां । सि॒नीवा॑ली सु॒कपर्दा॑ सु॒कुरी॑रा स्वौप॒शा ।
 सा तु॒भ्यम॑दिते मह॒ ओखां॑ दधातु ह॒स्तयोः॑ ।
 उ॒खां करो॑तु श॒क्त्या बा॒हुभ्या॑-म॒दिति॑र्धिया ।
 मा॒ता पु॒त्रं य॑थोप॒स्थे सा॑ऽग्निं बि॒भर्तु॑ गर्भ॒ आ ।

म॒खस्य॑ शि॒रोऽसि॑ य॒ज्ञस्य॑ प॒दे स्थः॑ ।

वस॑वस्त्वा कृ॒ण्वन्तु॑ गा॒यत्रेण॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वत्॑ पृ॒थिव्य॑सि

रु॒द्रास्त्वा॑ कृ॒ण्वन्तु॑ त्रै॒ष्टुभेन॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वद॑न्तरि॒क्षम॑स्या - []

20

4.1.5.4

-दि॒त्यास्त्वा॑ कृ॒ण्वन्तु॑ जा॒गतेन॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वद् द्यौ॑र॒सि वि॒श्वे॑

त्वा दे॒वा वै॑श्वा॒नराः॑ कृ॒ण्वन्त्वानु॑ष्टु॒भेन॑ छ॒न्दसा॑-ऽङ्गि॒रस्वद्-दि॒शोऽसि॑

ध्रु॒वाऽसि॑ धा॒रया॑ म॒यि प्र॒जाꣳ रा॒यस्पोषं॑ गौ॒पत्यꣳ सु॒वीर्यꣳ स॒जा॒तान्

यज॑मा॒नाया॑ऽदि॒त्यै रा॒स्नाऽस्य॑ दि॒तिस्ते॑ बि॒लं गृ॒ह्णातु॑ पा॒ङ्गेन॑

छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वत् । कृ॒त्वाय॑ सा म॒हीमु॒खां मृ॒न्मयीं॑ यो॒निम॑ग्नये॑ ।

तां पु॒त्रेभ्यः॑ सं प्रा () यच्छ॒ददि॑तिः श्र॒पया॑निति । 21

(मि॒त्रः - करो॑ - त्वन्त॑रि॒क्षम॑सि - प्र - च॒त्वारि॑ च) (A5)

4.1.6.1

वस॑वस्त्वा धू॒पय॑न्तु गा॒यत्रेण॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वद्-रु॒द्रास्त्वा॑ धू॒पय॑न्तु त्रै॒ष्टुभेन॑

छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्व-दा॑दि॒त्यास्त्वा॑ धू॒पय॑न्तु जा॒गतेन॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्वद्-वि॒श्वे॑

त्वा दे॒वा वै॑श्वा॒नरा॑ धू॒पय॑न्त्वानु॒ष्टुभेन॑ छ॒न्दसा॑ ऽङ्गि॒रस्व-दि॒न्द्रास्त्वा॑

धूपयत्वङ्गिरस्वद् -विष्णुस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वद्-वरुणस्त्वा
 धूपयत्वङ्गिरस्व-ददितिस्त्वा देवी विश्वदेव्यावती पृथिव्याः
 सधस्थेऽङ्गिरस्वत् खनत्ववट देवानां त्वा पत्नी - [] 22

4.1.6.2

देवी विश्व देव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वद्-दधतूखे
 धिषणास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थे-ऽङ्गिरस्व-
 दभीन्धतामुखे गनास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्व-
 च्छ्रपयन्तूखे वरूत्रयो जनयस्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः
 सधस्थेऽङ्गिरस्वत् पचन्तूखे । मित्रैतामुखां पचैषा मा भेदि । एतां ते परि
 ददाम्यभित्त्यै । अभीमां - [] 23

4.1.6.3

महिना दिवं मित्रो बभूव सप्रथाः । उत श्रवसा पृथिवीं ।
 मित्रस्य चर्षणीधृतः श्रवो देवस्य सानसिं । द्युम्नं चित्रश्रवस्तमं ।
 देवस्त्वा सवितोद्वपतु सुपाणिः स्वङ्गुरिः । सुबाहुरुत शक्त्या ।
 अपद्यमाना पृथिव्याशा दिश आ पृण ।

उ॒त्ति॒ष्ठ॒ बृ॒हती॒ भवो॒र्ध्वा तिष्ठ॒ ध्रु॒वा त्वं । वस॒वस्त्वा ऽऽच्छृ॑न्दन्तु गाय॒त्रेण॒
छन्द॑साऽङ्गि॒रस्वद् रु॒द्रास्त्वाऽऽच्छृ॑न्दन्तु () त्रै॒ष्टुभे॑न छन्द॑साऽङ्गि॒रस्व-
दादि॑त्यास्त्वा ऽऽच्छृ॑न्दन्तु जा॒गते॑न छन्द॑साऽङ्गि॒रस्वद्-वि॒श्वे॑ त्वा दे॒वा
वै॒श्वान॑रा आ च्छृ॑न्दन्त्वानु॒ष्टुभे॑न छन्द॑साऽङ्गि॒रस्वत् । 24

(प॒त्नी - रि॒माꣳ - रु॒द्रास्त्वाऽऽच्छृ॑न्दन्त्वे - का॒त्र विꣳश॑तिश्च) (A6)

4.1.7.1

स॒मास्त्वा॒ग्ने ऋ॒तवो॑ वर्ध॑यन्तु सँव॒थ्स॒रा ऋ॒षयो॑ या॒नि स॒त्या ।
सं दि॒व्येन॑ दी॒दिहि॑ रो॒चने॑न वि॒श्वा आ भा॑हि प्र॒दिशः॑ पृ॒थिव्याः॑ ।
सं चे॒ध्यस्वा॒ग्ने प्र च॑ बो॒धयै॑नमु॒च्च तिष्ठ॑ म॒हते॑ सौ॒भगा॑य ।
मा च॑ रि॒षदु॑प॒सत्ता ते॑ अ॒ग्ने ब्र॒ह्माण॑स्ते य॒शसः॑ सन्तु॒ माऽन्ये॑ ।
त्वा॒मग्ने॑ वृ॒णते॑ ब्रा॒ह्मणा॑ इ॒मे शि॒वो अ॒ग्ने - [] 25

4.1.7.2

सं व॑रणो भ॒वा नः॑ । स॒पत्न॑हा नो॒ अभि॑माति॒जिच्च॒ स्वे गये॑ जा॒गृह्य॑
प्र॒युच्छ॑न् । इ॒हैवा॒ग्ने अ॒धि धा॑रया॒ रयिं॑ मा॒ त्वा नि॒क्रन् पूर्व॑चितो
नि॒का॒रिणः॑ । क्ष॒त्रम॒ग्ने सु॒यम॑मस्तु॒ तुभ्य॑मु॒पस॑त्ता वर्ध॑तां ते॒ अनि॑ष्टतः ।

क्ष॒त्रेणा॒ग्ने स्वा॒युः स॒ र॒भ॒स्व मि॒त्रेणा॒ग्ने मि॒त्र॒धेये॑ य॒तस्व॑ ।
स॒जा॒तानां॑ म॒ध्यम॑स्था ए॒धि रा॒ज्ञाम॑ग्ने वि॒हव्यो॑ दी॒दिही॑ह । अ॒ति - [] 26

4.1.7.3

नि॒हो अ॒ति सि॒धो ऽत्य॑चि॒त्ति-म॒त्यरा॑तिम॒ग्ने ।
वि॒श्वा ह्य॑ग्ने दु॒रिता॑ स॒हस्वा॒थास्म॑भ्य॒ सह॑वी॒रा र॑यि॒न्दाः ।
अ॒नाधृ॑ष्यो जा॒तवे॑दा अ॒निष्टृ॑तो वि॒राड॑ग्ने क्ष॒त्रभृ॑द्-दी॒दिही॑ह ।
वि॒श्वा आ॒शाः प्र॒मुञ्च॑न् मा॒नुषी॑र्भियः शि॒वाभि॑र॒द्य परि॑ पा॒हि नो॑ वृ॒धे ।
बृ॒हस्प॑ते स॒वित॑र्बो॒धयै॑न् स॒ शि॒तं चि॒त्सं त॒रा स॒ शि॒शाधि॑ ।
व॒र्धयै॑नं म॒हते॑ सौ॒भगा॑य- [] 27

4.1.7.4

वि॒श्व ए॒नम॑नु म॒दन्तु॑ दे॒वाः । अ॒मुत्र॑भू॒याद॑ध य॒द्यम॑स्य बृ॒हस्प॑ते
अ॒भि॒शस्ते॑र मु॒ञ्चः । प्र॒त्यौ॒हता॑-म॒श्विना॑ मृ॒त्युम॑स्माद् दे॒वाना॑-म॒ग्ने
भि॒षजा॑ श॒चीभिः॑ । उ॒द्वयं॑ त॒मस॑स्परि प॒श्यन्तो॑ ज्योति॒रुत्तरं॑ ।
दे॒वं दे॒वत्रा॑ सूर्य॒मग॑न्म ज्योति॒रुत्त॑मं । 28

(इ॒मे शि॒वो अ॒ग्ने - ऽति॑ - सौ॒भगा॑य - च॒तुस्त्रि॑श॒च्च) (A7)

4.1.8.1

ऊ॒र्ध्वा अस्य॑ समि॒धो भवन्त्यू॒र्ध्वा शु॒क्रा शो॒ची ऽप्यग्नेः॑ ।
 द्यु॒मत्त॑मा सु॒प्रती॑कस्य सू॒नोः । तनू॒नपा॒दसु॒रो वि॒श्ववे॑दा दे॒वो दे॒वेषु॑ दे॒वः ।
 पथ॑ आ॒ऽनक्ति॑ म॒ध्वा घृ॒तेन॑ । म॒ध्वा य॒ज्ञं नक्ष॑से प्री॒णानो॑ नरा॒श॒सो
 अग्ने॑ । सु॒कृद्दे॒वः सवि॒ता वि॒श्ववारः॑ । अ॒च्छाय॑मेति शव॒सा
 घृ॒तेनै॑डा॒नो वह्नि॑र्म॒सा । अ॒ग्नि॒ सु॒चो अध्व॑रेषु प्र॒यत्सु॑ ।
 स यक्ष॑दस्य म॒हिमा॑नमग्नेः स – [] 29

4.1.8.2

ई॒ मन्द्रा॑सु प्र॒यसः॑ । वसु॑श्चेति॒ष्ठो वसु॑धातमश्च ।
 द्वा॒रो दे॒वीर॑न्वस्य वि॒श्वे व्र॑ता ददन्ते अग्नेः । उ॒रुव्य॑च॒सो धाम्ना॑
 प॒त्यमा॑नाः । ते अस्य॑ योषणे दि॒व्ये न यो॑ना॒वुषा॑सान॒क्ता ।
 इ॒मं य॒ज्ञम॑वता म॒ध्वरं॑ नः । दै॒व्या हो॑तारावू॒र्ध्व-म॒ध्वरं॑ नो॒ऽग्नेर्जि॒ह्वाभि॑
 गृ॒णीतं॑ । कृ॒णु॒तं नः॑ स्वि॒ष्टिं । ति॒स्रो दे॒वीर्ब॒र्हिरे॑द॒
 स॒द॒न्ति॒वडा॑ सर॒स्वती॑ – [] 30

4.1.8.3

भारती । मही गृणाना । तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टा सुवीरं ॥
 रायस्पोषं वि ष्यतु नाभिमस्मे । वनस्पतेऽव सृजा रराणस्त्मना देवेषु ।
 अग्निर्हव्यं शमिता सूदयाति । अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेद इन्द्राय
 हव्यं । विश्वे देवा हविरिदं जुषन्तां ।

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्या - [] 31

4.1.8.4

-मुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ।

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य ईशो अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ।

य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ।

यस्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्रं रसया सहा - [] 32

4.1.8.5

–ऽऽहुः । यस्ये॒माः प्र॒दि॒शो॒ यस्य॑ बा॒हू कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
यं क्र॒न्दसी॑ अव॒सा तस्त॑भाने॒ अभ्यै॑क्षेतां॒ मनसा॑ रेज॒माने॑ ।
यत्रा॒धि सू॒र उ॒दितौ॑ व्येति॒ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
येन॑ द्यौरु॒ग्रा पृ॒थि॒वी च दृ॒ढे येन॑ सु॒वः स्त॒भितं॑ येन॑ ना॒कः ।
यो अ॒न्तरि॑क्षे रज॒सो वि॒मानः॑ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
आपो॑ ह॒ यन्म॑हती वि॒श्व – [] 33

4.1.8.6

–मा॒यन् दक्षं॑ दधा॒ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निं ।
ततो॑ दे॒वानां॑ नि॒रव॑र्त्ततासु॒रेकः॑ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
यश्चि॒दापो॑ म॒हिना॑ प॒र्यप॑श्यद्–दक्षं॑ दधा॒ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निं ।
यो दे॒वेष्व॑धि दे॒व ऐ॒क आ॒सीत् कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ । 34

(अ॒ग्नेः स – सर॑स्वती – द्या॒ – सह – वि॒श्वं – चतु॑स्त्रिं॒शच्च॑)
(A8)

Special Korvai

(ऊ॒र्ध्वा - यः प्रा॒णतो - य आ॒त्म॒दा - यस्ये॒मे - यङ्क्र॑न्द॒सी - येन॑
द्यौ- रापो॑ ह॒ यत् - ततो॑ दे॒वानां॑ - य॒श्चि॒दापो॑ - यो दे॒वेषु॑ - नव॑)

4.1.9.1

आ॒कू॒ति॒म॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒ मनो॑ मे॒धाम॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒
चि॒त्तं वि॒ज्ञा॒त॒म॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒ वा॒चो वि॒धृ॒ति॒म॒ग्निं प्र॒युज॑ स्वाहा॒
प्र॒जा॒प॒तये॑ म॒नवे॑ स्वाहा॒ऽग्नये॑ वै॒श्वान॒राय॑ स्वाहा॒ वि॒श्वे दे॒वस्य॑ ने॒तु॒र्म॒तो
वृ॒णीत॑ स॒ख्यं वि॒श्वे रा॒य इ॒षु॒ध्य॒सि द्यु॒म्नं वृ॒णीत॑ पु॒ष्यसे॑ स्वाहा॒ मा सु॑
भि॒त्था मा सु॑ रि॒षो दृ॒ह॒स्व वी॒डय॑स्व सु॒ ।

अ॒ंब धृ॒ष्णु वी॒रय॑स्वा - [] 35

4.1.9.2

-ऽग्नि॑श्चेदं करिष्यथः । दृ॒ह॒स्व दे॒वि पृ॒थि॒वि स्व॑स्तय॒ आसु॑री मा॒या
स्व॒धया॑ कृ॒ताऽसि॑ । जु॒ष्टं दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यम॑रि॒ष्टा त्वमु॑दिहि॒ यज्ञे॑
अ॒स्मिन् । मि॒त्रैता॑मु॒खां तपै॑षा मा भे॒दि । ए॒तां ते परि॑ द॒दाम्य॑भि॒त्त्यै ।
द्रू॒वन्नः॑ स॒र्पिरा॑सु॒तिः प्र॒लौ होता॑ वरे॒ण्यः । स॒हस॑स्पु॒त्रो अद्भु॑तः ।

परस्या॒ अधि॑ सँवतो॑ऽवरा॒ अ॒भ्या - [] 36

4.1.9.3

तर॑ । यत्रा॑हमस्मि॒ ता॒ अ॒व । पर॑मस्याः॒ परा॒वतो॑ रोहि॒दश्च॑ इ॒हाऽ*ग॑हि ।
पु॒री॒ष्यः पु॒रु॒प्रियो॑ऽग्ने॒ त्वं तरा॑ मृ॒धः । सी॒द त्वं मा॒तुर॒स्या उप॒स्थे
वि॒श्वा॒न्यग्ने॑ व॒यु॒नानि॑ वि॒द्वान् ।

मै॒नाम॑र्चिषा॒ मा तप॑सा॒ऽभि शू॒शु॒चो॑ऽन्तर॒स्या अ॒ शु॒क्र ज्यो॑तिर्वि॒ भा॒हि ।
अ॒न्तर॑ग्ने॒ रु॒चा त्व॑मु॒खायै॑ स॒दने॑ स्वे । तस्या॒स्त्व अ॒ हर॑सा॒ तप॑न् ()
जा॒तवे॑दः शि॒वो भव॑ । शि॒वो भू॒त्वा म॒ह्यम॑ग्नेऽथो॑ सी॒द शि॒वस्त्वं ।
शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः सर्वाः॑ स्वां यो॑निमि॒हाऽऽस॑दः । 37

(वी॒र॒य॒स्वा - ऽऽ - तप॑न् - वि॒श॒तिश्च॑) (A9)

4.1.10.1

यद॑ग्ने॒ या॒नि का॒नि चा॑ऽऽते॒ दा॒रू॒णि द॒ध्म॑सि । तद॑स्तु॒ तुभ्य॑मिद्-घृ॒तं
तज्जु॑षस्व॒ यवि॑ष्य । यद॑त्यु॒पजि॑ह्वि॒का यद्व॑म्रो अ॒ति॒स॒र्प॑ति ।
सर्वं॑ तद॑स्तु॒ ते घृ॑तं तज्जु॑षस्व॒ यवि॑ष्य ।
रा॒त्रि अ॒ रा॒त्रि॒मप्र॑या॒वं भ॒रन्तो॑ऽश्वा॒येव॑ तिष्ठ॑ते॒ घा॒सम॑स्मै ।

रा॒य॒स्पो॒षेण॑ स॒मि॒षा म॒द॒न्तो॒ऽग्ने॒ मा ते॒ प्र॒ति॒वै॒शा रि॒षाम॑ ।

नाभा - [] 38

4.1.10.2

पृ॒थि॒व्याः स॒मि॒धा-न॒म॒ग्नि॒ꣳ रा॒य॒स्पो॒षाय॑ बृ॒हते॑ ह॒वाम॑हे ।

इ॒र॒म्म॒दं बृ॒हदु॒क्थं॑ यँ॒ज॒त्रं जे॒तार॒म॒ग्निं पृ॒तना॑सु सा॒सहि॑ ।

याः से॒ना अ॒भी॒त्व॒रीरा॑-व्या॒धिनी॑-रु॒गणा॑ उ॒त ।

ये स्ते॒ना ये च॒ तस्क्रा॑स्ताꣳस्ते॒ अ॒ग्नेऽपि॑ द॒धाम्या॑स्ये॑ ।

दꣳष्ट्रा॑भ्यां म॒लि॒म्लून् जं॒भ्यै-स्त॑स्क्राꣳ उ॒त ।

ह॒नू॒भ्याꣳ स्ते॒नान्-भ॒गव॑स्ताꣳ-स्त्वं खा॒द सु॒खादि॑तान् ।

ये जने॑षु म॒लि॒म्लवः॑ स्ते॒ना-स॒स्त॑स्क्रा वने॑ । ये - [] 39

4.1.10.3

कक्षे॑ष्व॒घा य॒वस्ताꣳस्ते॒ द॒धामि॑ जं॒भयोः॑ ।

यो अ॒स्मभ्य॑म॒राती॑याद्-यश्च॑ नो॒ द्वे॒षते॑ ज॒नः ।

नि॒न्दाद्यो॑ अ॒स्मान् दि॒प्साच्च॑ सर्वं॑ तं म॒स्मसा॑ कुरु ।

सꣳशि॑तं मे॒ ब्र॒ह्म सꣳशि॑तं वी॒र्यं॑ ब॒लं ।

स॒ञ्शितं॑ क्ष॒त्रं जि॒ष्णु॒ यस्या॑ऽहमस्मि॒ पुरो॑हितः ।

उ॒देषां॑ बा॒हू अति॑रमु॒द्वर्च॑ उ॒दू बलं॑ ॥

क्षि॒णोमि॒ ब्रह्म॑णा-ऽमि॒त्रानु॑न्नयामि - [] 40

4.1.10.4

स्वा॒ञ् अ॒हं । दृ॒शा॒नो रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौ॒र्दुर्म॑र्षमायुः श्रि॒ये रु॒चानः॑ ।

अ॒ग्नि॒रमृ॑तो॒ अभ॑वद्वयो-भि॒र्यदे॑नं द्यौ॒रज॑नयथ् सु॒रेताः॑ ।

वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्र॒ति मु॒ञ्चते॑ क॒विः प्रा॑ऽसा॒वीद्भ॑द्रं द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।

वि ना॒कम॑ख्यथ् स॒विता व॑रेण्योऽनु॒ प्रया॑णमु॒षसो॑ वि॒राज॑ति ।

न॒क्तोषा॑सा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे॒ धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑क॒ञ् समी॑ची ।

द्या॒वा क्षा॑मा॒ रुक्मो॑ - [] 41

4.1.10.5

अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्र॒विणो॑दाः ।

सु॒प॒र्णोऽसि॑ ग॒रुत्मा॑न् त्रि॒वृत्ते॑ शि॒रो गा॑य॒त्रं चक्षुः॑ स्तोम॒ आ॒त्मा सा॑म ते

त॒नूर्वा॑मदे॒व्यं बृ॑हद्-रथ॒न्तरे॑ प॒क्षौ य॑ज्ञाय॒ज्ञियं पु॒च्छं

छ॒न्दा॒ञ् स्य॑ङ्गा॒नि धि॒ष्णि॒याः श॒फा यजू॑षि॒ नाम॑ ।

सु॒पर्णो॑ऽसि गरु॒त्मान् दि॒वं गच्छ॑ सु॒वः पत॑ । 42

(ना॒भा - वने॑ ये - न॒यामि॑ क्षा॒मा रु॒क्मो॑ - ऽष्टा॒त्रिं॑शच्च) (A10)

4.1.11.1

अग्ने॑ यं य॒ज्ञम॑ध्व॒रं वि॒श्वतः॑ परि॒भूर॑सि । स इ॒द्वेषु॑ गच्छति ।

सोम॑ यास्ते मयो॒भुव॑ ऊ॒तयः॑ सन्ति दा॒शुषे॑ । ताभि॒र्नोऽवि॒ता भव॑ ।

अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ > [1] , भुवः॑ > [2] ।

त्व॒न्नः सोम॑ > [3] , या ते॑ धा॒मानि॑ > [4] ।

तथ् स॒वि॒तुर्व॑र॒ण्यं भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि । धियो॑ यो नः प्रचो॒दया॑त् ।

अचि॑त्ती यच्च॒कृ॒मा दै॒व्ये जने॑ दी॒नैर्दक्षैः॑ प्र॒भूती॑ पू॒रुष॑त्वता । 43

4.1.11.2

दे॒वेषु॑ च स॒वि॒त॒र्मा॒नुषे॑षु च त्व॒न्नो अ॒त्र सु॒वता॑द॒नाग॑सः ।

चो॒दयि॑त्री सू॒नृता॑नां चे॒तन्ती॑ सु॒मती॑नां । य॒ज्ञं द॑धे सर॒स्वती॑ ।

पा॒वीर॑वी क॒न्या चि॒त्रायुः॑ सर॒स्वती॑ वी॒रप॑त्नी धि॒यं धा॑त् ।

ग्नाभि॑रच्छि॒द्रं श॒रणं स॒जोषा॑ दु॒राध॑र्षं गृ॒णते॑ शर्म॑ य॒सत् ।

पू॒षा गा अ॒न्वे॑तु नः पू॒षा र॒क्ष॒त्वर्व॑तः ।

पू॒षा वाज॑ꣳ स॒नोतु॑ नः । शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्य - [] 44

4.1.11.3

-द्वि॒षुरूपे॑ अ॒हनी॑ द्यौ॒रिवा॑सि । वि॒श्वा हि॑ मा॒या अ॒वसि॑ स्व॒धावो॑ भ॒द्रा ते॑
पू॒षन्नि॑ह रा॒तिर॑स्तु । ते॒ऽव॒र्धन्त॑ स्व॒तव॑सो म॒हित्व॑ना ऽऽना॒कं त॑स्थु॒रुरु॑
च॒क्रिरे॑ स॒दः । वि॒ष्णु र्य॑द्वाऽऽव॒द्-वृ॑षणं म॒दच्यु॑तं व॒यो न॑ सी॒दन्न॑धि
ब॒र्हिषि॑ प्रि॒ये । प्र॒चि॒त्रम॑र्कं गृ॒णते॑ तु॒राय॑ मा॒रुता॑य स्व॒तव॑से भ॒रध्वं॑ । ये
सहा॑ꣳसि स॒हसा॑ स॒हन्ते॑ - [] 45

4.1.11.4

रे॒जते॑ अ॒ग्ने पृ॑थि॒वी म॒खेभ्यः॑ ।

वि॒श्वे दे॒वा >[5], वि॒श्वे दे॒वाः >[6] ।

द्या॒वा नः॑ पृ॒थि॒वी इ॒मꣳ सि॒ध्रम॑द्य दि॒विस्पृ॑शं ।

य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ य॒च्छतां॑ । प्र॒ पूर्॒वजे॑ पि॒तरा॑ न॒व्यसी॑भिर्गी॒र्भिः

कृ॒णुध्व॑ꣳ स॒दने॑ ऋ॒तस्य॑ । आ नो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी दै॒व्येन॑ ज॒नेन॑ या॒तं

म॒हि वां व॑रूथं । अ॒ग्निꣳ स्तो॑मेन बो॒धय॑ समि॒धानो॑ अ॒मर्त्यं॑ ।

ह॒व्या दे॒वेषु॑ नो॒ दधत्॑ । स ह॒व्यवा॑डम॒र्त्य उ॒शिग्दू॑तश्चनो॒हितः॑ () ।

अ॒ग्नि॒र्धिया॑ स॒मृ॒ण्व॒ति । श॒न्नो॑ भ॒वन्तु॑ > 7 , वा॒र्जे॑वा॒र्जे > 8 । 46

(पुरु॑ष॒त्वता॑ - य॒ज॒तन्ते॑ अ॒न्यथ् स॒ह॒न्ते॑ - च॒नो॑हि॒तो - ऽष्टौ॑ च॑) (A11)

PraSna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यु॒ञ्जान॑ - इ॒माम॑गृ॒भ्णन् - दे॒वस्य॑ - स॒न्ते॑ - वि पा॒जसा॑ -
वस॑वस्त्वा - समा॑स्त्वो - द्ध॒र्वा - अ॒स्याकू॑तिं - य॒दग्ने॑ या॒न् -
य॒ग्ने यं॑ य॒ज्ञ - मे॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यु॒ञ्जानो॑ - वर्म॑ च स्थ - आ॒दि॒त्यस्त्वा - भा॒रती॑ - स्वा॒ङ् अ॒ह॒ङ् -
षट्च॑त्वारि॒ङ्शत्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 4 :-

(यु॒ञ्जानो॑ - वा॒र्जे॑वा॒र्जे)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.1.1 Appendix

4.1.11.1 – अ॒ग्नि॒मूर्धा॑ > ¹, भुवः॑ > ² ।

अ॒ग्नि॒मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॒यं ।

अ॒पाँ रे॒ताँसि॑ गि॒न्वति॑ ॥

भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॒सश्च॑ ने॒ता य॒त्रा नि॒यु॒द्धिः स॒चसे॑ शि॒वाभिः॑ ।

दि॒वि मूर्धा॑नं दधि॒षे सु॒वर्षा॑ जि॒ह्वा॒मग्ने॑ च॒कृषे॑ ह॒व्यवा॑हं ॥

(Appearing in TS 4-4-4-1)

4.1.11.1 त्व॒न्नः सोम॑ > ³, या ते॑ धा॒मानि॑ > ⁴ ।

त्वं नः॑ सोम॑ वि॒श्वतो॑ र॒क्षा रा॒जन्न॑घाय॒तः । न रि॑ष्येत् त्वा॒वतः॑ स॒खाः ॥

या ते॑ धा॒मानि॑ दि॒वि या पृ॒थि॒व्यां या॑ प॒र्वते॑ष्वोष॒धीष्व॑प्सु ।

तेभि॑र्नो वि॒श्वैः सु॒मना॑ अहे॒डन् रा॒जन्त्-सोम॑ प्र॒ति ह॒व्या गृ॑भाय ॥

(Appearing in TS 2-3-14-1)

4.1.11.4– विश्वे॑ दे॒वा > ⁵ , विश्वे॑ दे॒वाः > ⁶ ।

वि॒श्वे॑ दे॒वा ऋ॒तावृ॒ध ऋ॒तुभिर्। ह॒वन्श्रु॒तः । जु॒षन्तां॑ यु॒ज्यं प॒यः ॥

वि॒श्वे॑ दे॒वाः शृ॒णुते॑मँ ह॒वं मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ य उप॒ द्यवि॑ष्ठ ।

ये अ॒ग्निजि॑ह्वा उ॒त वा॒ यज॑न्ना आ॒सद्या॑स्मिन् ब॒र्हिषि॑ मा॒दय॑ध्वं ॥

(Appearing in TS 2.4.14.5)

4.1.11.4 – श॒न्नो भ॑वन्तु > ⁷ , वा॒र्जेवा॑र्जे > ⁸ ।

मि॒त॒द्र॒वः स॒हस्र॑सा मे॒धसा॑ता स॒निष्य॑वः ।

म॒हो ये रत्न॑ स॒मिथे॑षु ज॒भिरे॑ श॒न्नो भ॑वन्तु वा॒जिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वा॒र्जेवा॑र्जे ऽव॒त वा॑जिनो॑ नो॒ धने॑षु वि॒प्रा अ॑मृ॒ता ऋ॑त॒ज्ञाः ॥

(Appearing in TS 1.7.8.2)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं

4.2.1.1

वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽस्य॑भि॒माति॑हा गा॒य॒त्रं॑ छ॒न्द आ॑ रो॒ह पृ॒थि॒वीम॒नु
वि॒क्रम॑स्व नि॒र्भ॒क्तः स॒ यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽस्य॑भि॒शस्ति॑हा
त्रै॒ष्टु॒भं॑ छ॒न्द आ॑ रो॒हान्तरि॑क्षम॒नु वि॒क्रम॑स्व नि॒र्भ॒क्तः स॒ यं द्वि॒ष्मो
वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽस्य॑रा॒तीय॑तो ह॒न्ता जा॑गतं छ॒न्द आ॑ रो॒ह दि॒वम॒नु
वि॒क्रम॑स्व नि॒र्भ॒क्तः स॒ यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः॑ – [] 1

4.2.1.2

क्र॒मोऽसि॑ श॒त्रूय॑तो ह॒न्ताऽनु॑ष्टु॒भं॑ छ॒न्द आ॑ रो॒ह दि॒शोऽनु॑
वि॒क्रम॑स्व नि॒र्भ॒क्तः स॒ यं द्वि॒ष्मः ।
अ॒क्र॒न्द॒द॒ग्निः॑ स्त॒नय॑न्नि॒व द्यौः॑ क्षा॒मा रे॑रि॒हद्-वी॒रु॒धः स॒मज्ज॑न् ।
सद्यो॑ ज॒ज्ञानो॑ वि॒ हीमि॑द्धो अ॒ख्य॒दा रो॑द॒सी भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॑ ।

अ॒ग्नेऽभ्याव॑र्ति॒न्नभि॑ न॒ आ॒ वर्त॑स्वाऽऽयु॒षा॒ वर्च॑सा॒ स॒न्या॒ मे॒धया॑ प्र॒जया॑
ध॒नेन॑ । अ॒ग्ने - [] 2

4.2.1.3

अ॒ङ्गिरः॑ श॒तं ते॑ स॒न्त्वावृ॑तः स॒हस्रं॑ त उपावृ॑तः ।
ता॒सां पो॑षस्य पो॒षेण॑ पु॒नर्नो॑ नष्ट॒मा कृ॑धि पु॒नर्नो॑ रयि॒मा कृ॑धि ।
पु॒नरू॒र्जा नि॑वर्तस्व पु॒नर॒ग्न इ॒षाऽऽयु॒षा । पु॒नर्नः॑ पा॒हि वि॒श्वतः॑ । स॒ह
र॒य्या नि॑ वर्तस्वाऽग्ने पि॒न्वस्व॑ धा॒रया॑ । वि॒श्वप्ति॑न्या वि॒श्व त॒स्परी॑ ।
उ॒दु॒त्त॒मं व॑रुण पा॒श म॒स्मद॑वा॒ध॒मं - [] 3

4.2.1.4

वि॑ म॒ध्यम॑ श्र॒थाय॑ । अ॒था व॑यमा॒दित्य॑ व्र॒ते त॑वा॒नाग॑सो अ॒दित्ये॑
स्या॒म । आ॒ त्वाऽहार्ष॑-म॒न्तर॑भूर्ध्रुव॒स्तिष्ठा॑ ऽवि॒चाच॑लिः ।
वि॒शस्त्वा॑ सर्वा॒ वाज्छ॑न्त्वस्मिन् रा॒ष्ट्रम॑धि श्रय ।
अ॒ग्ने बृ॑ह॒न्नुष॑सामू॒र्ध्वो अ॒स्थान्नि॑र्जग्मि॒वान्-त॑म॒सो ज्यो॑ति॒षाऽऽगा॑त् ।

अ॒ग्नि॒र्भा॒नु॒ना रु॒शता॒ स्व॒ङ्ग आ जा॒तो वि॒श्वा स॒द्मान्य॒प्राः ।

सीद॒ त्वं मा॒तुर॒स्या - [] 4

4.2.1.5

उप॒स्थे वि॒श्वा॒न्यग्ने॑ व॒यु॒ना॒नि वि॒द्वान् । मै॒ना॒म॒र्चि॒षा मा तप॑सा॒भि
शू॒शु॒चो॒ऽन्तर॑स्या॒ शु॒क्र॒ज्यो॒तिर्वि॑ भा॒हि । अ॒न्तर॑ग्ने रु॒चा त्व॑मु॒खायै॑
सद॑ने॒ स्वे । तस्या॑स्त्व॒ हर॑सा तप॒ज्जात॑वेदः शि॒वो भव॑ ।

शि॒वो भू॒त्वा म॒ह्यम॑ग्ने॒ऽथो सीद॑ शि॒वस्त्वं । शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः
सर्वाः॑ स्वां यो॒निमि॑हा॒ऽऽ सदः॑ । ह॒सः शु॒चिष॑ () द्व॒सुर॑न्तरि॒क्ष-
स॒द्धो॒ता वे॒दिष॑दति॒थि दु॒रोण॑सत् । नृ॒षद्व॑रसद् ऋ॒तसद् व्यो॑म॒सद्
अ॒ब्जा गो॒जा ऋ॒तजा॑ अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॒हत् । 5

(दि॒वम॒नु वि॒ क्रम॑स्व नि॒र्भक्तः॑ स यन् द्वि॒ष्मो वि॒ष्णो - र्द्ध॑ने॒नाग्ने॑
- ऽध॑म - म॒स्याः - शु॒चिष॑थ् - षोड॑श च) (A1)

4.2.2.1

दिव॑स्प॒रि प्र॒थमं॑ ज॒ज्ञे अ॒ग्नि॒रस्मद् द्वितीयं॑ परि॒ जा॒तवे॑दाः ।
तृ॒तीय॑म॒प्सु नृ॒मणा॑ अज॒स्रमि॒न्धान॑ ए॒नं ज॒रते॑ स्वा॒धीः ।
वि॒द्वा ते॑ अ॒ग्ने त्रे॒धा त्र॒याणि॑ वि॒द्वा ते॑ स॒द्य वि॒भृतं॑ पु॒रुत्रा॑ ।
वि॒द्वा ते॑ ना॒म पर॑मं गु॒हा यद्वि॒द्वा तमु॒त्सं य॑त आ॒जग॑न्थ ।
समु॒द्रे त्वा नृ॒मणा॑ अ॒प्स्वन्त॑र्नृ॒चक्षा॑ ई॒धे दि॒वो अ॒ग्न ऊ॒धन् ।
तृ॒तीये॑ त्वा - [] 6

4.2.2.2

रज॑सि त॒स्थि॒वाꣳ स॒मृत॑स्य यो॒नौ म॒हिषा॑ अ॒हि॒न्वन् ।
अ॒क्र॒न्द॒दग्निः॑ स्त॒नय॑न्नि॒व द्यौः॑ क्षा॒मा रे॒रिह॑द्-वी॒रुधः॑ स॒मज्ज॑न् ।
सद्यो॑ ज॒ज्ञानो॑ वि॒ ही॒मि॒द्धो अ॒ख्य॒दा रो॑द॒सी भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॑ ।
उ॒शिक् पा॒वको॑ अ॒रतिः॑ सु॒मे॒धा म॒र्तेष्व॒ग्निर॒मृतो॑ नि॒धायि॑ ।
इ॒य॒र्ति धू॒मम॒रुषं॑ भ॒रिभ्र॑दु॒च्छु॒क्रेण॑ शो॒चिषा॑ द्या॒मि॒नक्ष॑त् ।
वि॒श्वस्य॑ के॒तुर्भु॑वन॒स्य गर्भ॑ आ - [] 7

4.2.2.3

रो॒दसी॑ अ॒पृ॒णाज्जा॑य॒मानः॑ । वी॒डुं॑ चि॒दद्रि॑म॒भिनत्॑ प॒रायन्॑ ज॒ना
यद॒ग्नि॑म॒यज॑न्त॒ पञ्च॑ । श्री॒णामु॒दारो॑ ध॒रुणो॑ र॒यीणां॑ म॒नीषा॑णां प्रा॒र्पणः॑
सो॒मगो॑पाः । व॒सोः॑ सू॒नुः स॒हसो॑ अ॒प्सु रा॒जा वि॑ भा॒त्यग्र॑ उ॒षसा॑मि॒धानः॑ ।
यस्ते॑ अ॒द्य कृ॒णवद्-भ॒द्रशो॑चेऽपू॒पं दे॒व घृ॒तव॑न्त॒मग्ने॑ । प्र॒तं न॑य प्र॒तरां॑
ँव॒स्यो अ॒च्छा॒भि द्यु॒म्नं दे॒वभ॑क्तं य॒विष्ठ॑ । आ - [] 8

4.2.2.4

तं भ॒ज सौ॒श्रव॑से॒ष्वग्न॑ उ॒क्थ-उ॒क्थ आ भ॒ज श॒स्यमा॑ने ।
प्रि॒यः सू॒र्ये प्रि॒यो अ॒ग्ना भ॑वा॒त्युज्जा॑तेन॒ भिन॑ददु॒ज्जनित्वैः॑ ।
त्वा॒मग्ने॑ यज॒माना॑ अ॒नु द्यून् विश्वा॑ व॒सूनि॑ द॒धिरे॒ वार्या॑णि ।
त्वया॑ स॒ह द्र॑वि॒णमि॒च्छमा॑ना व्र॒जं गो॑म॒न्तमु॒शिजो॑ वि व॒व्रुः ।
दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौद्-दु॒र्मर्ष॑मायुः श्रि॒ये रु॒चानः॑ ।
अ॒ग्नि॒रमृ॑तो॒ अभ॑वद्-व॒योभि॑र्यदे- () -नं द्यौ॒रज॑नयथ् सु॒रेताः॑ । 9
(तृ॒तिये॑ त्वा - ग॒र्भ आ - य॒विष्ठाऽऽ - य - च्च॒त्वारि॑ च) (A2)

4.2.3.1

अ॒न्नप॑ते॒ऽन्नस्य॑ नो॒ दे॒ह्यन॑मी॒वस्य॑ शु॒ष्मिणः॑ ।
 प्र॒ प्र॒दा॒तारं॑ ता॒रिष॑ ऊ॒र्जं नो॑ धे॒हि द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।
 उ॒दु त्वा॑ वि॒श्वे दे॒वा अ॒ग्ने भ॑रन्तु चि॒त्तिभिः॑ । स नो॑ भव शि॒वत॑मः
 सु॒प्रती॑को वि॒भाव॑सुः । प्रे॒दग्ने॑ ज्योति॒ष्मान् या॑हि शि॒वेभि॑र॒र्चिभि॑स्त्वं ।
 बृ॒हद्भि॑-भा॒नुभि॑-भा॒सन् मा॒ हि॒॒सी स्त॒नुवा॑ प्र॒जाः ।
 स॒मिधा॑ऽग्निं दु॒वस्य॑त घृ॒तैर्बो॑धयतातिथिं । आ - [] 10

4.2.3.2

ऽस्मिन् ह॒व्या जु॑होतन । प्र॒प्राय॑म॒ग्निर्भ॑रतस्य शृ॒ण्वे वि॒ यथ् सूर्यो॑ न
 रो॒चते॑ बृ॒हद्भाः॑ । अ॒भि यः पू॒रुं पृ॑तनासु तस्थौ दी॒दाय॑ दै॒व्यो ति॑थिः
 शि॒वो नः॑ । आ॒पो दे॒वीः प्र॑ति गृ॒ह्णीत॑ भस्मैतथ् स्यो॒ने कृ॑णुध्व॒ऽ
 सु॒रभा॑वु लो॒के । तस्मै॑ नमन्तां जनयः सु॒पत्नी॑र्मा॒तिव॑ पु॒त्रं बि॑भृता
 स्वे॒नं । अ॒प्स्वग्ने॑ स॒धिष्ट॑व- [] 11

4.2.3.3

सौष॑धीर॒नु रु॒ध्यसे॑ । गर्भे॑ सज्जा॒यसे॑ पुनः॑ ।
 गर्भो॑ अ॒स्योष॑धीनां गर्भो॑ वनस्प॒तीनां॑ । गर्भो॑ विश्व॑स्य भू॒तस्याग्ने॑
 गर्भो॑ अपा॒मसि॑ । प्र॒सद्य॑ भस्म॒ना योनि॑मपश्च पृथि॒वीमग्ने॑ ।
 सꣳसृ॒ज्य मा॒तृभिस्त्वं ज्योति॑ष्मान् पुनराऽसदेः॑ ।
 पुनरा॑सद्य॒ सदन॑मपश्च पृथि॒वीमग्ने॑ ।
 शेषे॑ मा॒तुर्यथो॒पस्थे॑ ऽन्तर॒स्याꣳ शिव॑तमः । पुनरू॒र्जा - [] 12

4.2.3.4

-नि॑ वर्तस्व पुनर॒ग्न इषा॑ ऽऽयुषा॑ । पुनर्नः॑ पाहि विश्व॑तः ।
 सह॑ रय्या नि॑ वर्तस्वाग्ने पि॒न्वस्व॑ धारया॑ । विश्व॑प्सि॒नया विश्व॑तस्परि॑ ।
 पुनस्त्वा॑ ऽऽदि॒त्या रु॒द्रा वस॑वः॒ समि॑न्धतां पुनर्ब्र॒ह्माणो॑ वसु॒नीथ॑ यज्ञैः॑ ।
 घृ॒तेन॑ त्वं त॒नुवो॑ वर्धयस्व स॒त्याः सन्तु॑ यज॒मानस्य॑ का॒माः ।
 बो॒धा नो॑ अ॒स्य वच॑सो यविष्ठ॒ मꣳहिष्ठ॑स्य प्रभृ॒तस्य॑ स्वधावः॑ ।
 पी॒यति॑ त्वो॒ अनु॑ () त्वो॑ गृणाति व॒न्दारु॑स्ते त॒नुवं व॑न्दे अग्ने॑ ।
 स बो॑धि सू॒रिर्म॒घवा॑ वसु॒दावा॑ वसु॒पतिः॑ । यु॒यो॒ध्यस्मद् द्वेषा॑ꣳसि । 13

(आ - तवो - जऽ - नु - षोडश च) (A3)

4.2.4.1

अपेत॑ वी॒त वि॑ च॒ सर्प॑तातो॒ येऽत्र॑ स्थ॒ पुरा॑णा ये च॒ नूत॑नाः ।
 अदा॑दिदं॒ यमो॑ऽव॒सानं॑ पृथि॒व्या अ॒क्रन्नि॑मं पि॒तरो॑ लो॒कम॑स्मै ।
 अ॒ग्नेर्भ॑स्मा॒स्यग्नेः॑ पु॒रीष॑मसि सं॒ज्ञान॑मसि का॒मध॑रणं मयि ते
 का॒मध॑रणं भूयात् । सं॒ या वः॑ प्रि॒यास्त॒नुवः॑ सं प्रि॒या हृद॑यानि वः ।

आ॒त्मा वो॑ अस्तु - [] 14

4.2.4.2

संप्रि॒यः संप्रि॑यास्त॒नुवो॑ मम ।
 अय॑ꣳ सो अ॒ग्निर्य॑स्मिन्-सोम॑मिन्द्रः सु॒तं द॑धे ज॒ठरे॑ वाव॒शानः॑ ।
 स॒हस्रि॑यं वा॒जम॑त्यं न स॒प्तिꣳ स॒सवा॑न्थ् -स॒न्थ् -स्तू॑यसे
 जा॒तवे॑दः । अ॒ग्ने दि॒वो अ॒र्णम॑च्छा जिगा॒स्यच्छा॑ दे॒वाꣳ ऊ॑चिषे
 धि॒ष्णि॒या ये । याः प॑रस्ताद्-रो॒चने॑ सूर्य॑स्य याश्चा वस्ता-दु॒पति॑ष्ठन्त
 आ॒पः । अ॒ग्ने यत् ते॑ दि॒वि वर्चः॑ पृथि॒व्यां य॑दोष॒धीष्व॑ - [] 15

4.2.4.3

—ऽप्सु वा यजत्र । येनान्तरिक्ष—मुर्वाततन्थ त्वेषः स भानुरर्णवो
 नृचक्षाः । पुरीष्यासो अग्नयः प्रावणेभिः सजोषसः ।
 जुषन्तां हव्यमाहुतमनमीवा इषो महीः । इडामग्ने पुरुदं
 सं सनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध । स्यान्नः सूनुस्तनयो
 विजावाग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे । अयं ते योनिर् ऋत्वियो यतो
 जातो अरोचथाः । तं जान — [] 16

4.2.4.4

न्नग्न आ रोहाथा नो वर्धया रयिं । चिदसि तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्—
 ध्रुवा सीद परिचिदसि तया देवतयाऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद लोकं
 पृण छिद्रं पृणार्थो सीद शिवा त्वं । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन्
 योनावसीषदन् । ता अस्य सूददोहसः सोमं श्रीणन्ति पृश्नयः ।
 जन्मन् देवानां विशस्त्रिष्वा रोचने दिवः । 17

(अस्त्वो — षधीषु — जान — नष्टाचत्वारिंशच्च) (A4)

4.2.5.1

स॒मित॑ꣳ स॒ङ्क॒ल्ये॒थाꣳ स॒ंप्रि॒यौ रो॒चि॒ष्णू सु॒मन॑स्य॒मानौ॑ ।
 इ॒षमूर्ज॑म॒भि सँ॒वसानौ॑ सं वाँ मनाꣳसि सं व्र॑ता समु॑ चित्तान्याऽकरं ।
 अ॒ग्ने पु॒री॒ष्याधि॑पा भ॒वा त्वं नः॑ । इ॒षमूर्ज॑ य॒जमा॑नाय धेहि ।
 पु॒री॒ष्यस्त्व॑म॒ग्ने रयि॑मान् पु॒ष्टिमाꣳ अ॒सि ।
 शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः सर्वाः॑ स्वां यो॒निमि॑हाऽसदः ।
 भ॒वतं॑ नः सम॑नसौ स॒मो॒कसा॑ - [] 18

4.2.5.2

–व॒रेप॑सौ ॥ मा य॒ज्ञꣳ हिꣳसि॒ष्टं मा य॒ज्ञप॑तिं जा॒तवे॑दसौ शि॒वौ
 भ॒वत॑म॒द्य नः॑ । मा॒ते॒व पु॒त्रं पृ॒थि॒वी पु॒री॒ष्यम॒ग्निꣳ स्वे यो॒नाव॑भा॒रुखा॑ ।
 तां वि॒श्वैर्दे॒वैर् ऋ॒तुभिः॑ सँ॒वि॒दानः॑ प्र॒जाप॑तिर्वि॒श्वक॑र्मा वि मुञ्च॑तु ।
 यद॒स्य पा॒रे र॒जसः॑ शु॒क्रं ज्यो॑तिरजायत ।
 तं नः॑ पर्ष॒दति॑ द्विषोऽग्ने॑ वैश्वान॒र स्वाहा॑ ॥
 नमः॑ सु ते नि॒र्ऋ॒ते वि॒श्वरू॑पे - [] 19

4.2.5.3

ऽयस्मयं॑ वि॒ चृ॒ता ब॒न्धमे॒तं । यमे॒न त्वं॑ य॒म्या सं॑ वि॒दानो॒त्तमं॑ नाकमधि॑
 रोहये॒मं । यत्ते॑ दे॒वी निर्ऋ॑तिराब॒बन्ध॑ दाम॒ ग्रीवा॑स्व विच॒र्त्य ।
 इदं॑ ते॒ तद् वि॒ष्यां॑ या॒युषो॑ न म॒ध्याद॑था जी॒वः पि॒तुम॑द्धि प्रमु॒क्तः ।
 यस्या॑स्ते अ॒स्याः क्रू॒र आ॒सज्जु॑हो॒म्येषां॑ ब॒न्धाना॑मवस॒र्जना॑य ।
 भूमि॑रिति॒ त्वा जना॑ वि॒दुर्निर्ऋ॑ति - [] 20

4.2.5.4

रिति॑ त्वा ऽहं॑ परि॒ वेद॑ वि॒श्वतः॑ । अ॒सुन् व॒न्तम॑ यज॒मानमि॑च्छ
 स्तेन॑स्येत्यान्-तस्कर॑स्यान् वे॒षि । अ॒न्य म॒स्म-दि॑च्छ सा त इ॒त्या
 नमो॑ दे॒वि निर्ऋ॑ते तु॒भ्यम॑स्तु । दे॒वीम॒हं निर्ऋ॑तिं व॒न्दमा॑नः पि॒तेव॑
 पु॒त्रं द॑सये॒ वचो॑भिः । वि॒श्वस्य॑ या जा॒यमा॑नस्य वेद शि॒रः शि॒रः
 प्र॒ति सू॒री वि॑ च॒ष्टे । नि॒वेश॑नः स॒ङ्गम॑नो वसू॒नां वि॑श्वा
 रूपा॑भि च॒ष्टे - [] 21

4.2.5.5

शचीभिः । देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनां ।
सं वरत्रा दधातन निराहावान् कृणोतन । सिञ्चामहा अवटमुद्रिणं
वयं विश्वाऽहाऽदस्तमक्षितं । निष्कृताहा-वमवट् सुवरत्र् सुषेचनं ।
उद्रिण् सिञ्चे अक्षितं । सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते
पृथक् । धीरा देवेषु सुम्नया । युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ
वपतेह - [] 22

4.2.5.6

बीजं । गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इथ् सृण्या पक्वमा
ऽयत् । लाङ्गलं पवीरव् सुशेव् सुमतिथ्सरु ।
उदित् कृषति गामविं प्रफर्व्यं च पीवरीं । प्रस्थावद्-रथवाहनं ।
शुनं नः फाला वि तुदन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अभि यन्तु वाहान् ।
शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ।
कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय () वरुणाय च ।

इन्द्रा॒या॒ग्नये॑ पू॒ष्ण ओ॒षधी॑भ्यः प्रजा॒भ्यः ।
 घृ॒तेन॑ सी॒ता म॒धुना॑ सम॒क्ता वि॒श्वेर्दे॒वैरनु॑मता मरु॒द्भिः ।
 ऊ॒र्ज॒स्वती॑ पय॒सा पि॒न्वमा॑नाऽस्मा॒न्त् सी॒ते पय॑साऽभ्या-ववृ॒थस्व । 23
 (समो॑कसौ - वि॒श्वरूपे॑ - वि॒दुर्निर्ऋ॑ति - र॒भि च॑ष्ट - इ॒ह -
 मि॒त्राय॑ - द्वावि॑ंशतिश्च) (A5)

4.2.6.1

या जा॒ता ओ॒षधयो॑ दे॒वेभ्य॑स्त्रियु॒गं पु॒रा ।
 म॒न्दामि॑ ब॒भूणाम॑हं श॒तं धा॑मानि स॒प्त च॑ ।
 श॒तं वो॑ अ॒ंब धा॑मानि स॒हस्र॑मु॒त वो॒ रुहः॑ ।
 अथा॑ श॒तक्र॑त्वो यू॒यमि॑मं मे अ॒गदं॑ कृत ।
 पु॒ष्पाव॑तीः प्र॒सूव॑तीः फ॒लिनी॑रफ॒ला उ॒त ।
 अश्वा॑ इव सजि॒त्वरी-वी॑रुधः पा॒रयि॑ष्णवः ।
 ओ॒षधी॑रिति मा॒तर-स्त॑द्धो दे॒वी-रु॑प ब्रु॒वे ।
 रपा॑ंसि वि॒घ्नती॑रित॒ रप॑ - [] 24

4.2.6.2

-श्वा॒तय॑मा॒नाः । अ॒श्व॒त्थे वो॑ नि॒षद॑नं प॒र्णे वो॑ व॒सतिः॑ कृ॒ता ।
 गो॒भाज॑ इत् कि॒ला॒सथ॑ यथ् स॒नव॑थ पू॒रुषं॑ ।
 यद॒हं वा॑जय-॒न्नि॒मा ओ॑ष॒धीर्ह॑स्त आ॒दधे॑ ।
 आ॒त्मा यक्ष्म॑स्य नश्यति पु॒रा जी॑वगृ॒भो यथा॑ ।
 यदो॑ष॒धयः॑ सं॒गच्छ॑न्ते रा॒जा॒नः स॒मि॒ता वि॒व ।
 वि॒प्रः स उ॑च्यते भिष॒ग्रक्षो॑हा ऽमी॒व चा॑त॒नः । निष्कृ॑ति-॒र्नाम॑वो
 मा॒ताऽथा॑ यू॒यञ्स्थ॑ संकृ॒तीः । स॒राः प॑त॒त्रिणीः॑ - [] 25

4.2.6.3

स्थ॒न यदा॑ म॒यति॑ निष्कृ॒त ।
 अ॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑व-॒त्वन्या॑ऽन्यस्या॒ उपा॑वत ।
 ताः सर्वा॑ ओ॒षध॑यः सँवि॒दाना॑ इ॒दं मे॑ प्रा॒वता॑ वचः ।
 उच्छु॑ष्मा ओ॒षधी॑नां गा॒वो गो॑ष्ठा दि॒वैर॑ते ।
 धनञ् स॒निष्य॑न्ती॒ नामा॑त्मा॒नं तव॑ पू॒रुष॑ ।

अति॑ वि॒श्वाः॑ परि॒ष्ठास्ते॑न इ॒व व्र॑जमक्रमुः ।

ओ॒ष॒धयः॑ प्राचु॒च्यवु॑ र्यत् किं च त॒नुवा॑ꣳ रपः । या - [] 26

4.2.6.4

—स्त आ॒त॒स्थु—रा॒त्मानं॑ ँया आ॒वि॒वि॒शुः॑ प॒रुः प॒रुः ।

तास्ते॑ यक्ष्मं॑ वि॒बा॒धन्ता॑ मु॒ग्रो म॑द्ध्य म॒शी॒रिव॑ ।

साकं॑ यक्ष्म॑ प्र प॒त श्ये॑नेन कि॒कि॒दी॒विना॑ ।

साकं॑ वा॒त॒स्य—धा॒ज्या साकं॑ नश्य॑ निहा॒कया॑ ।

अ॒श्वा॒वतीꣳ सोम॑वती॒ मूर्ज॑यन्ती मु॒दो॒जसं॑ ।

आ वि॒थ्सि॑ सर्वा ओ॒ष॒धी॒रस्मा॑ अ॒रि॒ष्टता॑तये ।

याः फ॒लि॒नी॒र्या अ॒फ॒ला अ॒पु॒ष्पा याश्च॑ पु॒ष्पिणीः॑ ।

बृ॒ह॒स्पति॑ प्रसू॒ता स्तानो॑ मुञ्च॒न्त्वꣳ ह॑सः । या - [] 27

4.2.6.5

ओ॒ष॒धयः॑ सोम॑राज्ञीः प्रवि॒ष्टाः पृ॒थि॒वीम॑नु ।

तासां॑ त्वम॑स्यु॒त्त॒मा प्र॑णो जी॒वात॑—वे॒सुव॑ ।

अ॒व॒प॒त॒न्ती॒र॒व॒दन् दि॒व ओ॒ष॒द॒यः॒ परि॒ ।

यं जी॒व म॒श्ज॒वा म॒है न स रि॒ष्या॒ति पू॒रुषः॑ ।

याश्चे॒द मु॒प-शृ॒ण्वन्ति॒ याश्च॑ दू॒रं प॒रा॒ग॒ताः॑ ।

इ॒ह स॒ङ्ग॒त्य ताः॒ सर्वा॑ अ॒स्मै सं द॒त्त भे॒ष॒जं॑ ।

मा वो रि॒षत् ख॒नि॒ता य॒स्मै चा॒हं ख॒ना॒मि वः॑ () ।

द्वि॒प-च॒च॒तु॒ष्प-द॒स्मा॒कꣳ स॒र्व-म॒स्त्व॒ना॒तु॒रं॑ ।

ओ॒ष॒ध॒यः सं व॑दन्ते सो॒मे॒न स॒ह रा॒ज्ञा॑ ॥

य॒स्मै क॒रो॒ति ब्रा॒ह्म॒ण॒स्तꣳ रा॒जन् पा॒र॒या॒म॒सि॑ । 28

(र॒पः - प॒त॒त्रि॒णी- र्या अ॒ह॒सो याः - ख॒ना॒मि वो - ऽष्टा॑द॒श च)

(A6)

4.2.7.1

मा नो हि॒सी॒ज्ज॒नि॒ता यः पृ॒थि॒व्या यो वा दि॒वꣳ स॒त्य॒ध॒र्मा ज॒जान॑ ।

यश्चा॒पश्च॒न्द्रा बृ॒ह॒ती॒र्ज॒जान॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।

अ॒भ्या॒व॒र्त॒स्व पृ॒थि॒वि य॒ज्ञे॒न प॒य॒सा स॒ह॑ ।

वपां॑ ते॒ अ॒ग्निरि॒षितो॑ऽव॒ सर्प॑तु । अ॒ग्ने॒ यत् ते॒ शु॒क्रं॑ य॒च्च॒न्द्रं॑ यत्
पू॒तं॑ य॒द्-य॒ज्ञि॒यं॑ । तद्-दे॒वेभ्यो॑ भ॒राम॑सि ।

इ॒षमूर्ज॑म॒हमि॒त आ - [] 29

4.2.7.2

दद॑ ऋ॒तस्य॑ धा॒मनो॑ अ॒मृत॑स्य यो॒नेः॑ ।
आ नो॑ गो॒षु वि॒शत्वौष॑धीषु॒ जहा॑मि से॒दिम॑नि॒राम॑मी॒वां ।
अ॒ग्ने॒ तव॑ श्रवो॒ वयो॑ म॒हि भ्रा॑जन्त्य॒र्चयो॑ वि॒भाव॑सो ।
बृ॒हद्-भा॒नो श॑वसा॒ वाज॑मु॒क्थ्यं॑ द॒धासि॑ दा॒शुषे॑ कवे ।
इ॒रज्य॑न्न॒ग्ने प्र॑थयस्व ज॒न्तुभि॑र॒स्मो रा॑यो अ॒मर्त्य॑ ।
स द॑र्श॒तस्य॑ वपु॒षो वि॑ राज॒सि पृ॑णक्षि॒ सान॑सिꣳ र॒यिं ।
ऊ॒र्जो न॑पा॒ज्जात॑वेदः सु॒शस्ति॑भि-र्म॒न्दस्व - [] 30

4.2.7.3

धी॒तिभि॑र्हि॒तः । त्वे॒ इषः॑ सं द॒धु-भूर्नि॑रे॒तस-श्चि॒त्रो तयो॑ वा॒मजा॑ताः ।
पा॒वक॑वर्चाः शु॒क्रव॑र्चा॒ अनू॑नवर्चा॒ उदि॑यर्षि॒ भानु॑ना ।

पु॒त्रः पि॒तरा वि॒चर॒न्नुपा॒वस्यु॒भे पृ॒णक्षि रो॒दसी ।
 ऋ॒तावा॒नं म॒हिषं वि॒श्वच॑र्ष॒णिम॒ग्निं सु॒म्नाय॑ दधिरे पु॒रो जनाः॑ ।
 श्रु॒त्कर्णं॑ सप्रथस्तमं त्वा गिरा दै॒व्यं मा॒नुषा यु॒गा । निष्क॑र्तारि-
 मध्व॒रस्य॑ प्रचे॒तसं॑ क्षय॒न्तं रा॒धसे॑ म॒हे । रा॒तिं भृ॒गूणा॑मु॒शिजं॑
 क॒विक्र॑तुं पृ॒णक्षि॑ सा॒नसि॑ - [] 31

4.2.7.4

रयिं॑ । चि॒तः स्थ॑ परि॒चित ऊ॒र्ध्वचि॑तः श्रय॒ध्वं तया॑
 दे॒वत॑याऽङ्गिर॒स्वद्-ध्रु॒वाः सी॑दत । आ प्या॒यस्व॑ समेतु ते वि॒श्वतः॑
 सोम॑ वृ॒ष्णियं॑ । भवा॑ वा॒जस्य॑ सङ्ग॒थे । सं ते॑ पया॒सि॑ समु॒ यन्तु॑
 वा॒जाः सं वृ॒ष्णिया॑-न्य॒भिमा॑तिषाहः । आ॒प्याय॑मानो अ॒मृता॑य सोम
 दि॒वि श्रवा॑स्यु॒त्तमा॑नि धिष्व । 32

(आ - म॒न्दस्व - सा॒नसि - मे॒कात्र॑ च॒त्वारि॑श॒च्च) (A7)

4.2.8.1

अ॒भ्य॒स्थाद्-वि॒श्वाः पृ॒त॒ना अ॒रा॒ती॒स्तद॒ग्निरा॒ह तदु॒ सोम॑ आ॒ह ।
 बृ॒ह॒स्प॒तिः स॒वि॒ता तन्म॑ आ॒ह पू॒षा मा॒ऽधा॒थ् सु॒कृ॒तस्य॑ लो॒के ।
 यद॒क्र॒न्दः प्र॒थ॒मं जा॒य॒मा॒न उ॒द्यन्त् समु॒द्रादु॒त वा पु॒री॒षात् ।
 श्ये॒नस्य॑ प॒क्षा ह॒रि॒णस्य॑ बा॒हू उप॑स्तु॒तं ज॒नि॒म तत् ते अ॒र्व॒न् ।
 अ॒पां पृ॒ष्ठ॒म॒सि यो॒नि॒र॒ग्नेः स॒मु॒द्र॒म॒भि॒तः पि॒न्व॒मा॒नं ।
 वर्ध॑मा॒नं म॒ह - [] 33

4.2.8.2

आ च पु॒ष्करं॑ दि॒वो मा॒त्र॒या व॒रि॒णा प्र॒थ॒स्व ।
 ब्र॒ह्म ज॒ज्ञा॒नं प्र॒थ॒मं पु॒र॒स्ता॒द्वि सी॒म॒तः सु॒रु॒चो वे॒न आ॒वः ।
 स बु॒ध्नि॒या उप॒मा अ॒स्य वि॒ष्ठाः स॒तश्च॑ यो॒नि॒म॒स॒तश्च॑ वि॒वः ।
 हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भः स॒म॒व॒र्त॒ता॒ग्रे भू॒तस्य॑ जा॒तः प॒ति॒रे॒क आ॒सीत् ।
 स दा॒धार पृ॒थि॒वीं द्या॒मु॒ते॒मां क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒वि॒षा वि॒धेम॑ ।
 द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृ॒थि॒वी॒म॒नु - [] 34

4.2.8.3

—द्यामि॑मं च॒ योनि॑मनु॒ यश्च॑ पूर्॒वः । तृ॒तीयं॑ योनि॑मनु॒ सञ्च॑रन्तं द्र॒प्सं
जुहो॑म्यनु॒ सप्त॑ हो॒त्राः । नमो॑ अस्तु॒ सर्पे॑भ्यो॒ ये के॑ च॒ पृथि॑वीमनु॒ ।
ये अ॒न्तरि॑क्षे॒ ये दि॒वि ते॑भ्यः॒ सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ । येऽदो॑ रो॒चने॑ दि॒वो ये
वा सूर्य॑स्य॒ रश्मि॑षु । येषा॑म॒प्सु सदः॑ कृ॒तं ते॑भ्यः॒ सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ ।
या इष॑वो यातु॒ धाना॑नां () ये॑ वा वन॒स्पती॑रनु॒ ।
ये वाऽव॑टे॒षु शे॑रते॒ तेभ्यः॑ सर्पे॑भ्यो॒ नमः॑ । 35

(महो॑ - ऽनु॑ - यातु॑धाना॑ना - मेका॑दश च) (A8)

4.2.9.1

ध्रु॒वाऽसि॑ धरु॒णाऽस्तृ॑ता वि॒श्वक॑र्मणा सु॒कृता॑ ।
मा त्वा॑ स॒मुद्र॑ उ॒द्वधी॑न्मा सु॒पर्णो॑ व्यथ॒माना॑ पृथि॒वीं दृ॒ह ।
प्र॒जाप॑तिस्त्वा सादयतु॒ पृथि॑व्याः पृ॒ष्ठे व्य॑चस्वतीं प्रथ॒स्वतीं॑ प्रथो॑ऽसि
पृथि॑व्यसि॒ भूर॑सि॒ भूमि॑रस्यदि॒तिर॑सि वि॒श्वधा॑या वि॒श्वस्य॑ भुवनस्य
ध॒र्त्री पृथि॑वीं य॒च्छ पृथि॑वीं दृ॒ह पृथि॑वीं मा हि॒ंसी॑र्वि॒श्वस्मै॑

प्रा॒णाया॒पा॒नाय॒ व्या॒नायो॒दानाय॒ प्रति॒ष्ठायै॒ – [] 36

4.2.9.2

च॒रि॒त्राया॒-ग्नि॒स्त्वाऽभि॒ पा॒तु म॒ह्या स्व॒स्त्या छ॒र्दिषा॒ श॒न्तमे॒न
तया॒ दे॒वतया॒ऽङ्गिर॒स्वद्-ध्रु॒वा सी॒द । का॒ण्डात् का॒ण्डात् प्र॒रोह॑न्ती
प॒रुषः॑ प॒रुषः॑ परि॒ । ए॒वा नो॑ दूर्वे॒ प्र त॑नु॒ सह॒स्रेण॑ श॒तेन॑ च । या
श॒तेन॑ प्र॒तनो॑षि॒ सह॒स्रेण॑ वि॒रोह॑सि॒ तस्या॑स्ते॒ दे॒वीष्ट॑के॒ वि॒धेम॑ ह॒विषा॑
व॒यं । अ॒षाढा॑ऽसि॒ सह॑मा॒ना सह॒स्वारा॑तीः॒ सह॒स्वारा॑तीयतः॒ सह॒स्व
पृ॒तनाः॑ सह॒स्व पृ॒तन्य॑तः । सह॒स्रवी॑र्या – [] 37

4.2.9.3

-सि॒ सा मा॑ जि॒न्व । म॒धु वा॒ता ऋ॒ताय॑ते॒ मधु॑ क्ष॒रन्ति॒ सि॒न्धवः॑ ।
मा॒ध्वीर्नः॑ स॒न्त्वोष॑धीः । म॒धु न॑क्त॒मुतो॑षसि॒ मधु॑मत् पा॒र्थिव॑ꣳ र॒जः ।
म॒धु द्यौ॑रस्तु॒ नः पि॑ता । म॒धुमा॑न् नो॒ वन॑स्पति॒-र्मधु॑माꣳ अस्तु
सू॒र्यः । मा॒ध्वीर्गा॑वो भवन्तु॒ नः । म॒ही द्यौः॑ पृ॒थिवी॑ च॒ न इ॒मं य॑ज्ञं
मि॒मिक्ष॑तां । पि॒पृतां॑ नो॒ भरी॑मभिः । तद्-वि॒ष्णोः॑ प॒रमं॑ – [] 38

4.2.9.4

पद॑ सदा॑ पश्य॑न्ति सूर॑यः । दि॒वीव॑ चक्षु॑रात॑तं ।
 ध्रु॒वाऽसि॑ पृथि॒वि सह॑स्व पृ॒तन्य॑तः । स्यू॒ता दे॒वेभि॑रमृ॒तेना॑ ऽऽगाः॑ ॥
 यास्ते॑ अ॒ग्ने सूर्ये॑ रुच॑ उद्य॒तो दि॒वमा॑तन्वन्ति॑ रश्मि॑भिः ।
 ताभिः॑ सर्वा॒भी रु॒चे ज॑नाय नस्कृ॒धि । या वो॑ दे॒वाः सूर्ये॑ रुचो॑
 गोष्व॑श्चे॒षु या रुचः॑ । इन्द्रा॑ग्नी॒ ताभिः॑ सर्वा॒भी रुचं॑ नो ध॒त्त बृ॑हस्प॒ते ।

विराड् - [] 39

4.2.9.5

ज्योति॑रधारय॒थ् स॒म्राड् ज्योति॑रधारय॒थ् स्व॒राड् ज्योति॑रधारय॒त् ।
 अ॒ग्ने यु॒क्ष्वा हि ये॑ तवाश्वा॑सो दे॒व सा॒धवः॑ । अ॒रं व॑हन्त्याश॒वः ।
 यु॒क्ष्वा हि दे॒वहू॑तमा॒ अश्वा॑ अ॒ग्ने र॒थीरि॑व । नि होता॑ पू॒र्व्यः स॒दः ।
 द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृथि॒वीम॑नु द्यामि॒मं च यो॒निम॑नु यश्च॒ पूर्वं॑ ।
 तृती॑यं यो॒निम॑नु सञ्च॑रन्तं द्र॒प्सं जुहो॑म्यनु स॒प्त - [] 40

4.2.9.6

हो॒त्राः॑ । अ॒भू॒दि॒दं॑ वि॒श्वस्य॑ भु॒वनस्य॑ वा॒जिन॑म॒ग्ने-वै॑श्वा॒नरस्य॑ च ।
 अ॒ग्निज्यो॑तिषा॒ ज्योति॑ष्मान् रु॒क्मो वर्च॑सा वर्च॑स्वान् ।
 ऋ॒चे त्वा रु॒चे त्वा॒ समि॑त् स्र॒वन्ति॑ स॒रितो॑ न धे॒नाः॑ ।
 अ॒न्तर्ह॒दा म॑नसा पू॒यमा॑नाः । घृ॒तस्य॑ धा॒रा अ॒भि चा॑क॒शीमि॑ ।
 हि॒रण्य॑यो वे॒तसो॑ म॒ध्य आ॑सां । तस्मि॑न्त्सुप॒र्णो म॑धुकृ॒त् कु॒लायी॑
 भ॒जन्ना॑स्ते म॒धु दे॒वता॑भ्यः । तस्या॑ स ते ह॒रयः॑ स॒प्त ती॒रे ()
 स्व॒धां दु॒हाना॑ अ॒मृत॑स्य धा॒रां । 41

(प्र॒ति॒ष्ठा॒यै - स॒हस्र॑वी॒र्या - प॒रमं॑ - वि॒राट् - स॒प्त ती॒रे -
 च॒त्वारि॑ च) (A9)

4.2.10.1

आ॒दि॒त्यं गर्भं॑ प॒यसा॑ स॒मञ्ज॑न्त् स॒हस्र॑स्य प्र॒तिमां॑ वि॒श्वरू॑पं ।
 प॒रि वृ॑ड्धि॒ध ह॑रसा मा॒ग्नि मृ॑क्षः श॒तायु॑षं कृ॒णुहि॑ ची॒यमा॑नः ।
 इ॒मं मा हि॒॑सीर्द्धि॑पादं प॒शूना॑ सह॒स्राक्ष॑ मे॒ध आ ची॑य॒मानः॑ ।

म॒यु॒मा॒र॒ण्य॒म॒नु ते दि॒शामि ते॒न चि॒न्वा॒न॒स्त॒नु॒वो नि षी॒द । ।
वा॒त॒स्य ध्रा॒जिं व॑रु॒णस्य॑ ना॒भि॒म॒श्वं ज॒ज्ञान॑ꣳ स॒रि॒र॒स्य म॒ध्ये ॥
शि॒शुं न॒दी॒नाꣳ ह॒रि॒म॒द्रि॒बु॒द्ध॒म॒ग्ने मा हि॑ꣳसीः - [] 42

4.2.10.2

प॒र॒मे व्यो॑म॒न् । इ॒मं मा हि॑ꣳसी॒रे॒क॒श॒फं प॒शूनां॑ क॒नि॒क्र॒दं
वा॒जिनं॑ वा॒जि॒नेषु॑ । गौ॒र॒मा॒र॒ण्य॒म॒नु ते दि॒शामि ते॒न
चि॒न्वा॒न॒स्त॒नु॒वो नि षी॒द । अ॒ज॒स्र॒मि॒न्दु॒म॒रु॒षं भु॒र॒ण्यु॒म॒ग्नि॒मी॒डे
पू॒र्व॒चि॒त्तौ न॒मो॒भिः । स प॑र्व॒भिर्ऋ॒तु॒शः क॒ल्प॒मा॒नो गां मा
हि॑ꣳसी॒र॒दि॒तिं वि॒राजं॑ ॥ इ॒मꣳ स॒मु॒द्रꣳ श॒त॒धा॒र॒मु॒थ्-सं व्य॑च्य॒मा॒नं
भु॒व॒न॒स्य म॒ध्ये ॥ घृ॒तं दु॒हा॒ना॒म॒दि॒तिं ज॒ना॒या॒ग्ने मा - [] 43

4.2.10.3

हि॑ꣳसीः प॒र॒मे व्यो॑म॒न् । ग॒व॒य॒मा॒र॒ण्य॒म॒नु ते दि॒शामि ते॒न
चि॒न्वा॒न॒स्त॒नु॒वो नि षी॒द । व॒रू॒त्रिं त्व॑ष्टु॒र्व॒रु॒णस्य॑ ना॒भि॒म॒विं ज॒ज्ञानाꣳ
र॒ज॒सः प॑र॒स्मात् । म॒हीꣳ सा॒ह॒स्री॑म॒सु॒र॒स्य मा॒या॒म॒ग्ने मा हि॑ꣳसीः

पर॒मे व्यो॑मन् । इ॒मामू॑र्णायुं वरु॑णस्य मा॒यां त्वचं॑ प॒शूनां॑ द्वि॒पदां॑
चतु॑ष्पदां । त्वष्टुः प्र॒जानां॑ प्रथ॒मं ज॒नि॒त्रम॒ग्ने मा हि॑ँसीः पर॒मे
व्यो॑मन् । उष्ट्र॑मार॒ण्यम॑नु – [] 44

4.2.10.4

ते दि॒शामि ते॑न चि॒न्वान॑स्त॒नुवो॑ नि षी॒द । यो अ॒ग्नि॒रग्ने॑स्त-
पसो॑ऽधि जा॒तः शो॑चात् पृथि॒व्या उ॒त वा दि॒वस्प॑रि ।
येन॑ प्र॒जा वि॒श्वक॑र्मा व्या॒नट् तम॑ग्ने हे॒डः परि॑ ते वृ॒णक्तु॑ ।
अ॒जा ह्यग्ने॑रज॒निष्ट॑ गर्भा॒थ् सा वा अ॑पश्यज्ज॒नितार॑म॒ग्ने ।
तया॑ रो॒हमा॑यन्नुप मे॒ध्यास॑स्तया दे॒वा दे॒वता॑म॒ग्र आ॑यन् । श॒रभ॑- ()
-मा॒र॒ण्यम॑नु ते दि॒शामि ते॑न चि॒न्वान॑स्त॒नुवो॑ निषी॒द । 45

(अ॒ग्ने मा हि॑ँसी – र॒ग्ने मो॑ष्ट्र॒मा – र॒ण्यम॑नु – श॒रभ॑न् – न॒व च॑)
(A10)

Special Korvai

(आ॒दि॒त्य मि॒मन्दि॒पादे॑ म॒युं वा॑त॒स्या ऽश्व॑ मि॒म मे॑क॒शफ॑
झौ॒रम॑ ज॒स्रङ्ग॒वयं॑ व॒रू॒त्रि म॒वि मि॒मामू॑र्णार्यु॒ मुष्ट्रं॑ यो अ॒ग्निः -
श॒रभं॑ ।)

4.2.11.1

इ॒न्द्रा॒ग्नी रो॒चना दि॒वः परि॒ वाजे॑षु भूष॒थः । तद्वां॑ चेति॒ प्रवी॑र्यं ।
श्न॒थद्-वृ॒त्रमु॒त स॒नोति॑ वा॒जमि॒न्द्रा यो अ॒ग्नी स॒हुरी॑ स॒पर्या॑त् ।
इ॒रज्य॑न्ता व॒सव्य॑स्य भू॒रेः स॒हस्त॑मा स॒हसा॑ वा॒जय॑न्ता ।
प्र च॒र्षणि॑भ्यः पृ॒तना॑ ह॒वेषु॑ प्र पृ॒थिव्या॑ रि॒रिचा॑थे दि॒वश्च॑ ।
प्र सि॒न्धुभ्यः॑ प्र॒गिरि॑भ्यो म॒हित्वा प्रे॒न्द्रा॒ग्नी वि॒श्वा भु॒वना॑ऽत्य॒न्या ।
म॒रुतो॑ यस्य हि - [] 46

4.2.11.2

क्ष॒ये पा॒था दि॒वो वि॒मह॑सः । स सु॒गोपा॑त॒मो ज॒नः ।
य॒ज्ञैर्वा॑ य॒ज्ञवा॑ह॒सो वि॒प्रस्य॑ वा म॒तीनां॑ । म॒रुतः॑ शृ॒णुता॑ ह॒वं ।
श्रि॒यसे॒ कं भा॒नुभिः॑ सं मि॒मिक्षि॑रे ते र॒श्मिभि॑स्त ऋ॒क्वभिः॑

सु॒खा॒दयः॑ । ते॒ वा॒शी॒मन्त॑ इ॒ष्मि॒णो॒ अ॒भी॒रवो॑ वि॒द्रे प्रि॒यस्य॑ मा॒रु॒तस्य॑
 धा॒मनः॑ । अ॒व ते॒ हे॒ड > [1], उ॒दु॒त्त॒मं > [2] ।
 क॒या न॑श्चि॒त्र आ भु॑व॒दूती॑ स॒दा वृ॒धः स॒खा ॥
 क॒या श॑चि॒ष्ठया॑ वृ॒ता । 47

4.2.11.3

को॒ अ॒द्य यु॑ङ्क्ते॒ धुरि॑ गा ऋ॒तस्य॑ शि॒मी॒वतो॑ भा॒मिनो॑ दु॒र्ह॒णा॒यून् ।
 आ॒स॒न्नि॒षून् ह॒थ्स॒वसो॑ म॒योभू॑न् य ए॒षां भृ॒त्यामृ॑ण॒धथ् स जी॑वात् ।
 अ॒ग्ने न॒या > [3], ऽ॒दे॒वाना॑ > [4], श॒न्नो भ॑वन्तु > [5], वा॒जे॒वाजे॑ > [6] ।
 अ॒प्स्व॒ग्ने स॒धि॒ष्टव॑ सौष॒धीर॑नु रु॒ध्यसे॑ । गर्भे॑ स॒ञ्जा॒यसे॑ पुनः॑ ।
 वृ॒षा सो॑म द्यु॒माँ अ॒सि वृ॒षा दे॒व वृ॒षव्र॑तः । वृ॒षा ध॑र्मा॒णि द॒धिषे॑ ।
 इ॒मं मे॑ () वरु॒ण > [7], त॒त्त्वा या॒मि > [8], त्वं नो॑ अ॒ग्ने > [9], स त्वं
 नो॑ अ॒ग्ने > [10] । 48

(हि - वृ॒ता - म - ए॒का॒द॒श च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽसि॑ – दि॒वस्प॑ – र्य॒न्नप॑ते – ऽपे॒त – स॒मि॒तं – या॑
जा॒ता – मा नो॑ हि॒सी – द॒भ्य॒स्थाद् – ध्रु॒वा – ऽस्या॑दि॒त्यङ्ग॒र्भ –
मि॒न्द्रा॒ग्नी॑ रोच॒ – नैका॑दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(वि॒ष्णो – रस्मि॑न् ह॒व्ये – ति॑ त्वा॒ऽहं – धी॒ति॒भि – हो॒त्रा –
अ॒ष्टाच॑त्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 4th Kandam

(वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽसि॑ – त्व॒न्नो अ॒ग्ने स॒ त्व॒न्नो अ॒ग्ने)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.2.1 Appendix

4.2.11.2 – अव ते हेडु > [1], उदुत्तमं > [2]

अव ते हेडो वरुण नमोभिख्व यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।

क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेना(ग्म)सि शिश्रथः कृतानि ॥

उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाऽधमं विमध्यमञ् श्रथाय ।

अथा वयमादित्य व्रते तवाऽनागसो अदितये स्याम ॥

(Appearing in TS 1.5.11.3)

4.2.11.3 – अग्ने नया > [3], ऽऽदेवानाञ् > [4]

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम ॥

आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छक्नवाम तदनु प्रवोढुं ।

अग्नि विद्वान्त्स यजाथ् सेदु होता सो अध्वरान्त् स ऋतून्

कल्पयाति ॥ (Appearing in TS 1.1.14.3 and 4)

4.2.11.3 – शन्नो॑ भवन्तु॒ > [5], वाजे॑वाजे॒ > [6]

मि॒त॒द्र॒वः॑ स॒ह॒स्र॒सा॑ मे॒ध॒सा॒ता॑ स॒नि॒ष्य॒वः॑ ।

म॒हो॒ ये रत्न॑ꣳ स॒मि॒थेषु॑ ज॒भिरे॑ शन्नो॑ भवन्तु॒ वाजिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वाजे॑वाजे॒ ऽव॒त वाजिनो॑ नो॒ धने॑षु वि॒प्रा अ॒मृता॑ ऋ॒तज्ञाः॑ ॥

(Appearing in TS 1.7.8.2)

4.2.11.3 – इमं॑ मे॒ वरुण॑ > [7], तत्त्वा॑ यामि॒ > [8]

इमं॑ मे॒ वरुण॑ श्रु॒धी ह॒वम॒द्या च॑ मृ॒डय॑ । त्वा॒मव॒स्युरा॑ च॒के ॥

तत्त्वा॑ यामि॒ ब्र॒ह्म॒णा व॒न्द॒मा॒नस्त॒दा शा॒स्ते॒ यज॑मा॒नो ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒डमा॒नो वरु॑णे॒ह बो॒ध्युरु॑श॒ꣳस मा॒ न आ॒युः प्र॒मोषीः॑ ॥ (ए॒फ़ –

(Appearing in TS 2.1.11.6)

4.2.11.3 – त्वं नो॑ अग्ने॒>⁹, स त्वं नो॑ अग्ने॒>¹⁰

त्वं नो॑ अग्ने॒ वरुण॑स्य वि॒द्वान् दे॒वस्य॑ हे॒डोऽव॑ यासि सी॒ष्टाः ।
यजि॑ष्ठो वह्नि॒ तमः॑ शो॒शु॒चानो॑ वि॒श्वा द्वे॒षाँ॑ सि प्र॒मु॒मु॒ग्ध्य॒स्मत् ॥

स त्वं नो॑ अग्ने॒ ऽवमो॑ भवो॒ती ने॒दिष्ठो॑ अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।
अ॒व यक्ष॑व नो॒ वरुण॑ँ ररा॒णो वी॒हि मृ॒डीक॑ँ सु॒हवो॑ न ए॒धि ॥

(Appearing in TS- 2.5.12.3 and 4)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – चितिवर्णनं

4.3.1.1

अ॒पां त्वे॒मन्थ् सा॒दयाम्य॑पां त्वो॒द्भन्थ् सा॒दयाम्य॑पां त्वा भ॒स्मन्थ्
सा॒दयाम्य॑पां त्वा ज्यो॒तिषि॑ सा॒दयाम्य॑पां त्वाऽय॒ने सा॒दयाम्य॑र्णवे स॒दने॑
सी॒द स॒मु॒द्रे स॒दने॑ सी॒द स॒लि॒ले स॒दने॑ सी॒दा॒पां क्ष॒ये सी॒दा॒पाꣳ
स॒धि॒षि सी॒दा॒पां त्वा स॒दने॑ सा॒दयाम्य॑पां त्वा स॒ध॒स्थे सा॒दयाम्य॑पां
त्वा पु॒री॒षे सा॒दयाम्य॑पां त्वा यो॒नौ () सा॒दयाम्य॑पां त्वा पा॒थ॒सि
सा॒दयामि॑ गा॒य॒त्री छ॒न्द-स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो जग॑ती छ॒न्दोऽनु॒ष्टुप् छ॒न्दः
प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्दः । १ (यो॒नौ - पञ्च॑द॒श च) (A1)

4.3.2.1

अ॒यं पु॒रो भु॒वस्त॑स्य प्रा॒णो भौ॒वाय॑नो व॒सन्तः प्रा॒णाय॑नो गा॒य॒त्री
वा॒स॒न्ती गा॒य॒त्रि॒यै गा॒य॒त्रं गा॒य॒त्रादु॒पाꣳ शु॒रु॒पाꣳ शो॒स्त्रि॒वृत् त्रि॒वृ॒तो

रथन्तरं॑ रथन्तराद्-वसिष्ठ॑ ऋषिः प्रजापति॑ गृहीतया॑ त्वया॑ प्राणं॑
 गृह्णामि॑ प्रजाभ्योऽयं॑ दक्षिणा॑ विश्वकर्मा॑ तस्य॑ मनो॑ वैश्वकर्मणं॑ ग्रीष्मो॑
 मानसस्त्रिष्टुग्ग्रीष्मी॑ त्रिष्टुभ॑ ऐडमैडा-दन्तर्यामो॑ ऽन्तर्यामात्॑ पञ्चदशः॑
 पञ्चदशाद्-बृहद्-बृहतो॑ भरद्वाज॑ ऋषिः प्रजापति॑ गृहीतया॑
 त्वया॑ मनो॑ - [] 2

4.3.2.2

गृह्णामि॑ प्रजाभ्योऽयं॑ पश्चाद्-विश्वव्यचास्तस्य॑ चक्षुर्वैश्वव्यचसं॑
 वर्षाणि॑ चाक्षुषाणि॑ जगती॑ वार्षी॑ जगत्या॑ ऋक्षममृक्षमाच्छुक्रः॑
 शुक्राथ् सप्तदशः॑ सप्तदशाद्-वैरूपं॑ वैरूपाद्-विश्वामित्र॑ ऋषिः॑
 प्रजापति॑ गृहीतया॑ त्वया॑ चक्षुर्गृह्णामि॑ प्रजाभ्य॑ इदमुत्तराथ् सुवस्तस्य॑
 श्रोत्रं॑ सौव॑ शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्-छारद्यनुष्टुभः॑ स्वार॑ स्वाराण्मन्थी॑
 मन्थिन॑ एकविंश॑ एकविंशाद् वैराजं॑ वैराजाज्जमदग्निर् ऋषिः॑
 प्रजापति॑ गृहीतया॑ - [] 3

4.3.2.3

त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्य इयमुपरि मतिस्तस्यै वाङ्माती हेमन्तो
 वाच्यायनः पङ्क्तिर्हैमन्ती पङ्क्त्यै निधनवन्निधनवत आग्रयण
 आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यां शाक्वरैवते
 शाक्वरैवताभ्यां विश्वकर्मर्षिः प्रजापति गृहीतया त्वया वाचं
 गृह्णामि प्रजाभ्यः । 4 (त्वया मनो - जमदग्निरऋषिः
 प्रजापतिगृहीतया - त्रिंशच्च) (A2)

4.3.3.1

प्राची दिशां वसन्त ऋतूनामग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणं त्रिवृथ् स्तोमः
 स उ पञ्चदशवर्तनि-स्त्र्यविर्वयः कृतमयानां पुरोवातो वातः सानग
 ऋषिर्दक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतूनामिन्द्रो देवता क्षत्रं द्रविणं पञ्चदशः
 स्तोमः स उ सप्तदश वर्तनि-र्दित्यवाङ्-वयस्त्रेताऽयानां दक्षिणाद्वातो
 वातः सनातन ऋषिः प्रतीची दिशां वर्षा ऋतूनां विश्वे
 देवा देवता विङ्-[] 5

4.3.3.2

द्र॒वि॒ण॒ꣳ स॒प्त॒द॒श॒ स्तो॒मः॒ स॒ उ॒ वे॒क॒वि॒ꣳ श॒व॒र्त॒नि-स्त्रि॒व॒त्सो॒
व॒यो॒ ॥ द्वा॒प॒रो॒ऽया॒नां॒ प॒श्चा॒द्वा॒तो॒ वा॒तो॒ऽह॒भू॒न ऋ॒षि॒रु॒दी॒ची दि॒शाꣳ श॒रद्-
ऋ॒तू॒नां मि॒त्रा॒व॒रु॒णौ दे॒वता॒ पु॒ष्टं द्र॒वि॒णमे॒क॒वि॒ꣳशः॒ स्तो॒मः॒ स॒ उ॒
त्रि॒ण॒व॒व॒र्त॒नि-स्तु॒र्य॒वा॒ङ् व॒य आ॒स्क॒न्दो॒ ऽया॒नामु॒त्तरा॒द्-वा॒तो वा॒तः प्र॒त्न
ऋ॒षि॒रू॒र्ध्वा दि॒शाꣳ हे॒म॒न्त॒शि॒शि॒रा॒वृ॒तू॒नां बृ॒ह॒स्प॒तिर्दे॒वता॒ व॒र्चो॒ द्र॒वि॒णं
त्रि॒ण॒व॒ स्तो॒मः॒ स॒ उ॒ त्र॒य॒स्त्रि॒ꣳश॒व॒र्त॒निः प॒ष्ट॒वा॒द्वयो॒ () ऽभि॒भू॒र॒या॒नां
वि॒ष्व॒ग्वा॒तो वा॒तः सु॒पर्ण॒ ऋ॒षिः पि॒तरः॒ पि॒ता॒म॒हाः पे॒रे॒ऽव॒रे ते॒ नः पा॒न्तु
ते॒ नो॒ऽव॒न्त्व॒स्मिन् ब्र॒ह्म॒न्न॒स्मिन् क्ष॒त्रे॒ऽस्या-मा॒शि॒ष्य॒स्यां
पु॒रो॒धा॒या॒म॒स्मिन् क॒र्म॒न्न॒स्यां दे॒व॒हू॒त्यां । 6

(विट् - प॒ष्ट॒वा॒द् व॒यो - ऽष्टा॒वि॒ꣳश॒तिश्च) (A3)

4.3.4.1

ध्रु॒व॒क्षि॒ति - ध्रु॒व॒यो॒नि-ध्रु॒वा॒ऽसि॒ ध्रु॒वां यो॒नि॒मा सी॒द सा॒ध्या ।
उ॒ख्य॒स्य के॒तुं प्र॒थ॒मं पु॒र॒स्ता॒द॒श्चि॒ना॒ऽध्व॒र्यू सा॒द॒य॒ता॒मि॒ह त्वा॒ ।

स्वे दक्षे दक्षपितेह सीद देवत्रा पृथिवी बृहती रराणा ।
 स्वासस्था तनुवा सं विशस्व पितेवैधि सूनव आ
 सुशेवाऽश्विनाऽध्वर्यू सादयतामिह त्वा । कुलायिनी वसुमती
 वयोधा रयिं नो वर्ध बहुलं सुवीरं । 7

4.3.4.2

अपामतिं दुर्मतिं बाधमाना रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्ती सुवर्धेहि
 यजमानाय पोषमश्विनाऽध्वर्यू सादयतामिह त्वा ।
 अग्नेः पुरीषमसि देवयानी तां त्वा विश्वे अभि गृणन्तु देवाः ।
 स्तोमपृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणा ऽऽयजस्वाश्विना
 ऽध्वर्यू सादयतामिह त्वा ।
 दिवो मूर्धाऽसि पृथिव्या नाभिर्विष्टंभनी दिशामधिपत्नी भुवनानां । 8

4.3.4.3

ऊर्मिर्द्रप्सो अपामसि विश्वकर्मा त ऋषिरश्विनाऽध्वर्यू सादयतामिह
 त्वा । सजूरः ऋतुभिः सजूर्विधाभिः सजूर्वसुभिः सजू रुद्रैः

स॒ज॒रू॒रादि॒त्यैः स॒ज॒र्वि॒श्वैर्दे॒वैः स॒ज॒ूर्दे॒वैः स॒ज॒ूर्दे॒वैर्वयो॑-ना॒धैर॒ग्नये॑ त्वा
वै॒श्वान॒राया॒श्विना॑ऽध्व॒र्यू सा॒दय॑तामिह त्वा । प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॒नं मे॑ पाहि
व्या॒नं मे॑ पाहि चक्षु॒र्म उ॒र्व्या () वि भा॑हि श्रो॒त्रं मे॑ श्लो॒कया॒प-
स्पि॒न्वौष॑धीर्जि॒न्व द्वि॒पात् पा॑हि चतु॒ष्पाद॑व दि॒वो वृ॒ष्टिमे॑रय । 9

(सु॒वी॒रं - भु॒व॒ना॒ना - मु॒र्व्या - स॒प्त॒द॒श च) (A4)

4.3.5.1

त्र्य॒वि॒र्वय॑स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो दि॒त्यवा॑ङ् वयो॑ वि॒राट् छ॒न्दः पञ्चा॑वि॒र्वयो
गा॒य॒त्री छ॒न्दस्त्रि॒व॒त्सो वय॑ उ॒ष्णिहा॑ छ॒न्द स्तु॒र्यवा॑ङ् वयो॑ऽनु॒ष्टुप्
छ॒न्दः प॒ष्ठवा॑ङ् वयो॑ बृ॒हती॑ छ॒न्द उ॒क्षा वयः॑ स॒तोबृ॑हती॒ छन्द॑ ऋ॒षभो॑
वयः॑ क॒कुच्छ॒न्दो धे॒नुर्वयो॑ जग॒ती छ॒न्दोऽन॒ड्वान् वयः॑ प॒ङ्क्तिः॑ छ॒न्दो
ब॒स्तो वयो॑ वि॒वलं॑ छ॒न्दो वृ॒ष्णिर्वयो॑ वि॒शालं॑ छ॒न्दः पु॒रुषो॑ वय॑ ()
स्त॒न्द्रं छ॒न्दो व्या॑घ्रो वयो॑ऽना॒धृष्टं॑ छ॒न्दः सि॒न्धो वयः॑ छ॒न्दिः॑ छ॒न्दो
वि॒ष्टंभो॑ वयो॑ऽधि॒पतिः॑ छ॒न्दः क्ष॒त्रं वयो॑ मय॒न्दं छ॒न्दो वि॒श्वकर्मा॑
वयः॑ पर॒मे॒ष्ठी छ॒न्दो मूर्धा॑ वयः॑ प्र॒जाप॑तिः छ॒न्दः । 10

(पुरुषो वयः – षड् विंशतिश्च) (A5)

4.3.6.1

इन्द्रा॑ग्नी॒ अव्य॑थ॒माना॒मिष्ट॑कां दृ॒ह॒तं॑ यु॒वं ।
 पृ॒ष्ठेन॒ द्यावा॑पृ॒थिवी॒ अन्त॑रि॒क्षं च॒ वि बा॑धतां ।
 विश्व॑कर्मा॒ त्वा सा॑दय॒त्वन्त॑रि॒क्षस्य॒ पृष्ठे॑ व्यच॒स्वतीं॑ प्रथ॒स्वतीं॑
 भा॒स्वती॑ँ सू॒रिम॑ती॒मा या द्यां॑ भा॒स्या पृ॑थि॒वीमो॑र्वन्त॒रि॒क्ष-मन्त॑रि॒क्षं
 य॑च्छान्तरि॒क्षं दृ॒हान्त॑रि॒क्षं मा हि॑ँसी॒ विश्व॑स्मै प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑
 व्या॒नायो॑दा॒नाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्रा॑य वा॒युस्त्वा॑भि पातु॒ मह्य॑ा स्व॒स्त्या
 छर्दि॑षा – [] 11

4.3.6.2

श॒न्तमे॑न॒ तया॑ दे॒वतया॑ऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॑वा सीद ।
 रा॒ज्यसि॑ प्रा॒ची दिग्-वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒ख् स॒म्राड॑सि प्र॒तीची॑
 दि॒ख्-स्व॒राड॑स्युदी॒ची दि॒गधि॑प॒त्यसि॑ बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पाहि प्रा॒णं
 मे पा॒ह्यपा॑नं मे पाहि व्या॒नं मे पाहि॑ चक्षु॒र्मे पाहि॑ श्रो॒त्रं मे पाहि॑ मनो॑

मे जिन्व वाचं मे पिन्वा () ऽऽत्मानं मे पाहि ज्योतिर्मे यच्छ । 12

(छर्दिषा - पिन्व - षट्च) (A6)

4.3.7.1

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दोऽसीविः छन्दः पङ्क्तिः छन्दः
उष्णिहा छन्दो बृहती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्दः-
स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दो ऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौः छन्दः
समाः छन्दो नक्षत्राणि छन्दो मनः छन्दो वाक् छन्दः कृषिः छन्दो
हिरण्यं छन्दो गौः छन्दो ऽजा छन्दो ऽश्वः छन्दः ।

अग्निर्देवता - [] 13

4.3.7.2

वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देवता
ऽऽदित्या देवता विश्वे देवा देवता मरुतो देवता बृहस्पतिर्देवतेन्द्रो
देवता वरुणो देवता मूर्धाऽसि राड् ध्रुवाऽसि धरुणा यन्त्र्यसि यमित्रीषे
त्वोर्जे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा यन्त्री राड् ध्रुवाऽसि धरणी धन्व्यसि

धरि॒त्र्यायु॑षे त्वा () वर्च॑से त्वौज॑से त्वा ब॒लाय॑ त्वा । 14

(दे॒वता - ऽऽयु॑षे त्वा - षट्च॑) (A7)

4.3.8.1

आ॒शुस्त्रि॒वृद्-भा॒न्तः प॒ञ्चद॑शो व्यो॒म स॒प्तद॑शः प्र॒तू॒र्ति॒र॒ष्टाद॑श
स्तपो॑ नवद॑शो ऽभि॒वर्तः॑ स॒वि॒॒शो ध॒रुण॑ एक॒वि॒॒शो
वर्चो॑ द्वा॒वि॒॒शः संभ॑रणस्त्रयो॒वि॒॒शो योनि॑श्चतुर्वि॒॒शो
गर्भाः॑ पञ्च॒वि॒॒श ओज॑स्त्रिणवः क्र॒तुरे॑कत्रि॒॒शः
प्रति॑ष्ठा त्रयस्त्रि॒॒शो ब्र॒ध्नस्य॑ वि॒ष्टपं॑ चतुस्त्रि॒॒शो
नाकः॑ षट्त्रि॒॒शो वि॒वर्तो॑ ऽष्टाच॒त्वारि॒॒शो ध॒र्त्रश्च॑तुष्टो॒मः । 15

(आ॒शुः - स॒प्तत्रि॒॒शत्) (A8)

4.3.9.1

अ॒ग्नेर्भा॑गोऽसि दी॒क्षाया॑ आधि॒पत्यं॑ ब्र॒ह्म स्पृ॑तं त्रि॒वृत् स्तो॒म इन्द्र॑स्य
भा॒गोऽसि॑ वि॒ष्णोरा॑धि॒पत्यं॑ क्ष॒त्र॒॒ स्पृ॑तं प॒ञ्चद॑शः स्तो॒मो नृ॑चक्ष॒सां
भा॒गोऽसि॑ धा॒तुरा॑धि॒पत्यं॑ ज॒नि॒त्र॒॒ स्पृ॑तं स॒प्तद॑शः स्तो॒मो

मि॒त्रस्य॑ भा॒गोऽसि॑ वरु॒णस्याऽऽधि॑पत्यं दि॒वो वृ॒ष्टिर्वा॑ताः स्पृ॒ता
ए॒कवि॑ंशः स्तो॒मोऽदि॑त्यै भा॒गोऽसि॑ पू॒ष्ण आ॑धिपत्यमो॒जः
स्पृ॒तं त्रि॑णवः स्तो॒मो व॑सू॒नां भा॒गोऽसि॑- [] 16

4.3.9.2

रु॒द्राणा॑माधिपत्यं चतु॑ष्पाथ् स्पृ॒तं चतु॑र्विंशः स्तो॒म आ॑दित्या॒नां
भा॒गोऽसि॑ मरु॒तामाधि॑पत्यं गर्भाः॑ स्पृ॒ताः पञ्च॑विंशः स्तो॒मो दे॒वस्य॑
सवि॒तुर्भा॑गोऽसि॑ बृ॒हस्प॑तेराधिपत्यं॑ समी॒चीर्दि॑शः स्पृ॒ताश्चतु॑ष्टो॒मः
स्तो॒मो या॑वानां भा॒गोऽस्य॑या॒वाना॑माधिपत्यं प्र॒जाः स्पृ॒ता-श्चतु॑-
श्चत्वा॑रिंशः स्तो॒म ऋ॒भूणां॑ भा॒गोऽसि॑ विश्वे॑षां दे॒वाना॑माधिपत्यं भू॒तं
नि॒शान्त॑ स्पृ॒तं त्रय॑स्त्रिंशः स्तो॒मः । 17

(व॑सू॒नां भा॒गोऽसि॑ - षट्च॑त्वारिंशच्च) (A9)

4.3.10.1

ए॒कया॑ऽस्तुवत प्र॒जा अ॑धीयन्त प्र॒जाप॑तिरधिपतिरासीत् ति॒सृभि॑रस्तुवत
ब्र॒ह्मा॑सृज्यत ब्र॒ह्म॒णस्प॑ति-रधिपतिरासीत् पञ्च॑भि॒रस्तु॑वत

भू॒तान्य॑सृ॒ज्यन्त॑ भू॒तानां॑ पति॒रधि॑पति॒रासी॑त् स॒प्तभि॑रस्तुवत
स॒प्तर्ष॑योऽसृ॒ज्यन्त॑ धा॒ता-धि॑पति॒रासी॑-न्न॒वभि॑रस्तुवत पि॒तरो-
सृ॒ज्यन्ता-ऽ*दि॑तिरधि॒पत्या॑सी-दे॒काद॑शभि-रस्तुवतर्त॒वोऽसृ॒ज्यन्ता-
ऽऽर्त॒वो-ऽधि॑पति-रासीत् त्रयोद॒शभि॑-रस्तुवत मा॒सा असृ॒ज्यन्त
सँव॑त्सरोऽधि॒पति॑- [] 18

4.3.10.2

-रासीत् पञ्चद॒शभि॑रस्तुवत क्ष॒त्रम॑सृ॒ज्यते॒न्द्रो ऽधि॑पति॒रासी॑त्-
स॒प्तद॒शभि॑रस्तुवत प॒शवो॑ऽसृ॒ज्यन्त॑ बृ॒हस्प॑तिरधि॒पति॑-
रासी॒न्नव॑द॒शभि॑-रस्तुवत शू॒द्रार्या॑वसृ॒ज्येता॑महो॒रात्रे॑ अधि॒पत्नी॑
आ॒स्तामे॑कवि॒ंश॑त्याऽस्तुवतैक॒शफाः॑ प॒शवो॑ऽसृ॒ज्यन्त॑
वरु॒णो ऽधि॑पति॒रासी॑त् त्रयो॒विंश॑त्याऽस्तुवत क्षु॒द्राः प॒शवो॑ऽसृ॒ज्यन्त॑
पू॒षा ऽधि॑पति॒रासी॑त् पञ्चवि॒ंश॑त्या ऽस्तुवताऽऽर॒ण्याः प॒शवो॑ऽसृ॒ज्यन्त॑
वा॒युरधि॑पति॒रासी॑त् स॒प्तवि॒ंश॑त्याऽस्तुवत द्या॒वापृ॑थि॒वी व्यै॑- [] 19

4.3.10.3

—तां॑ व॒सवो॑ रु॒द्रा आ॑दि॒त्या अनु॑ व्या॒यन् तेषा॑माधि॒पत्य॑मासी—
 न्नववि॑ꣳश॒त्याऽस्तु॑वत॒ वन॑स्पतयोऽसृ॒ज्यन्त॑ सोमो॑ ऽधि॒पति॑रासी—
 दै॒कत्रि॑ꣳश॒ता ऽस्तु॑वत॒ प्रजा॑ असृ॒ज्यन्त॑ या॒वानां॑ चा॒यावा॑नां
 चाऽऽधि॑पत्यमासीत् त्रयस्त्रि॑ꣳश॒ता ऽस्तु॑वत॒ भू॒तान्य॑शा॒म्यन् प्र॒जाप॑तिः
 परमे॑ष्ठ्यधि॒पति॑रासीत् । 20

(सँव॑त्सरोऽधि॒पति॑— वि॒ — पञ्च॑त्रि॑ꣳश॒च्च) (A10)

4.3.11.1

इ॒यमे॑व सा या प्रथ॒मा व्यौ॑च्छदन्तरस्यां चरति प्रवि॒ष्टा ।
 व॒धूर्ज॑जान नवगज्जनि॒त्री त्रय॑ ए॒नां म॒हिमा॑नः सचन्ते ।
 छ॒न्दस्व॑ती उषसा पे॒पिशा॑ने॒ समानं॑ यो॒निम॑नु सञ्चर॑न्ती ।
 सूर्य॑पत्नी वि चरतः प्र॒जान॑ती के॒तुं कृ॑ण्वाने अ॒जरे॑ भूरिरे॒तसा॑ ।
 ऋ॒तस्य॑ पन्थामनु तिस्र आ॒गुस्त्रयो॑ घ॒र्मासो॑ अनु
 ज्योति॑षाऽऽगुः । प्र॒जामे॑का रक्षत्यूर्जमे॒का —[] 21

4.3.11.2

व्रतमेका रक्षति देवयूनां । चतुष्टोमो अभवद्या तुरीया यज्ञस्य
 पक्षावृषयो भवन्ती । गायत्रीं त्रिष्टुभं जगतीमनुष्टुभं बृहदर्कं
 युञ्जानाः सुवराऽभरन्निदं । पञ्चभिर्धाता वि दधाविदं यत् तासां
 स्वसृरजनयत् पञ्चपञ्च । तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च नाना
 रूपाणि क्रतवो वसानाः । त्रिंशत् स्वसार उपयन्ति निष्कृतं
 समानं केतुं प्रतिमुञ्चमानाः । 22

4.3.11.3

ऋतूस्तन्वते कवयः प्रजानतीर्मध्येछन्दसः परि यन्ति भास्वतीः ।
 ज्योतिष्मती प्रति मुञ्चते नभो रात्री देवी सूर्यस्य व्रतानि ।
 वि पश्यन्ति पशवो जायमाना नानारूपा मातुरस्या उपस्थे ।
 एकाष्टका तपसा तप्यमाना जजान गर्भं महिमानमिन्द्रं ।
 तेन दस्यून् व्यसहन्त देवा हन्ताऽसुराणा-मभवच्छचीभिः ।
 अनानुजामनुजां मामकर्त सत्यं वदन्त्यन्विच्छ एतत् । भूयास -[] 23

4.3.11.4

मस्य सु॒मतौ॑ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॒ति मा प्र॑ यु॒क्त ।
 अ॒भून्मम॑ सु॒मतौ॑ वि॒श्ववे॒दा आ॒ष्ट प्र॒तिष्ठा॒मवि॒दब्धि॑ गा॒धं ।
 भू॒यास॒मस्य॑ सु॒मतौ॑ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॒ति मा प्र॑यु॒क्त ।
 पञ्च॑ व्यु॒ष्टीर॒नु पञ्च॑ दो॒हा गां॑ पञ्च॑ना॒म्नीमृ॒तवो॑ऽनु पञ्च॑ ।
 पञ्च॑ दि॒शः पञ्च॑द॒शेन॑ क्लृ॒प्ताः स॒मान॑मू॒र्ध्नीर॒भि लो॒कमे॑कं ॥ 24

4.3.11.5

ऋ॒तस्य॑ गर्भः॑ प्र॒थमा॑ व्यू॒ष्यपा॒मेका॑ म॒हिमा॑नं बि॒भर्ति॑ ।
 सूर्य॑स्यै॒का च॑रति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यै॒का स॒वितै॑कां नि यच्छति ।
 या प्र॒थमा॑ व्यौच्छ॒त् सा धे॑नुर॒भवद्य॑मे । सा नः॑ प॒यस्व॑ती
 धु॒क्ष्वोत्त॑रामु॒त्तरा॑(गं) स॒मां । शु॒क्रर्ष॑भा न॒भसा॑ ज्योति॒षा
 ऽऽ*गा॒द्-वि॒श्वरू॒पा श॒बली॑र॒ग्निके॑तुः । स॒मान॑मर्थं॑ स्व॒पस्य॑मा॒ना
 बि॒भ्रती॑ ज॒राम॑जर उष आ॒ऽगाः॑ । ऋ॒तूनां॑ प॒त्नी () प्र॒थमे॑यमा॒ऽगाद॑ह्नां
 ने॒त्री ज॒नित्री॑ प्र॒जानां॑ ।

एका॒ स॒ती बहु॒धोषो॒ व्युच्छ॒स्यजीर्णा॑ त्वं ज॒रय॑सि॒ सर्व॒मन्य॑त् । 25
 (ऊ॒र्जमे॒का॑ - प्र॒तिमु॒ञ्चमा॑ना - भू॒यास॑ - मे॒कं - प॒त्येका॑न्न -
 वि॒शति॑श्च) (A11)

4.3.12.1

अ॒ग्ने जा॒तान् प्र॒णुदा॑ नः स॒पत्नान् प्र॒त्यजा॑ताञ्जा॒तवे॒दो नुद॑स्व ।
 अ॒स्मो दी॒दिहि॑ सु॒मना॑ अ॒हेड॒न् तव॑ स्या॒ञ् शर्म॑न् त्रि॒वरू॑थ उ॒द्भित् ।
 स॒हसा॑ जा॒तान् प्र॒णुदानः॑ स॒पत्नान् प्र॒त्यजा॑ताञ्जा॒तवे॒दो नुद॑स्व ।
 अ॒धि नो॑ ब्रू॒हि सु॒मन॑स्यमा॒नो वय॑ञ् स्या॒म प्र॒णुदा॑ नः स॒पत्नान् ।
 च॒तुश्च॒त्वारि॒ञ्शः स्तो॒मो वर्चो॑ द्र॒विण॑ञ् षोड॒शः स्तो॒म
 ओ॒जो द्र॒विणं॑ पृ॒थिव्याः॑ पु॒रीष॑मस्य- [] 26

4.3.12.2

-फ॒सो नाम॑ । ए॒वः-छ॒न्दो व॒रिवः॑-छ॒न्दः शं॒भूः-छ॒न्दः प॒रिभूः॑-छ॒न्द
 आ॒च्छ॒छन्दो॑ म॒नः-छ॒न्दो व्य॒चः-छ॒न्दः सि॒न्धुः-छ॒न्दः स॒मुद्रं॑ छ॒न्दः
 स॒लि॒लं छ॒न्दः स॒यँछ॒न्दो वि॒यछ॒न्दो बृ॒ह॒छ॒न्दो र॒थन्त॑रं छ॒न्दो

निकायः-छन्दो विवधः-छन्दो गिरः-छन्दो भ्रजः-छन्दः सष्टुप्
 छन्दो ऽनुष्टुप् छन्दः ककुच्छन्द स्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो
 -ऽङ्कुपं छन्दः - [] 27

4.3.12.3

पदपङ्क्तिः-छन्दो ऽक्षरपङ्क्तिः-छन्दो विष्टारपङ्क्तिः-छन्दः
 क्षुरो भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः पक्षः-छन्द एवः-छन्दो
 वरिवः-छन्दो वयः-छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो
 विषर्धाः-छन्दः छदिः-छन्दो दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं
 छन्दो ऽङ्काङ्कं छन्दः । 28

(अस्य - ङ्कुपञ्छन्द - स्त्रयस्त्रिंशच्च) (A12)

4.3.13.1

अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ।
 त्वं सोमासि सत्पतिस्त्वं राजोत वृत्रहा । त्वं भद्रो असि क्रतुः ।
 भद्रा ते अग्ने स्वनीक संदृग्घोरस्य सतो विषुणस्य चारुः ।

न यत् ते शोचिस्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः ।

भद्रं ते अग्ने सहसिन्ननीकमुपाक आ रोचते सूर्यस्य - [] 29

4.3.13.2

रुशद्-दृशो ददृशो नक्तया चिदरूक्षितं दृश आ रूपे अन्नं ।

सैनाऽनीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवाऽ आयजिष्ठः स्वस्ति ।

अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद् दिदीहि ।

स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धेहि यजथाय देव ।

यथ् सीमहि दिविजात प्रशस्तं तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रं ।

यथा होतर्मनुषो - [] 30

4.3.13.3

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजासि ।

एवा नो अद्य समना समानानु-शन्नग्न उशतो यक्षि देवान् ।

अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारऽ रत्नधातमं ।

वृषा सोम द्युमाऽ असि वृषा देव वृषव्रतः ।

वृषा॒ धर्मा॑णि दधि॑षे । सान्त॑पना इ॒दं ह॒विर्म॑रुतस्तज्जु॒जुष्ट॑न ।
युष्मा॑को॒ती रि॑शादसः । यो नो॒ मर्तो॑ वसवो दुर्ह॒णायु॑स्तिरः
सत्या॑नि मरु॒तो – [] 31

4.3.13.4

जिघा॑सात् ।
द्रुहः॑ पाशं॒ प्रति स मु॑चीष्ट तपि॒ष्ठेन॑ तपसा हन्त॒ना तं ।
सँव॑त्सरीणा मरु॒तः स्वर्का॑ उरु॒क्षयाः॑ सग॒णा मानु॑षेषु ।
तेऽस्मत्॑ पाशान् प्र मुञ्च॑न्त्वह॒सः सान्त॑पना मदिरा मादयि॒ष्णवः॑ ।
पिप्री॑हि दे॒वा उ॑शतो यविष्ठ वि॒द्वा ऋ॒तूँर्ऋ॒तुप॑ते यजे॒ह ।
ये दै॒व्या ऋ॒त्विज॒स्तेभि॑रग्ने त्वं होतृ॑णामस्यायजिष्ठः ।
अग्ने॑ यदद्य वि॒शो अ॒ध्वर॑स्य होतः पाव॑क – [] 32

4.3.13.5

शो॒चे वेष्ट्व॑ हि यज्वा॑ । ऋ॒ता य॑जासि म॒हिना॑ वि यद्भू॒र्हव्या॑ वह
यविष्ठ॑ या ते अद्य । अ॒ग्निना॑ रयिम॒श्नव॑त् पोष॒मेव॑ दि॒वेदि॑वे ।

य॒शसं॑ वी॒रव॑त्तमं । ग॒यस्फा॑नो अमी॒वहा॑ वसु॒वित् पु॑ष्टि॒वर्ध॑नः ।
सु॒मित्रः॑ सोम नो भव । गृ॒हमे॑धास आ ग॒त म॑रुतो माऽप॒ भूत॑न ।
प्रमु॒ञ्चन्तो॑ नो अ॒हसः॑ । पू॒र्वीभि॑र्हि द॒दाशि॑म शर॒द्धिर्म॑रुतो व॒यं ।
महो॑भि- [] 33

4.3.13.6

—श्च॒र्षणी॑नां ।

प्र॒बु॒ध्निया॑ ई॒रते॑ वो॒ महा॑सि प्र॒णामा॑नि प्र॒यज्य॑वस्ति॒रध्वं॑ ।
स॒हस्रि॑यं द॒म्यं भा॒गमे॑तं गृ॒हमे॑धीयं म॒रुतो॑ जुषध्वं ।
उप॒ यमे॑ति यु॒वतिः॑ सु॒दक्षं॑ दो॒षा व॑स्तोर्ह॒विष्म॑ती घृ॒ताची॑ ।
उप॒ स्वैन॑म॒रम॑तिर्व—सू॒युः । इ॒मो अ॑ग्ने वी॒तत॑मानि
ह॒व्या ऽज॑स्रो वक्षि दे॒वता॑तिमच्छ । प्र॒ति न ई॑ सु॒रभी॑णि वियन्तु ।
क्री॒डं वः॑ श॒र्धो मा॑रुतमन॒र्वाण॑ रथे॒शुभं॑ । 34

4.3.13.7

क॒ण्वा॑ अ॒भि प्र॑ गा॒यत॑ । अ॒त्या॒सो न॒ ये म॒रुतः॑ स्व॒ञ्चो॑ य॒क्षदृ॑शो
न शु॒भय॑न्त॒ मर्याः॑ । ते ह॒र्म्ये॒ष्ठाः शि॒शवो॑ न शु॒भ्रा व॒त्स॒सो न
प्र॒क्री॒डिनः॑ पयो॒धाः । प्रै॒षाम॒ज्मेषु॑ वि॒थुरे॑व रे॒जते॑ भू॒मिर्या॑मेषु॒ यद्ध
यु॒ञ्जते॑ शु॒भे । ते क्री॒डयो॑ धु॒नयो॑ भ्राज॒दृष्ट॑यः स्व॒यं म॒हित्वं
प॒नय॑न्त॒ धूत॑यः । उ॒प॒ह्वरे॑षु॒ यद॑चि॒ध्वं य॑यिं व॒य इ॒व म॒रुतः॑ के॒न -[]35

4.3.13.8

चित् प॒था ।

श्रो॒तन्ति॑ को॒शा उप॑ वो रथे॒ष्वा घृ॒तमु॑क्ष॒ता म॒धुव॑र्णम॒र्चते॑ ।
अ॒ग्निम॑ग्निं ह॒वीम॑भिः सदा ह॒वन्त॑ वि॒श॒पतिं॑ । ह॒व्यवा॑हं पु॒रुप्रि॑यं ।
तं हि श॑श्वन्त॒ ईड॑ते सु॒चा दे॒वं घृ॒तश्रु॑ता । अ॒ग्निं ह॒व्याय॑ वोढ॒वे ।
इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना दि॒वः > [1], इ॒नथ॑द्व॒त्र > [2],
मिन्द्रं॑ वो वि॒श्वत॑स्परी > [3], न्द्रं नरो॑ > [4],
वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानो॑ > [5], वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ > [6] । 36

(सूर्यस्य - मनुषो - मरुतः - पावक - महोभी - रथेशुभ -
ङ्गेन - षड्चत्वारिंशच्च) (A13)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 13 Anuvaakams :-

(अपान्त्वेम - न्नयं पुरो भुवः - प्राची - ध्रुवक्षि - तिस्त्र्यवि -
रिन्द्राग्नी मा छन्द - आशुस्त्रिवृ - दग्नेर्भागो - ऽस्येक - येयमेव
सा या - ऽग्ने जाता - नग्निर्वृत्राणि - त्रयोदश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अपान्त्वे - न्द्राग्नी - इयमेव देवताता - षट्त्रिंशत्)

First and Last Padam of Third Prasnam of Kanda 4 :-

(अपान्त्वेमन् - हविषा वर्धनेन)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.3.1 Appendix

4.3.13.8—इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना दि॒वः > [1], इ॒न॒थ॒द्-वृ॒त्र > [2],

इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना दि॒वः परि॒ वा॒जेषु॑ भूष॒थः । तद्वा॑ं चेति॒ प्रवी॒र्यं ॥

इ॒न॒थ॒द्-वृ॒त्रमु॑त॒ स॒नोति॑ वा॒जमि॒न्द्रा यो॑ अ॒ग्नी स॒हुरी॑ स॒पर्या॑त् ।

इ॒र॒ज्यन्ता॑ व॒स॒व्यस्य॑ भू॒रेः स॒हस्त॑मा स॒हसा॑ वा॒जय॑न्ता ॥

(Appearing in TS 4.2.11.1)

4.3.13.8 मि॒न्द्रं॑ वो॒ विश्व॑त॒स्परी > [3], न्द्रं॑ न॒रो > [4],

इ॒न्द्रं॑ वो॒ विश्व॑त॒स्परी॒ ह॒वाम॑हे जने॒भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु॒ के॒वलः॑ ॥

इ॒न्द्रं॑ न॒रो ने॒मधि॑ता ह॒वन्ते॑ यत्पा॒र्या यु॒नज॑ते धि॒यस्ताः॑ ।

शू॒रो नृ॑षा॒ता श॒वस॑श्च॒क्रान॑ आ गो॒मति॑ व्र॒जे भ॒जा त्व॑न्नः ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

4.3.13.8 विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानो॑ > 5,

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ > 6

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑ स्वयं॑ य॒जस्व॑ तनु॒वं जुषा॑णः ।

मुह्य॑न्त्व॒न्ये अ॒भितः॑ स॒पत्ना॑ इ॒हास्माकं॑ म॒घवा॑ सू॒रिर॑स्तु ॥

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ त्रा॒तार॑मिन्द्र॒मकृ॑णो॒रव॑ध्यं ।

तस्मै॑ वि॒शः स॒मन॑मन्त॒ पूर्वी॑र॒यमु॒ग्रो वि॒हव्यो॑ यथा॒सत् ॥

(Appearing in TS 4.6.2.6)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – पञ्चमचितिशेषनिरूपणं

4.4.1.1

र॒श्मि॒र॒सि॒ क्ष॒या॒य॒ त्वा॒ क्ष॒यं॑ जि॒न्व॒ प्रे॒ति॒र॒सि॒ ध॒र्मा॒य॒ त्वा॒ ध॒र्मं॑
जि॒न्वा॒न्वि॒ति॒र॒सि॒ दि॒वे॒ त्वा॒ दि॒वं॑ जि॒न्व॒ स॒न्धि॒र॒स्य॒न्त॒रि॒क्षाय॑ त्वा॒ऽन्त॒रि॒क्षं॑
जि॒न्व॒ प्र॒ति॒धि॒र॒सि॒ पृ॒थि॒व्यै॑ त्वा॒ पृ॒थि॒वीं॑ जि॒न्व॒ वि॒ष्टं॑ भो॒ऽसि॒ वृ॒ष्ट्यै॑ त्वा॒
वृ॒ष्टिं॑ जि॒न्व॒ प्र॒वा॒ऽस्य॒हे॒ त्वा॒ऽह॒र्जि॒न्वा॒नु॒ वा॒ऽसि॒ रा॒त्रि॒यै॑ त्वा॒ रा॒त्रिं॑
जि॒न्वो॒ शि॒ग॒सि॒ – [] 1

4.4.1.2

व॒सु॒भ्य॒स्त्वा॒ व॒सू॒ज्जि॒न्व॒ प्र॒के॒तो॒ऽसि॒ रु॒द्रे॒भ्य॒स्त्वा॒ रु॒द्रा॒ज्जि॒न्व॒
सु॒दी॒ति॒र॒स्या॒दि॒त्ये॒भ्य॒स्त्वा॒ ऽऽदि॒त्या॒ज्जि॒न्वौ॒जो॒ऽसि॒ पि॒तृ॒भ्य॒स्त्वा॒
पि॒तृ॒ज्जि॒न्व॒ त॒न्तु॒र॒सि॒ प्र॒जा॒भ्य॒स्त्वा॒ प्र॒जा॒ जि॒न्व॒ पृ॒त॒ना॒षा॒ड॒सि॒
प॒शु॒भ्य॒स्त्वा॒ प॒शू॒ज्जि॒न्व॒ रे॒व॒द॒स्यो॒ष॒धी॒भ्य॒–स्त्वौ॒ष॒धी॒–जि॒न्वा॒भि॒जि॒द॒सि॒

यु॒क्त॒ग्रा॒वेन्द्रा॒य त्वेन्द्रं॑ जि॒न्वाधि॑पतिरसि प्रा॒णाय॑ – [] 2

4.4.1.3

त्वा प्रा॒णं जि॒न्व यन्ता॑ऽस्य॒पा॒नाय॑ त्वाऽपानं॑ जि॒न्व स॒ꣳसर्पो॑ऽसि
चक्षु॑षे त्वा चक्षु॑र्जि॒न्व वयो॑धा असि श्रो॒त्राय॑ त्वा श्रो॒त्रं जि॒न्व
त्रि॒वृ॒दसि॑ प्र॒वृ॒दसि॑ सँवृ॒दसि॑ वि॒वृ॒दसि॑ स॒ꣳरो॒होऽसि॑ नी॒रो॒होऽसि॑
प्र॒रो॒होऽस्य॑ न॒रो॒होऽसि॑ वसु॒कोऽसि॑ वेष॑श्चिरसि वस्य॑ष्टिरसि । 3

(उ॒शि॒गसि॑ – प्रा॒णाय॑ – त्रि॒च॒त्वा॒रि॒ꣳश॒च्च) (A1)

4.4.2.1

रा॒ज्यसि॑ प्रा॒ची दि॒ग्वस॑वस्ते दे॒वा अधि॑पतयोऽग्नि॒र्हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता॑
त्रि॒वृत् त्वा स्तो॑मः पृथि॒व्याꣳ श्रय॑त्वाज्य-मु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु॑
रथ॑न्तरꣳ साम प्रति॑ष्ठित्यै वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒गु॒द्रास्ते॑ दे॒वा
अधि॑पतय इन्द्रो हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता॑ पञ्च॒दश॑स्त्वा स्तो॑मः पृथि॒व्याꣳ
श्रय॑तु प्र-उ॒गमु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु॑ बृ॒हथ् साम॑ प्रति॑ष्ठित्यै
स॒म्राड॑सि प्रा॒तीची॑ दि- [] 4

4.4.2.2

गा॒दि॒त्यास्ते॑ दे॒वा अधि॑पतयः सोमो॑ हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता स॑प्तद॒शस्त्वा
 स्तोमः॑ पृ॒थि॒व्याꣳ श्रय॑तु मरु॒त्वती॑य-मु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु
 वैरू॒पꣳ साम॑ प्रति॒ष्ठित्यै॑ स्वरा॒डस्यु॑दी॒ची दि॒ग्विश्वे॑ ते दे॒वा
 अधि॑पतयो वरु॒णो हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ते॑ कवि॒ꣳशस्त्वा॑ स्तोमः॑ पृ॒थि॒व्याꣳ
 श्रय॑तु निष्के॒वल्य-मु॒क्थम॑व्यथयथ् स्त॒भ्नातु वैरा॒जꣳ साम॑ प्रति॒ष्ठित्या
 अधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒ङ्मरु॑तस्ते दे॒वा अधि॑पतयो - [] 5

4.4.2.3

बृ॒हस्प॑तिर्हे॒तीनां॑ प्रति॒धर्ता त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॒ꣳशौ त्वा॑ स्तोमौ
 पृ॒थि॒व्याꣳ श्रय॑तां वै॒श्वदे॑वाग्निमा॒रुते॑ उक्थे॒ अव्य॑थयन्ती स्त॒भ्नीताꣳ
 शा॒क्वरै॑वते॒ साम॑नी॒ प्रति॒ष्ठित्या॑ अ॒न्तरि॑क्षा॒यर्ष॑यस्त्वा प्रथ॒मजा॑
 दे॒वेषु॑ दि॒वो मा॒त्रया॑ वरि॒णा प्र॑थन्तु वि॒धर्ता चा॒यमधि॑पतिश्च
 ते त्वा॑ सर्वे॒ सँवि॑दाना॒ नाक॑स्य पृ॒ष्ठे सु॒वर्गे लो॒के
 यज॑मानं च सादयन्तु । 6

(प्रतीची दिङ् - मरुतस्तो देवा अधिपतय - श्रत्वारि७शच्च) (A2)

4.4.3.1

अयं॑ पु॒रो ह॑रि॒केशः॑ सूर्य॑र॒श्मिस्तस्य॑ रथ॑गृ॒त्सश्च॑ रथौ॑जाश्च॑ से॒नानि॑
ग्रा॒म॒ण्यौ पु॒ज्जि॒कस्थ॑ला च कृ॒तस्थ॑ला चा॒प्सर॑सौ या॒तु॒धाना॑ हे॒ती
रक्षा॑सि प्रहे॑ति रयं॑ दक्षि॒णा वि॒श्व क॑र्मा तस्य॑ रथ॑स्वनश्च॑
रथे॑चि॒त्रश्च॑ से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ मे॒नका॑ च स॒हज॑न्या चा॒प्सर॑सौ
द॒ङ्ष्णवः॑ प॒शवो॑ हे॒तिः पौ॒रुषे॑यो व॒धः प्रहे॑ति रयं॑ प॒श्चाद् वि॒श्वव्य॑चा
स्तस्य॑ रथ॑ प्रो॒तश्चा-स॑मरथश्च॑ से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ प्र॒म्लो॑चन्ती चा -[] 7

4.4.3.2

नु॒म्लो॑चन्ती-चा॒प्सर॑सौ सर्पा॑ हे॒ति व्या॑घ्राः प्रहे॑ति रय॑ मु॒त्तरा॑त् संयँ॑द्-
व॒सुस्तस्य॑ से॒नजि॑च्च सु॒षेण॑श्च से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ वि॒श्वाची॑ च घृ॒ताची॑
चा॒प्सर॑सा वा॒पो हे॒ति वा॑तः प्रहे॑ति रय॑मु॒पर्य॑ वा॒ग्व-सु॑स्तस्य॑ ता॒क्ष्य-
श्चा॒रिष्ट॑-ने॒मिश्च॑ से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्या वु॒र्वशी॑ च पू॒र्वचि॑त्तिश्चा-प्सर॑सौ
वि॒द्युद्धे॑तिर-व॒स्पू॒र्जन् प्रहे॑ति स्ते॒भ्यो न॑मस्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं -[] 8

4.4.3.3

द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं॒ वो॒ जंभे॑ द॒धाम्या॑यो॒स्त्वा स॒दने॑ सा॒दयाम्य॑वतः
छा॒यायां॑ नमः॒ समु॒द्राय॑ नमः॒ समु॒द्रस्य॑ चक्ष॒से पर॑मे॒ष्टी त्वा सा॑दयतु
दि॒वः पृ॒ष्ठे व्य॑च॒स्वतीं॑ प्रथ॒स्वतीं॑ वि॒भूमतीं॑ प्र॒भूमतीं॑ परि॒भूमतीं॑ दि॒वं
य॒च्छ दि॒वं दृ॒ह दि॒वं मा हि॒सीर्वि॑श्व॒स्मै प्रा॒णाया॑पा॒नाय॑
व्या॒नायो॑दा॒नाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्रा॑य सूर्य॒स्त्वाऽभि॑ पा॒तु म॒ह्या स्व॑स्त्या
() छ॒र्दिषा॑ श॒न्तमे॑न॒ तया॑ दे॒वतया॑ऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॒वा सी॒द ।
प्रो॒थद॑श्चो॒ न यव॑से अ॒विष्य॑न् य॒दा महः॑ स॒व॑र॒णाद् व्य॑स्थात् ॥
आ॒दस्य॑ वा॒तो अनु॑ वा॒ति शो॒चिर॑ध॒ स्म ते॒ व्रज॑नं कृ॒ष्णम॑स्ति । 9
(प्र॒म्लो॑च॒न्ती च॑ - य॒ - स्व॑स्त्या - ऽष्टा॒वि॒शति॑श्च) (A3)

4.4.4.1

अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः पृ॒थिव्या॑ अ॒यं ।
अपा॑ऽरे॒ताऽसि॑ जि॒न्वति॑ । त्वा॒मग्ने॑ पु॒ष्करा॑दध्य॒थर्वा॑ नि॒रम॑न्थत ।
मू॒ध्नो विश्व॑स्य वा॒घतः॑ । अ॒यम॑ग्निः स॒हस्रि॑णो॒ वाज॑स्य श॒तिन॑स्पतिः ।

मूर्धा कवी रयीणां ।

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः ।

दिवि मूर्धानं दधिषे सुवर्षां जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ।

अबोध्यग्निः समिधा जनानां - [] 10

4.4.4.2

प्रति धेनुमिवा यतीमुषासं ।

यद्वा इव प्रवया मुज्जिहानाः प्र भानवः सिस्रते नाकमच्छ ।

अवोचाम कवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।

गविष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवीव रुक्ममुर्व्यञ्चमश्रेत् ।

जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविरग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे ।

घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद्वि भाति भरतेभ्यः शुचिः ।

त्वामग्ने अङ्गिरसो - [] 11

4.4.4.3

गुहा॑ हितमन्व-विन्द॑ञ्छि॒श्रियाणं॑ ँ॒वने॑वने ।
 स जा॑यसे म॒थ्यमा॑नः स॒हो मह॑त् त्वा॒माहुः॑ सह॒सस्पु॑त्रमङ्गिरः ।
 य॒ज्ञस्य॑ के॒तुं प्र॒थमं॑ पु॒रोहि॑तम॒ग्निं न॑रस्त्रिष॒धस्थे॑ समिन्धते ।
 इ॒न्द्रेण॑ दे॒वैः सर॑थꣳ स ब॒र्हिषि॑ सीदन्ति होता॑ य॒जथा॑य सु॒क्रतुः॑ ।
 त्वां चि॒त्रश्र॑वस्तम॒ हव॑न्ते वि॒क्षु ज॑न्तवः ।
 शोचि॑ष्के॒शं पु॒रुप्रि॑याग्ने॒ हव्या॑य वोढ॑वे ।
 सखा॑यः सँ॒वः सम्य॑ञ्चमिषꣳ - [] 12

4.4.4.4

स्तो॑मं चा॒ग्नये॑ । व॒र्षि॑ष्ठाय क्षि॒तीना॑मूर्जो॒ नप्त्रे॑ सह॒स्वते॑ ।
 सꣳस॒मिद्यु॑वसे वृष॒न्नग्ने॑ विश्वा॒न्यर्य॑ आ ।
 इ॒डस्प॑दे स॒मिध्य॑से स नो॒ वसू॑न्या भर ।
 ए॒ना वो॑ अ॒ग्निं न॑मसो॒र्जो न॑पात॒मा हु॑वे ।
 प्रि॒यं चे॒तिष्ठ॑म॒रतिꣳ स्व॑ध्व॒रं विश्व॑स्य दू॒तम॑मृतं ॥

स योजते अरुषो विश्वभोजसा स दुद्रवथ् स्वाहुतः ।

सुब्रह्मा यज्ञः सुशमी – [] 13

4.4.4.5

वसूनां देवꣳ राधो जनानां । उदस्य शोचिरस्थादा-जुह्वानस्य मीढुषः ।

उद्द्हूमासो अरुषासो दिविस्पृशः समग्निमिन्धते नरः ।

अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे धेहि जातवेदो

महि श्रवः । स इधानो वसुष्कवि-रग्निरीडेन्यो गिरा ।

रेवदस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि । क्षपो राजन्नुत त्मनाऽग्ने

वस्तोरुतोषसः । स तिग्मजंभ – [] 14

4.4.4.6

रक्षसो दह प्रति । आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरं ॥

यद्ध स्या ते पनीयसी समिद्-दीदयति द्यवीषꣳ स्तोतृभ्य आ भर ।

आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य ज्योतिषस्तपे । सुश्चन्द्र दस्म

विश्रपते हव्यवाट् तुभ्यꣳ हूयत इषꣳ स्तोतृभ्य आ भर ।

उ॒भे सु॒श्र॒न्द्र॒ सर्पि॑षो॒ दर्वी॑ श्रीणीष आ॒सनि॑ ।

उ॒तो न॒ उत् पु॒पूर्या॑- [] 15

4.4.4.7

उ॒क्थे॑षु शवसस्पत इष॑ स्तो॒तृभ्य॑ आ भर ।

अ॒ग्ने तम॑द्याश्वं न स्तो॒मैः क्र॑तुं न भ॒द्रं ह॑दिस्पृ॒शं ।

ऋ॒ध्यामा॑ त ओ॒हैः । अ॒था ह्य॒ग्ने क्र॑तो॒र्भद्र॑स्य दक्षस्य सा॒धोः ।

र॒थीर्ऋ॒तस्य॑ बृ॒हतो॑ ब॒भूथ॑ । आ॒भिष्टे॑ अ॒द्य गी॒र्भिर्गृ॑णन्तो॒ऽग्ने दा॑शोम ।

प्र ते॑ दि॒वो न॒ स्तन॑यन्ति शु॒ष्माः ।

ऐ॒भिर्नो॑ अ॒र्केर्भ॑वा नो अ॒र्वाङ्ग् - [] 16

4.4.4.8

सु॒वर्न॑ ज्योतिः । अ॒ग्ने वि॒श्वे॑भिः सु॒मना॑ अनी॒कैः ।

अ॒ग्निं हो॑तारं म॒न्ये दा॑स्वन्तं व॒सोः सु॒नुं सह॑सो जा॒तवे॑दसं ।

वि॒प्रं न जा॑तवे॒दसं । य ऊ॒र्ध्वया॑ स्व॒ध्वरो॑ दे॒वो दे॒वाच्या॑ कृ॒पा ।

घृ॒तस्य॑ वि॒भ्राष्टि॑मनु शु॒क्रशो॑चिष आ॒जुह्वा॑नस्य सर्पि॑षः ।

अग्ने॑ त्वं नो॑ अन्त॑मः । उत॑ त्रा॒ता शि॒वो भव॑ वरू॒थ्यः ।
तं त्वा॑ शोचि॒ष्ठ दी॒दिवः॑ । सु॒म्नाय॑ नू॒नमी॑महे सखि॒भ्यः ।
वसु॑र॒ग्निर्वसु॑श्रवाः () । अ॒च्छा नक्षि॑ द्यु॒मत्त॑मो रयिं॑ दाः ॥ 17

(ज॒ना॒ना - म॒ङ्गिर॑स - इ॒ष - सु॒शमी॑ - ति॒ग्मज॑भ - पु॒पूर्वा -
अ॒र्वाङ् - वसु॑श्रवाः - प॒ञ्च च) (A4)

4.4.5.1

इन्द्रा॑ग्निभ्यां॑ त्वा स॒युजा॑ यु॒जा यु॒नज्म्या॑ घा॒राभ्यां॑ तेज॒सा वर्च॑सो
क्थे॑भिः स्तो॒मेभिः॑ छन्दो॑भी रय्यै॑ पोषाय॑ सजा॒तानां॑ मध्य॒मस्थे॑याय॑
मया॑ त्वा स॒युजा॑ यु॒जा यु॒नज्य॑न्बा दु॒ला नित॑लि रभ्रय॑न्ती मे॒घय॑न्ती
वर्ष॑यन्ती चुपु॒णीका॑ नामा॒सि प्र॒जाप॑तिना त्वा वि॒श्वाभि॑र्धीभि॒रुप॑
दधा॑मि पृथि॒व्युद॑पुरम॒न्नेन॑ वि॒ष्टा म॒नुष्या॑स्ते गो॒प्तारो॑ ऽग्निर्वि॒यत्तो॑ऽस्यां
ताम॑हं प्र प॒द्ये सा - [] 18

4.4.5.2

मे॒ शर्म॑ च॒ वर्म॑ चा॒स्त्वधि॑ द्यौरन्तरि॑क्षं ब्र॒ह्मणा॑ वि॒ष्टा म॒रुत॑स्ते गो॒प्तारो॑
वा॒युर्विय॑त्तोऽस्यां॒ ताम॑हं प्र॒ पद्ये॑ सा मे॒ शर्म॑ च॒ वर्म॑ चा॒स्तु
द्यौर॑पराजिताऽमृतेन वि॒ष्टाऽऽदि॒त्यास्ते॑ गो॒प्तारः॒ सूर्यो॑ विय॑त्तोऽस्यां
ताम॑हं प्र॒ पद्ये॑ सा मे॒ शर्म॑ च॒ वर्म॑ चा॒स्तु । 19

(सा - ऽष्टाच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A5)

4.4.6.1

बृ॒हस्प॑तिस्त्वा सादयतु पृ॒थिव्याः॑ पृ॒ष्ठे ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै
प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं॒ ज्योति॑र्यच्छा- ग्निस्ते॑ऽधिपति विश्व॑कर्मा त्वा
सादय॑त्वन्तरि॒क्षस्य॑ पृ॒ष्ठे ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं
ज्योति॑र्यच्छ वा॒युस्ते॑ऽधिपतिः प्र॒जाप॑तिस्त्वा सादयतु दि॒वः पृ॒ष्ठे
ज्योति॑ष्मतींँ विश्व॑स्मै प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ विश्वं॒ ज्योति॑र्यच्छ परमे॒ष्ठी
ते॑ऽधिपतिः पु॒रोवा॑त॒सनिर॑स्य भ्र॒सनिर॑सि वि॒द्युत्स॑नि - [] 20

4.4.6.2

—रसि स्तनयितु॑सनि॒रसि वृष्टि॑सनि॒रस्य—ग्ने॒र्या॒न्यसि॑ वा॒नाम॑ग्ने॒यान्य॑सि
वा॒यो॒र्या॒न्यसि॑ दे॒वानां॑ वा॒यो॒यान्य॑स्यन्त॒रिक्ष॑स्य या॒न्यसि॑ दे॒वानां—
मन्त॑रिक्ष॒यान्य॑स्य—न्त॒रिक्ष॑मस्यन्त॒रिक्षा॑य त्वा स॒लिला॑य त्वा स॒र्णीका॑य
त्वा स॒तीका॑य त्वा के॒ताय॑ त्वा प्र॒चेत॑से त्वा वि॒वस्व॑ते त्वा दि॒वस्त्वा
ज्यो॑तिष आ॒दित्ये॑भ्यस्त्वर्चे॒ त्वा रु॒चे त्वा द्यु॒ते त्वा () भा॒से त्वा
ज्यो॑तिषे त्वा य॒शोदां॑ त्वा य॒शसि॑ तेजो॒दां त्वा तेज॑सि प॒योदां॑ त्वा
प॒यसि॑ वर्चो॒दां त्वा वर्च॑सि द्र॒विणो॑दां त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑
तेन॑र्षि॒णा तेन॑ ब्र॒ह्मणा॑ तया॒ दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वा सी॑द । 21

(विद्यु॑त्स - नि॒द्युते॑ त्वै - का॒न्न त्रि॒ंशच्च॑) (A6)

4.4.7.1

भू॒यस्कृ॑दसि वरि॒वस्कृ॑दसि प्रा॒च्यस्यू॑र्ध्वाऽस्य—न्त॒रिक्ष॑सद॒स्य—न्त॒रिक्षे॑
सी॒दा—प्सु॑षदसि श्ये॒नस॑दसि गृ॒ध्रस॑दसि सु॒पर्ण॑सदसि ना॒कस॑दसि
पृ॒थिव्या॑स्त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयाम्य॑—न्त॒रिक्ष॑स्य त्वा द्र॒विणे॑ सा॒दयामि॑

दिवस्त्वा॒ द्रवि॑णे सादयामि दि॒शां त्वा॒ द्रवि॑णे सादयामि द्रवि॑णोदां त्वा॒
द्रवि॑णे सादयामि प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्य-पा॒नं मे॑ पा॒हि व्या॒नं मे॑ - [] 22

4.4.7.2

पा॒ह्यायु॑र्मे पा॒हि वि॒श्वायु॑र्मे पा॒हि सर्वा॑युर्मे पा॒ह्यग्ने॑ यत् ते पर॑ ह॒न्नाम॑
तावे॒हि स॑ र॒भाव॑है पा॒ञ्च ज॒न्येष्व॑-प्ये॒ध्यग्ने॑ या॒वा अया॑वा ए॒वा
ऊ॒माः स॒ब्दः स॒गरः सु॒मेकः । 23 (व्या॒नं मे॑ - द्वा॒त्रिं॑श्च) (A7)

4.4.8.1

अ॒ग्निना॑ वि॒श्वाषा॑ट् सू॒र्येण॑ स्वर॒ाट् कृ॒त्वा श॒चीप॑तिर् ऋष॒भेण॑ त्वष्टा॑
य॒ज्ञेन॑ म॒घवान् दक्षि॑णया सु॒वर्गो॑ म॒न्युना॑ वृ॒त्रहा॑ सौहा॒र्द्येन॑ त॒नूधा॑
अ॒न्नेन॑ ग॒यः पृ॒थिव्या॑ऽस॒नो दृ॒ग्भिर॑न्नादो॑ वषट्कारेण॒र्द्धः साम्ना॑ त॒नूपा॑
वि॒राजा॑ ज्योति॒ष्मान् ब्र॒ह्मणा॑ सोम॒पा गो॑भिर्य॒ज्ञं दा॑धार क्ष॒त्रेण॑
म॒नुष्या॑-नश्चे॒न च॑ रथे॒न च॑ व॒ज्र्य॑तुभिः प्र॒भुः सँव॑त्सरेण॒ परि॑भू
स्तप॑साऽनाधृष्टः॒ सूर्यः॑ सन् त॒नूभिः॑ । 24

(अ॒ग्नि - रै॒कान्न॑ पञ्चा॒शत्) (A8)

4.4.9.1

प्र॒जाप॑तिर्म॒नसा॑ ऽन्धोऽच्छे॑तो॒ धा॒ता दी॒क्षाया॑ꣳ स॒वि॒ता भृ॒त्यां पू॒षा
सो॒मक्र॑य॒ण्यां व॑रु॒ण उप॑न॒द्धो ऽसु॑रः क्री॒यमा॑णो मि॒त्रः क्री॒तः
शि॒पिवि॑ष्ट आ॒सादि॑तो न॒रंधि॑षः प्रो॒ह्यमा॑णो ऽधि॒पति॑रा॒गतः प्र॒जाप॑तिः
प्र॒णीय॑मानो ऽग्नि॒राग्नी॑ध्रे बृ॒हस्प॑ति॒राग्नी॑धात् प्र॒णीय॑मान इन्द्रो
ह॒वि॒र्धा॒ने ऽदि॑ति॒रासा॑दि॒तो वि॑ष्णु॒रुपा॑व॒ह्रिय॑माणो ऽथ॒र्वोपो॑त्तो
य॒मोऽभि॑षु॒तो ऽपू॑त॒पा आ॑धू॒यमा॑नो वा॒युः पू॒यमा॑नो मि॒त्रः क्षी॑र॒श्रीर्म॑न्थी
स॒क्तु॒श्रीर्वै॑श्वदे॒व उ॒न्नी॑तो रु॒द्र () आ॑हु॒तो वा॒युरा॑वृ॒त्तो नृ॑च॒क्षाः
प्र॒ति॒ख्या॑तो भ॒क्ष आ॑गतः पि॒तृणां॑ ना॒राश॑ꣳसो ऽसु॑रा॒त्तः सि॒न्धुर॑-
व॒भृथ॑म॒वप्र॑यन्थ् स॒मुद्रो॑ ऽव॒गतः स॒लिलः॑ प्र॒प्लु॒तः सु॒वरु॑दृचं ग॒तः ।

25 (रु॒द्र - एक॑विं॒शति॑श्च) (A9)

4.4.10.1

कृ॒त्तिका॑ नक्ष॒त्र-म॒ग्निर्दे॒वता॑ऽग्ने रुचः॑ स्थ प्र॒जाप॑ते॒र्धातुः॑
सो॒मस्य॑र्चे॒ त्वा रु॒चे त्वा द्यु॒ते त्वा भा॒से त्वा ज्यो॑तिषे॒ त्वा रो॒हिणी॑

नक्षत्रं प्रजापतिर्देवता मृगशीर्षं नक्षत्रं सोमो देवता ऽऽर्द्रा नक्षत्रं
 रुद्रो देवता पुनर्वसू नक्षत्रमदितिर्देवता- तिष्यो नक्षत्रं बृहस्पतिर्देवता
 ऽऽश्लेषा नक्षत्रं सर्पा देवता मघा नक्षत्रं पितरो देवता फल्गुनी
 नक्षत्र - [] 26

4.4.10.2

-मर्यमा देवता फल्गुनी नक्षत्रं भगो देवता हस्तो नक्षत्रं सविता
 देवता चित्रा नक्षत्रमिन्द्रो देवता स्वाती नक्षत्रं वायुर्देवता विशाखे
 नक्षत्रमिन्द्राग्नी देवता ऽनूराधा नक्षत्रं मित्रो देवता रोहिणी
 नक्षत्रमिन्द्रो देवता विचृतौ नक्षत्रं पितरो देवता ऽषाढा नक्षत्रमापो
 देवता ऽषाढा नक्षत्रं विश्वे देवा देवता श्रौणा नक्षत्रं विष्णुर्देवता
 श्रविष्ठा नक्षत्रं वसवो - [] 27

4.4.10.3

देवता शतभिषङ् नक्षत्रमिन्द्रो देवता प्रोष्ठपदा नक्षत्रमज एकपाद्
 देवता प्रोष्ठपदा नक्षत्रमहिर्बुध्नियो देवता रेवती नक्षत्रं पूषा देवता

ऽश्वयुजौ नक्षत्रमश्विनौ देवता ऽपभरणीर्नक्षत्रं यमो देवता,

पूर्णा पश्चाद्>¹, यत् ते देवा अदधुः >² । 28

(फल्गुनी नक्षत्रं - वैसव - स्त्रयस्त्रिंशच्च) (A10)

4.4.11.1

मधुश्च माधवश्च वासन्तिकावृतू शुक्रश्च शुचिश्च ग्रैष्मावृतू
नभश्च नभस्यश्च वार्षिकावृतू इषश्चोर्जश्च शारदावृतू
सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिकावृतू तपश्च तपस्यश्च शैशिरावृतू
अग्नेरन्तः श्लेषोऽसि कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधीः
कल्पन्तामग्नयः पृथङ्मम ज्यैष्ठ्यय सव्रता- [] 29

4.4.11.2

येऽग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी शैशिरावृतू अभि कल्पमाना
इन्द्रमिव देवा अभि संविशन्तु संयच्च प्रचेताश्चाग्नेः सोमस्य
सूर्यस्यो-ग्रा च भीमा च पितॄणां यमस्येन्द्रस्य ध्रुवा च पृथिवी च
देवस्य सवितुर्मरुतां वरुणस्य धर्त्री च धरित्री च मित्रावरुणयो

मि॒त्रस्य॑ धा॒तुः प्रा॒ची च॑ प्र॒तीची॑ च॒ वसू॑नाꣳ रु॒द्राणा॑ – [] 30

4.4.11.3

–मा॒दि॒त्यानां॑ ते तेऽधि॑प॒तय॑स्तेभ्यो॒ नम॑स्ते नो॒ मृड॑यन्तु ते यं द्वि॒ष्मो
यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒ जंभे॑ द॒धामि॑ स॒हस्र॑स्य प्र॒मा अ॑सि स॒हस्र॑स्य
प्र॒तिमा॑ अ॒सि स॒हस्र॑स्य वि॒मा अ॑सि स॒हस्र॑स्योन्मा॒ अ॒सि सा॒हस्रो॑ऽसि
स॒हस्रा॑य त्वे॒मा मे॑ अ॒ग्न इ॒ष्टका॑ धे॒नवः॑ स॒न्त्वेका॑ च श॒तं च॑ स॒हस्रं॑
चा॒युतं॑ च – [] 31

4.4.11.4

नियु॑तं च प्र॒युतं॑ चा॒र्बुदं॑ च न्य॒र्बुदं॑ च स॒मुद्र॑श्च म॒ध्यं चान्त॑श्च
प॒रार्ध॑श्चे॒मा मे॑ अ॒ग्न इ॒ष्टका॑ धे॒नवः॑ स॒न्तु ष॑ष्टिः स॒हस्र॑म॒युत–
मक्षी॑यमाणा ऋ॒तस्था॑ स्थ॒र्तावृ॑धो घृ॒तश्रु॑तो म॒धुश्रु॑त ऊ॒र्जस्व॑तीः
स्वधा॑विनी॒स्ता मे॑ अ॒ग्न इ॒ष्टका॑ धे॒नवः॑ स॒न्तु वि॒राजो॑ नाम
का॒मदु॑घा अ॒मुत्रा॑मु॒ष्मिं लो॑के । 32

(स॒व्रता॑ – रु॒द्राणा॑ – म॒युतञ्च॑ – पञ्च॑च॒त्वारि॑ꣳश॒च्च) (A11)

4.4.12.1

स॒मिद्-दि॒शामा॒शया॑ नः सुव॒र्विन्म॒धोरतो॑ मा॒धवः॑ पा॒त्वस्मान् ।
 अ॒ग्निर्दे॒वो दु॒ष्टरी॑तु॒रदा॑भ्य इ॒दं क्ष॒त्रं र॒क्षतु॑ पा॒त्वस्मान् ।
 रथ॑न्त॒रं सा॒मभिः॑ पा॒त्वस्मान् गाय॑त्री छ॒न्दसां॑ वि॒श्वरू॒पा ।
 त्रि॒वृ॒न्नो वि॒ष्टया॑ स्तो॒मो अ॒ह्नां स॒मुद्रो॑ वा॒त इ॒दमो॑जः पि॒प॒र्तु ।
 उ॒ग्रा दि॒शाम॒भि-भू॑तिर्वयो॒धाः शु॒चिः शु॒क्रे अ॒हन्यो॑ज॒सीना॑ ।
 इ॒न्द्राधि॑पतिः पि॒पृता॑दतो॒ नो म॒हि - [] 33

4.4.12.2

क्ष॒त्रं वि॒श्वतो॑ धा॒रये॒दं । बृ॒हत् सा॒म क्ष॒त्रभृद्-वृ॒द्ध वृ॒ष्णियं॑
 त्रि॒ष्टुभौ॑जः शु॒भित॑ मु॒ग्रवी॑रं । इ॒न्द्र स्तो॒मेन॑ पञ्चद॒शेन॑ म॒ध्यमि॒दं
 वा॒तेन॑ स॒गरे॑ण र॒क्ष । प्रा॒ची दि॒शां स॒हय॑शा य॒शस्व॑ती वि॒श्वे
 दे॒वाः प्रा॒वृषा॑ ऽह्नां सुव॒र्वती॑ । इ॒दं क्ष॒त्रं दु॒ष्टर॑मस्त्वो॒जो ऽना॑धृष्टं
 स॒हस्रि॑यं स॒हस्व॑त् । वैरू॒पे सा॒मन्नि॒ह तच्छ॑के॒म जग॑त्यैनं वि॒क्ष्वा
 वै॒शया॑मः । वि॒श्वे दे॒वाः स॒प्तद॑शेन - [] 34

4.4.12.3

व॒र्च इ॒दं क्ष॒त्रञ् स॒लिल॑वा॒तमु॒ग्रं । ध॒र्त्री दि॒शां क्ष॒त्रमि॒दं
 दा॒धारो॒पस्था॑ऽऽशा॒नां मि॒त्रव॑द॒स्त्वो॒जः ।
 मि॒त्राव॑रुणा शर॒दाऽह्नां॑ चि॒कित्वा॑ अ॒स्मै रा॒ष्ट्राय॑ म॒हि श॒र्म य॑च्छ॒तं ।
 वैरा॒जे सा॒मन्ना॑धि मे म॒नीषा॑ऽनु॒ष्टुभा॑ संभृ॒तं वी॒र्यञ् स॒हः ।
 इ॒दं क्ष॒त्रं मि॒त्रव॑दार्द्र॒दानु॑ मि॒त्राव॑रुणा रक्ष॒त-मा॑धिप॒त्यैः ।
 स॒म्राड् दि॒शाञ् स॒हसा॑म्नी स॒हस्व॑त्यृ॒तुर्हे॒मन्तो॑ वि॒ष्टया॑ नः पि॒प॒र्तु ।
 अ॒वस्यु॑वा॒ता - [] 35

4.4.12.4

बृ॒हती॑र्नु श॒क्वरी॑रि॒मं य॑ज्ञम॒वन्तु॑ नो घृ॒ताचीः॑ ।
 सु॒वर्व॑ती सु॒दुघा॑ नः प॒यस्व॑ती दि॒शां दे॒व्यव॑तु नो घृ॒ताचीः॑ ।
 त्वं गो॒पाः पु॒रए॒तोत॑ प॒श्चाद् बृ॑ह॒स्पते॑ या॒म्यां यु॑ङि॒ध वा॑चं ।
 ऊ॒र्ध्वा दि॒शाञ् र॒न्तिरा॑शौष॒धीना॑ञ् सँव॒थ्स॒रेण॑ स॒विता॑ नो अ॒ह्नां ।
 रे॒वथ् सा॑मा॒ति छ॒न्दा उ॒ छन्दो॑ऽजा॒त श॑त्रुः स्यो॒ना नो॑ अ॒स्तु ।

स्तोमत्रयस्त्रिंशो भुवनस्य पत्नि विवस्वद्वाते अभि नो – [] 36

4.4.12.5

गृणाहि । घृतवती सवितराधिपत्यैः पयस्वती रन्तिराशा नो अस्तु ।

ध्रुवा दिशां विष्णुपत्न्यघोराऽस्येशाना सहसो या मनोता ।

बृहस्पति मारिश्चोत वायुः सन्धुवाना वाता अभि नो गृणन्तु ।

विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्या अस्येशाना जगतो विष्णुपत्नी ।

विश्वव्यचा इषयन्ती सुभूतिः शिवा नो अस्त्वदितिरुपस्थे ।

वैश्वानरो न ऊत्या>³, पृष्ठो दिव्य>⁴,

नु नो () ऽद्यानुमति>⁵, रन्विदनुमते त्वं >⁶,

कया नश्चित्र आभुवत्>⁷, को अद्य युङ्क्ते >⁸ । 37

(महि – सप्तदशेना – ऽवस्युवाता – अभि नो – ऽनु न –

श्चतुर्दश च) (A12)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 12 Anuvaakams :-

(रश्मि॑रसि॒ - रा॒ज्यस्य॑ - यं पु॒रो हरि॑केशो - ऽग्नि॑र्मूर्ध्नि -
न्द्रा॒ग्निभ्यां॑ - बृ॒हस्पति॑ - भू॒यस्कृ॑द - स्य॒ग्निना॑ विश्वा॒षाट् -
प्र॒जापति॑र्मनसा - कृ॒त्तिका॑ - मधु॑श्च - स॒मिदि॒शां - द्वाद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(रश्मि॑रसि॒ - प्रति॑ धे॒नु- मसि॑ स्तनयि॒नुस॑निर - स्यादि॒त्यानां॑ -
स॒प्तत्रिं॑शत्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 4 :-

(रश्मि॑रसि॒ - को अ॒द्य यु॑ङ्क्ते)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.4.1 Appendix

4.4.10.3 – पूर्णा पश्चाद्>¹ यत् ते देवा अदधुः >²

पूर्णा पश्चादुत् पूर्णा पुरस्तादुन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय ।
तस्यान् देवा अधि सँवसन्त उत्तमे नाक इह मादयन्तां ॥

यत्ते देवा अदधु भार्गधेयममावास्ये सँवसन्तो महित्वा ।
सानो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे रयिं नो धेहि सुभगे सुवीरं ॥

(Appearing in TS 3.5.1.1)

4.4.12.5 – वैश्वानरो न ऊत्या>³, पृष्ठो दिव्य>⁴

वैश्वानरो न ऊत्याऽऽ प्र यातु परावतः । अग्निरुक्थेन वाहसा ॥

पृष्ठो दिवि पृष्ठो अग्निः पृथिव्यां पृष्ठो विश्वा ओषधीरा विवेश ।
वैश्वानरः सहसा पृष्ठो अग्निः सनो दिवा स रिषः पातु नक्तं ॥

(Appearing in TS 1.5.11.1)

4.4.12.5 – नु नो द्यानुमति>⁵, रन्विदनुमते त्वं >⁶

अनु नोऽद्याऽनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां ।

अग्निश्च हव्यवाहनो भवतां दाशुषे मयः ॥

अन्विदनुमते त्वं मन्यासै शञ्चनः कृधि ।

ऋत्वे दक्षाय नो हिनु प्रण आयूष् तारिषः ॥

(Appearing in TS 3.3.11.4)

4.4.12.5 – कया नश्चित्र आभुवत्>⁷, को अद्य युङ्क्ते >⁸

कया नश्चित्र आभुवदूती सदा वृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥

को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून् ।

आसन्निषून् हृथस्वसो मयोभून् य एषां भृत्यामृणधथ् स जीवात् ॥

(Appearing in TS 4.2.11.3)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं

4.5.1.1

नमस्ते रु॒द्र म॒न्यव॑ उ॒तो॒त इ॒षवे॑ नमः ।
नमस्ते अस्तु॑ ध॒न्वने॑ बा॒हुभ्या॑मु॒त ते॒ नमः॑ ।
या त इ॒षुः शि॒वत॑मा शि॒वं ब॒भूव॑ ते॒ धनुः॑ ।
शि॒वा श॒रव्या॑ या तव॒ तया॑ नो रु॒द्र मृ॒डय॑ ।
या ते॒ रु॒द्र शि॒वा त॒नूर॑घो॒रा ऽपा॑पकाशिनी ।
तया॑ नस्त॒नुवा॒ शन्त॑मया॒ गिरि॑शन्ता॒भि चा॑कशीहि ।
यामि॑षुं गिरि॒शन्त॑ ह॒स्ते – [] 1

4.5.1.2

बि॒भर्ष्य॑स्तवे॒ । शि॒वां गिरि॑त्र तां कु॒रु मा हि॑ँसीः पु॒रुषं॑ जगत् ।
शि॒वेन॑ वच॒सा त्वा॑ गिरि॒शाच्छा॑ वदामसि ।

यथा नः सर्वमि-ज्जगदयक्ष्मञ् सुमना असत् ।
 अद्ध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् ।
 अहीञ्च सर्वान् जंभयन्थ् सर्वाश्च यातु धान्यः ।
 असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलः ।
 ये चेमाञ् रुद्रा अभितो दिक्षु - [] 2

4.5.1.3

श्रिताः सहस्रशो ऽवैषाञ् हेड ईमहे ।
 असौ यो ऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ।
 उतैनं गोपा अदृशन्-नदृशन्-नुदहार्यः ।
 उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः ।
 नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ॥
 अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्यो ऽकरन्नमः ।
 प्रमुञ्च धन्वनस्त्व मुभयो-रर्त्तियोज्या ।
 याश्च ते हस्त इषवः - [] 3

4.5.1.4

परा ता भगवो वप ।

अवतत्य धनुस्त्वꣳ सहस्राक्ष शतेषुधे ।

निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ।

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाꣳ उत ।

अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः ।

या ते हेति-मीढुष्टम हस्ते बभूव ते धनुः ।

तयाऽस्मान् विश्वत स्त्वमयक्ष्मया परिब्भुज ।

नमस्ते अस्त्वायुधाया-नातताय धृष्णवे ॥

उभाभ्या () मुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने ।

परि ते धन्वनो हेतिरस्मान् वृणक्तु विश्वतः ।

अथो य इषुधिस्तवारो अस्म-न्निधेहि तं । 4

(हस्ते - दिक्ष्वि - षव - उभाभ्यां - द्वाविꣳशतिश्च) (A1)

4.5.2.1

नमो॑ हिर॑ण्य बा॒हवे॑ से॒नान्ये॑ दि॒शांच॑ पतये॑ नमो॑
 नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ हरि॑केशेभ्यः पशू॒नां पतये॑ नमो॑
 नमः॑ स॒स्पिञ्ज॑राय त्विषी॑मते पथी॒नां पतये॑ नमो॑
 नमो॑ ब॒भ्लुशाय॑ वि॒व्याधि॑ने-ऽन्ना॒नां पतये॑ नमो॑
 नमो॑ हरि॑केशायो-पवी॑तिने पु॒ष्टानां॑ पतये॑ नमो॑
 नमो॑ भव॑स्य हे॒त्यै जग॑तां पतये॑ नमो॑
 नमो॑ रु॒द्राया-त॑ताविने क्षे॒त्राणां॑ पतये॑ नमो॑
 नमः॑ सू॒ताया-ह॑न्त्याय वना॒नां पतये॑ नमो॑ नमो॑ - [] 5

4.5.2.2

रोहि॑ताय स्थप॑तये वृ॒क्षाणां॑ पतये॑ नमो॑
 नमो॑ म॒न्त्रिणे॑ वाणि॒जाय॑ क॒क्षाणां॑ पतये॑ नमो॑
 नमो॑ भुव॑न्तये वा॒रिव॑स्कृ॒ता-यौष॑धीनां पतये॑ नमो॑
 नम॑ उ॒च्चै-घो॑षाया क्र॒न्दय॑ते पत्ती॒नां पतये॑ नमो॑

नमः कृ॒थ॒स्नवी॒ताय॒ धाव॑ते सत्त्वनानां पतये नमः । 6

(वनानां पतये नमो नम - एकान्न त्रि॒श॒च्च॑) (A2)

4.5.3.1

नमः सह॑मानाय नि॒व्या॒धि॒न आ॒व्या॒धि॒नीनां॑ पतये नमो

नमः ककु॑भाय निष॒ङ्गि॒णे स्ते॒नानां॑ पतये नमो

नमो निष॒ङ्गि॒ण इषु॑धि॒मते॑ तस्कराणां पतये नमो

नमो वञ्च॑ते परि॒वञ्च॑ते स्तायू॒नां पतये॑ नमो

नमो नि॒चे॒रवे॑ परि॒च॒रा॒या॒र॒ण्या॒नां पतये॑ नमो

नमः सृ॒का॒वि॒भ्यो जिघा॑स्सद्भ्यो मु॒ष्णा॒तां पतये॑ नमो

नमो ऽसि॒मद्भ्यो॑ नक्तं च॒रद्भ्यः॑ प्रकृ॒न्ता॒नां पतये॑ नमो

नम उष्णी॑षिणे गि॒रि॒च॒रा॒य कु॒लुञ्चा॒नां पतये॑ नमो नम - [] 7

4.5.3.2

इषु॑मद्भ्यो धन्वा॒वि॒भ्यश्च वो॑ नमो

नम आ॒तन्वा॒ने॒भ्यः प्र॒ति॒द॒धा॒ने॒भ्यश्च वो॑ नमो

नम॑ आ॒यच्छ॑द्भ्यो॒ विसृ॑जद्भ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमो॑ऽस्य॑द्भ्यो॒ विध्य॑द्भ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नम॑ आ॒सीने॑भ्यः॒ श्या॑नेभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमः॑ स्व॒पद्भ्यो॒ जाग्र॑द्भ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नम॑स्तिष्ठ॑द्भ्यो॒ धाव॑द्भ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमः॑ स॒भाभ्यः॒ सभा॑पतिभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमो॑ अ॒श्वेभ्यो॒ ऽश्व॑पतिभ्य () श्च॒ वो॒ नमः॑ । 8

(कु॒लुञ्चा॑नां॒ पत॑ये॒ नमो॑ नमो॑ – ऽश्व॑पतिभ्य – स्त्री॑णि च) (A3)

4.5.4.1

नम॑ आ॒व्याधि॑नी॒भ्यो॒ विवि॑ध्यन्तीभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नम॑ उ॒गणा॑भ्य-स्तृ॒हती॑भ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमो॑ गृ॒थ्से॑भ्यो॒ गृथ्स॑पतिभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमो॑ ब्रा॒तेभ्यो॒ ब्रात॑पतिभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑
 नमो॑ ग॒णेभ्यो॒ गण॑पतिभ्यश्च॒ वो॒ नमो॑

नमो॑ वि॒रूपे॑भ्यो वि॒श्वरूपे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ मह॒द्भ्यः॑ क्षु॒ल्लके॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ रथि॒भ्यो-ऽरथे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ रथे॒भ्यो - [] 9

4.5.4.2

रथ॑पति॒भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमः॑ से॒नाभ्यः॑ से॒नानि॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमः॑ क्ष॒त्तृभ्यः॑ सं॒ग्रही॑तृभ्यश्च वो॒ नमो॑
 नम॑स्तक्ष॒भ्यो रथ॑का॒रेभ्य॑श्च वो॒ नमो॑
 नमः॑ कु॒लाले॑भ्यः क॒मरि॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमः॑ पु॒ञ्जिष्टे॑भ्यो नि॒षादे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नम॑ इषु॒कृद्भ्यो॑ ध॒न्वकृ॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ मृ॒गयु॑भ्यः श्व॒निभ्य॑श्च वो॒ नमो॑
 नमः॑ श्व॒भ्यः श्व॑पति॒भ्यश्च () वो॒ नमः॑ । 10

(॥
रथेभ्यः - श्वपतिभ्यश्च - द्वे च) (A4)

4.5.5.1

नमो॑ भ॒वाय॑ च रु॒द्राय॑ च नमः॑ श॒र्वाय॑ च प॒शुप॑तये च
नमो॑ नी॒लग्री॑वाय च शि॒तिका॑ण्ठाय च नमः॑ क॒पर्दि॑ने च व्यु॒प्तके॑शाय च
नमः॑ स॒हस्रा॑क्षाय च श॒तध॑न्वने च नमो॑ गि॒रिशा॑य च शि॒पिवि॑ष्टाय च
नमो॑ मी॒ढुष्ट॑माय चे॒षुम॑ते च नमो॑ ह्र॒स्वाय॑ च वा॒मना॑य च
नमो॑ बृ॒हते॑ च व॒र्षीय॑से च नमो॑ वृ॒द्धाय॑ च सँवृ॑ध्वने च - [] 11

4.5.5.2

नमो॑ अ॒ग्निया॑य च प्र॒थमा॑य च नमः॑ आ॒शवे॑ चाजि॒राय॑ च
नमः॑ शी॒घ्रिया॑य च शी॒भ्याय॑ च नमः॑ ऊ॒र्म्या॑य चाव॒स्वन्या॑य च
नमः॑ स्रो॒तस्या॑य च द्वी॒प्याय॑ च । 12

(सँवृ॑ध्वने च - पञ्चविं॑शतिश्च) (A5)

4.5.6.1

नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ च क॒निष्ठा॑य च नमः॑ पूर्॒वजा॑य चाप॒रजा॑य च
नमो॑ म॒ध्यमा॑य चाप॒गल्भा॑य च नमो॑ जघ॒न्याय॑ च बु॒ध्निया॑य च

नमः॑ सो॒भ्याय॑ च॒ प्र॒ति॒स॒र्याय॑ च॒ नमो॑ या॒म्याय॑ च॒ क्षे॒म्याय॑ च॒
 नम॑ उ॒र्व॒र्याय॑ च॒ ख॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ श्लो॒क्याय॑ चा॒व॒सान्याय॑ च॒
 नमो॑ व॒न्याय॑ च॒ क॒क्ष्याय॑ च॒ नमः॑ श्र॒वाय॑ च॒ प्र॒ति॒श्र॒वाय॑ च-[] 13

4.5.6.2

नम॑ आ॒शु॒षे॒णाय॑ चा॒शु॒र॒थाय॑ च॒ नमः॑ शू॒राय॑ चा॒व॒भि॒न्दते॑ च॒
 नमो॑ व॒र्मि॒णे च॒ व॒रू॒थि॒ने च॒ नमो॑ बि॒ल्मि॒ने च॒ क॒व॒चि॒ने च॒
 नमः॑ श्रु॒ताय॑ च॒ श्रु॒त॒से॒नाय॑ च॒ । 14

(प्र॒ति॒श्र॒वाय॑ च॒ - पञ्च॑वि॒ंश॒तिश्च॑) (A6)

4.5.7.1

नमो॑ दु॒न्दु॒भ्याय॑ चा॒ह॒न॒न्याय॑ च॒ नमो॑ धृ॒ष्ण॒वे च॒ प्र॒मृ॒शाय॑ च॒
 नमो॑ दू॒ताय॑ च॒ प्र॒हि॒ताय॑ च॒ नमो॑ नि॒ष॒ङ्गि॒णे चेषु॑धि॒मते॑ च॒
 नम॑ स्ती॒क्ष्णेष॑वे चा॒यु॒धि॒ने च॒ नमः॑ स्वा॒यु॒धाय॑ च॒ सु॒ध॒न्व॒ने च॒
 नमः॑ सु॒त्याय॑ च॒ प॒थ्याय॑ च॒ नमः॑ का॒ट्याय॑ च॒ नी॒प्याय॑ च॒
 नमः॑ सू॒द्याय॑ च॒ सर॒स्याय॑ च॒ नमो॑ ना॒द्याय॑ च॒ वै॒श॒न्ताय॑ च॒ -[] 15

4.5.7.2

नमः॑ कू॒प्याय॑ चाव॒त्याय॑ च नमो॑ वर्ष्पा॑य चाव॒र्ष्याय॑ च
 नमो॑ मे॒घ्याय॑ च वि॒ध्यु॒त्याय॑ च नम॑ ई॒ध्रिया॑य चात॒प्याय॑ च
 नमो॑ वा॒त्याय॑ च रे॒ष्मिया॑य च नमो॑ वास्त॒व्याय॑ च वास्तु॒पाय॑ च । 16

(वै॒श॒न्ताय॑ च - त्रि॒ंश॒च्च) (A7)

4.5.8.1

नमः॑ सो॒माय॑ च रु॒द्राय॑ च नमस्ता॒म्राय॑ चा॒रुणाय॑ च
 नमः॑ श॒ङ्गाय॑ च प॒शुप॑तये च नम॑ उ॒ग्राय॑ च भी॒माय॑ च
 नमो॑ अ॒ग्रेव॑धाय च दू॒रेव॑धाय च नमो॑ ह॒न्त्रे च ह॒नीय॑से च
 नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ हरि॒केशे॑भ्यो नमस्ता॒राय॑
 नमः॑ शं॒भवे॑ च म॒योभवे॑ च नमः॑ श॒ङ्कराय॑ च म॒यस्क॑राय च
 नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च - [] 17

4.5.8.2

नमस्ती॒र्थ्याय॑ च कू॒ल्याय॑ च नमः॑ पा॒र्याय॑ चावा॒र्याय॑ च
 नमः॑ प्र॒तर॑णाय चो॒त्तर॑णाय च नम॑ आ॒ता॒र्याय॑ चा॒लाद्या॑य च

नमः श॒ष्याय च॒ फे॒न्याय च॒ नमः॑ सि॒क॒त्याय च॒ प्र॒वा॒ह्याय च॒ । 18

(शि॒व॒त॒राय च॒ - त्रि॒श॒च्च) (A8)

4.5.9.1

नम॑ इ॒रि॒ण्याय च॒ प्र॒प॒थ्याय च॒ नमः॑ कि॒श॒िलाय च॒ क्ष॒य॒णाय च॒
नमः॑ क॒प॒दि॒ने च॒ पु॒ल॒स्तये च॒ नमो॑ गो॒ष्ठ्याय च॒ गृ॒ह्याय च॒
नम॑स्त॒ल्प्याय च॒ गे॒ह्याय च॒ नमः॑ का॒त्याय च॒ ग॒ह्व॒रे॒ष्ठाय च॒
नमो॑ हृ॒द॒य्याय च॒ नि॒वेष्याय च॒ नमः॑ पा॒स॒व्याय च॒ र॒ज॒स्याय च॒
नमः॑ शु॒ष्क्याय च॒ ह॒रि॒त्याय च॒ नमो॑ लो॒प्याय चो॒ल॒प्याय च॒-[] 19

4.5.9.2

नम॑ ऊ॒र्व्याय च॒ सू॒र्म्याय च॒ नमः॑ प॒र्ण्याय च॒ प॒र्ण॒श॒द्याय च॒
नमो॑ऽप॒गु॒र॒मा॒णाय चा॒भि॒घ्न॒ते च॒ नम॑ आ॒क्खि॒द॒ते च॒ प्र॒क्खि॒द॒ते च॒
नमो॑ वः कि॒रि॒के॒भ्यो दे॒वा॒ना॒ हृ॒द॒ये॒भ्यो नमो॑ वि॒क्षी॒ण॒के॒भ्यो
नमो॑ वि॒चि॒न्व॒त्के॒भ्यो नम॑ आ॒नि॒र्ह॒ते॒भ्यो नम॑ आ॒मी॒व॒त्के॒भ्यः । 20

(उ॒ल॒प्याय च॒ - त्रय॑स्त्रि॒श॒च्च) (A9)

4.5.10.1

द्रा॒पे अ॒न्ध॒स॒स्प॒ते द॒रि॒द्र॒न्नी॒ल॒लो॒हि॒त ।
ए॒षां पु॒रु॒षा॒णामे॒षां प॒शू॒नां मा भे॒र्मा॒ऽरो मो॒ ए॒षां किञ्च॒नाम॑मत् ।
या ते॒ रु॒द्र शि॒वा त॒नूः शि॒वा वि॒श्वाह॑भेषजी ।
शि॒वा रु॒द्रस्य॑ भेषजी॒ तया॑ नो मृ॒ड जी॒वसे॑ ॥
इ॒माꣳ रु॒द्राय॑ तवसे॒ कप॑र्दिने॒ क्षय॑द्वी॒राय॑ प्रभ॒राम॑हे मतिं ।
यथा॑ नः श॒मस॑द् द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ वि॒श्वं पु॒ष्टं ग्रा॒मे अ॒स्मि – [] 21

4.5.10.2

न्न॒नातु॑रं । मृ॒डा नो॑ रु॒द्रो त॒नो म॑यस्कृ॒धि क्षय॑द्वी॒राय॑ नम॒सा वि॒धेम॑ ते ।
यच्छं॑ च योश्च॒ मनु॑रायजे॒ पिता॑ तद॒श्याम॑ तव॒ रु॒द्र प्र॒णीतौ॑ ।
मा नो॑ म॒हान्त॑मु॒त मा नो॑ अ॒र्भकं॑ मा न उ॒क्षन्त॑मु॒त मा न उ॒क्षितं॑ ।
मा नो॑ व॒धीः पि॒तरं॑ मो॒त मा॒तरं॑ प्रि॒या मा न॑स्त॒नुवो॑ – [] 22

4.5.10.3

रु॒द्र री॒रिषः॑ ।
मा न॑स्तो॒के त॒नये॑ मा न आ॒युषि॑ मा नो गो॒षु मा नो अ॒श्वेषु॑ री॒रिषः॑ ।

वी॒रान् मा॒नो रु॒द्र भा॒मितो॑ व॒धी-॑र्ह॒विष्म॒न्तो न॑म॒सा वि॒धेम ते॑ ।
आ॒रा॒त्ते गो॒घ्न उ॒त पू॒रुष॒घ्ने क्ष॒यद्वी॒राय॑ सु॒म्नम॒स्मो ते॑ अ॒स्तु ।
र॒क्षा च नो॑ अ॒धि च दे॒व ब्रू॒ह्यधा॑ च नः॒ शर्म॑ यच्छ॒ द्वि॒र्बर्हाः॑ ।

स्तु॒हि - [] 23

4.5.10.4

श्रु॒तं ग॒र्त्तस॒दं यु॒वानं॑ मृ॒गं न भी॒म-मु॑प॒हन्तु॑-मु॒ग्रं ।
मृ॒डा ज॒रि॒त्रे रु॒द्र स्त॒वानो॑ अ॒न्यन्ते॑ अ॒स्मन्नि॒वप॑न्तु से॒नाः ।
प॒रि॒णो रु॒द्रस्य॑ हे॒ति र्वृ॑ण॒क्तु प॒रित्वे॑ष॒स्य दु॒र्मति॑र॒घायोः॑ ।
अ॒व स्थि॑रा म॒घव॑द्भ्य-स्त॒नुष्व मी॑द्व॒स्तोका॒य त॑नयाय मृ॒डय॑ ।
मी॒ढुष्ट॑म शि॒वत॑म शि॒वो नः॑ सु॒मना॑ भव ।
प॒रमे॑ वृ॒क्ष आ॒युधं॑ नि॒धाय॑ कृ॒त्तिं व॑सान॒ आच॑र पि॒नाकं॑ - [] 24

4.5.10.5

बि॒भ्रदा॑ग॒हि । वि॒कि॒रि॒द विलो॑हित न॒मस्ते॑ अ॒स्तु भ॒गवः॑ ।
या॒स्ते स॒हस्रं॑ हे॒तयो॑ऽन्य-म॒स्मन्नि॒ वप॑न्तु ताः ।

सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तव हेतयः ।

तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि । 25 (अस्मि७ -
स्तनुवः - स्तुहि - पिनाक - मेकान्न त्रि७शच्च) (A10)

4.5.11.1

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यां ।

तेषां सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ।

अस्मिन्-महत्यर्णवे-ऽन्तरिक्षे भवा अधि ।

नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षमाचराः ।

नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिव् रुद्रा उपश्रिताः ।

ये वृक्षेषु सस्पिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः ।

ये भूताना-मधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ।

ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान् ।

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः । ये तीर्थानि - [] 26

4.5.11.2

प्र॒चर॑न्ति॒ सृ॒का॒वन्तो॑ नि॒षङ्गि॑णः ।
य ए॒ता॒वन्तश्च॑ भू॒याँ॒सश्च॑ दि॒शो॑ रु॒द्रा वि॑त॒स्थिरे॑ ।
तेषाँ॑ स॒हस्र॑योजने ऽव॒धन्वा॑नि तन्म॒सि ।
नमो॑ रु॒द्रेभ्यो॑ ये पृ॒थि॒व्यां ये॑ऽन्त॒रिक्षे॑ ये दि॒वि येषा॑मन्नं
ँवा॒तो वर्ष॑मिष॒वस्तेभ्यो॑ द॒श प्रा॒ची द॑श॒दक्षि॑णा द॒शप्र॑तीची
द॒शोदी॑ची द॒शोर्ध्वा-स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑
() नो॑ द्वेष्टि॒ तं ँ॒वो ज॑भे दधामि । 27

(ती॒र्था॒नि - यश्च॑ - षट् च॑) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(नम॒स्ते रु॒द्र - नमो॑ हि॒र॒ण्य॒बा॒हवे॑ - नमः॑ स॒हमा॑नाय - नम
आ॒व्या॒धिनी॑भ्यो - नमो॑ भ॒वाय॑ - नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ - नमो॑ दु॒न्दु॒भ्याय॑
- नमः॑ सो॒माय॑ - नम॑ इ॒रि॒ण्याय॑ - द्रा॒पे - स॒हस्रा॑ - ण्ये॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(नमस्ते रुद्र - नमो भवाय - द्रापे - सप्तविंशतिः)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of Kandam 4:-

(नमस्ते रुद्र - तं वो जंभे दधामि)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – परिषेचन-संस्काराभिधानं

4.6.1.1

अ॒श्म॒न्नूर्जं॑ प॒र्वते॑ शि॒श्रिया॒णां वा॑ते प॒र्जन्ये॑ व॒रुण॑स्य शु॒ष्मे ।
अ॒द्भ्य ओष॑धी॒भ्यो व॒नस्प॑ति॒भ्योऽधि॑ संभृ॒तां तां न॑ इ॒षमूर्जं॑
ध॒त्त म॑रुतः स॒ꣳ र॒राणाः॑ । अ॒श्म॒स्ते क्षु॒दमुं॑ ते शु॒गृच्छ॑तु यं द्वि॒ष्मः ।
स॒मुद्र॑स्य त्वाऽ*वा॒कया॑ऽग्ने परि॑ व्ययामसि । पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ꣳ
शि॒वो भ॑व । हि॒मस्य॑ त्वा ज॒रायु॑णाऽग्ने परि॑ व्ययामसि । पा॒वको॑
अ॒स्मभ्य॑ꣳ शि॒वो भ॑व । उप – [] 1

4.6.1.2

–ज॒म॒न्नूप॑ वे॒तसे॑ऽव॒त्तरं॑ नदी॒ष्वा । अ॒ग्ने पि॒त्तम॑पा॒मसि॑ ।
मण्डू॑कि ता॒भिरा॑ ग॒हि से॑मं नो य॒ज्ञं । पा॒वक॑व॒र्णꣳ शि॒वं कृ॑धि ।
पा॒वक॑ आ चि॒तय॑न्त्या कृ॒पा । क्षा॒मन् रुरु॑च उ॒षसो॑ न भा॒नुना॑ ॥

तूर्वन् न यामन्नेतशस्य नू रण आ यो घृणे । न ततृषाणो अजरः ।
अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया । आ देवान् - [] 2

4.6.1.3

वक्षि यक्षि च । स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाँ इहाऽऽ वह ।
उप यज्ञँ हविश्च नः । अपामिदं न्ययनँ समुद्रस्य निवेशनं ।
अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हैतयः पावको अस्मभ्यँ शिवो भव ।
नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु
हैतयः पावको अस्मभ्यँ शिवो भव । नृषदे वड - [] 3

4.6.1.4

-फ्सुषदे वड् वनसदे वड् बर्हिषदे वट्थ् सुवर्विदे वट् ।
ये देवा देवानाँ यज्ञिया यज्ञियानाँ सँवथ् सरीणमुप भागमासते ।
अहुतादो हविषो यज्ञे अस्मिन्थ् स्वयं जुहुध्वं मधुनो घृतस्य ।
ये देवा देवेष्वधि देवत्वमायन् ये ब्रह्मणः पुर एतारो अस्य ।

येभ्यो॒ नर्ते॑ पव॒ते धाम॒ किं च॒न न ते॑ दि॒वो न पृ॒थि॒व्या अधि॑ स्नुषु ।

प्राणदा – [] 4

4.6.1.5

अ॒पान॒दा व्या॒नदा॑श्चक्षु॒र्दा व॒र्चो॒दा वरि॑वो॒दाः ।

अ॒न्यं ते॑ अ॒स्मत् तप॑न्तु हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ ऽ शि॒वो भव॑ ।

अ॒ग्निस्ति॑ग्मेन शो॒चिषा॑ य॒ ऽस॒द्वि॒श्वं न्य॑त्रि॒णं ।

अ॒ग्निर्नो॑ व॒ ऽस॒ते र॒यिं । सै॒नाऽनी॑केन सु॒विद॑त्रो अ॒स्मे यष्टा॑

दे॒वा ऽ आय॑जिष्ठः स्व॒स्ति ।

अ॒द॒ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ प॒र॒स्या अ॒ग्ने द्यु॒मदु॑त रे॒वद्-दि॑दीहि । 5

(उ॒प - दे॒वान् - व॒ट् - प्रा॑णदा - श्रु॒तुश्च॑त्वारि॒ ऽश॑च्च) (A1)

4.6.2.1

य इ॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ जुह्व॒दृषि॑र्.हो॒ता नि॒षसा॑दा पि॒ता नः॑ ।

स आ॒शिषा॑ द्र॒विण॑मिच्छ॒मानः॑ प॒रम॑च्छदो वर आ वि॒वेश॑ ।

वि॒श्वक॑र्मा मन॒सा यद्वि॑हाया धा॒ता वि॒धाता॑ प॒रमो॑त स॒न्दृक् ।

तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यत्र सप्तरूषीन् पर एकमाहुः ।
यो नः पिता जनिता यो विधाता यो नः सतो अभ्या सज्जजान । 6

4.6.2.2

यो देवानां नामधा एक एव तं संप्रश्नं भुवना यन्त्यन्या ।
त आऽयजन्त द्रविणं समस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना ।
असूर्ता सूर्ता रजसो विमाने ये भूतानि समकृण्वन्निमानि ।
न तं विदाथ य इदं जजानान्यद् युष्माकमन्तरं भवाति ।
नीहारेण प्रावृता जल्प्या चासुतृप उक्थ शासश्चरन्ति ।
परो दिवा पर एना – [] 7

4.6.2.3

पृथिव्या परो देवेभिरसुरैर्गुहा यत् ।
कः स्विद्धर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ।
तमिद्धर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ।
अजस्य नाभावध्येक-मर्पितं यस्मिन्निदं विश्वं भुवनमधि श्रितं ।

वि॒श्वकर्मा॑ ह्य॒जनि॑ष्ट दे॒व आदि॑द्-गन्धर्वो॑ अ॒भवद् द्वि॒तीयः॑ ।

तृ॒तीयः॑ पि॒ता जनि॑तौषधीना - [] 8

4.6.2.4

-मपां॑ गर्भं॑ व्य॒दधा॑त् पुरु॒त्रा । चक्षु॑षः

पि॒ता मन॑सा हि धी॒रो घृ॒तमे॑ने अ॒जनन्न॑न्माने ।

यदे॒दन्ता॑ अ॒ददृ॑हन्त॒ पूर्वं आदि॑द् या॒वापृ॑थि॒वी अ॒प्रथे॑तां ।

वि॒श्वत॑-श्चक्षु॒रुत॑ वि॒श्वतो॑मुखो वि॒श्वतो॑हस्त॒ उत॑ वि॒श्वत॑स्पात् ।

सं बा॒हुभ्यां॑ नम॒ति सं प॑त॒त्रै द्या॒वापृ॑थि॒वी ज॒नय॑न् दे॒व एकः॑ ।

किञ्च॑ स्वि॒दासी॑-दधि॒ष्ठान॑-मा॒रंभ॑णं क॒तम॑थ् स्वि॒त् किमा॑सीत् ।

यदी॑ भूमिं॑ ज॒नय॑न् - [] 9

4.6.2.5

वि॒श्वकर्मा॑ वि द्यामौ॒र्णोन्॑ म॒हिना॑ वि॒श्वच॑क्षाः ।

किञ्च॑ स्वि॒द्वनं॑ क उ स वृक्ष॑ आसीद्यतो द्या॒वापृ॑थि॒वी नि॑ष्टतक्षुः ।

मनी॑षिणो॒ मन॑सा पृ॒च्छते॑दु तद्य॒दध्य॑तिष्ठद् भुव॒नानि॑ धा॒रय॑न् ।

या ते धामानि परमाणि याऽवमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
 शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ।
 वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये - [] 10

4.6.2.6

मनोयुजं वाजे अद्या हुवेम ।
 स नो नेदिष्ठा हवनानि जोषते विश्वशंभूरवसे साधुकर्मा ।
 विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ।
 मुह्यन्त्वन्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं मघवा सूरिरस्तु ।
 विश्वकर्मन् हविषा वर्धनेन त्रातारमिन्द्र-मकृणोरवध्यं ।
 तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीरयमुग्रो विहव्यो यथाऽसत् ।
 समुद्राय वयुनाय सिन्धूनां पतये नमः () ।
 नदीनां सर्वासां पित्रे जुहुता विश्वकर्मणे विश्वाऽहामर्त्यं हविः । 11
 (जजानै - नौ - षधीनां - भूमिं जनय - नूतये - नमो
 - नव च) (A2)

4.6.3.1

उदे॑नमु॒त्तरां॑ न॒याग्ने॑ घृ॒तेनाऽऽहु॑त ।
रा॒यस्पो॒षेण॑ स॒ꣳ सृ॒ज प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च ।
इ॒न्द्रेमं॑ प्र॒तरां॑ कृ॒धि स॒जाता॑ना-मसद्व॒शी ।
समे॑नं व॒र्चसा॑ सृ॒ज दे॒वैभ्यो॑ भा॒गधा॑ असत् ।
यस्य॑ कु॒र्मो ह॒विर्गृ॑हे तम॒ग्ने वर्ध॑या त्वं ।
तस्मै॑ दे॒वा अधि॑ ब्र॒वन्न॑यं च ब्र॒ह्मण॑स्पतिः ।
उदु॑ त्वा वि॒श्वे दे॒वा - [] 12

4.6.3.2

अग्ने॑ भर॒न्तु चि॒त्तिभिः॑ । स नो॑ भव शि॒वत॑मः सु॒प्रती॑को वि॒भाव॑सुः ।
पञ्च॑ दि॒शो दै॒वीर्य॑ज्ञमव॒न्तु दे॒वीर॑पाम॒तिं दु॒र्मतिं॑ बा॒धमा॑नाः ।
रा॒यस्पो॒षे य॒ज्ञप॑ति-मा॒भज॑न्तीः ।
रा॒यस्पो॒षे अधि॑ य॒ज्ञो अ॒स्थात् समि॑द्धे अ॒ग्नाव॑धि मा॒महा॑नः ।
उक्थ॑प॒त्र ई॒ड्यो गृ॒भीत॑स्त॒प्तं घ॒र्मं परि॑गृह्णा॒यज॑न्त ।

ऊ॒र्जा यद्-य॒ज्ञम॑शमन्त दे॒वा दै॒व्याय॑ ध॒र्त्रे जो॒ष्ट्रे ।

दे॒वश्रीः॑ श्रीम॑णाः श॒तप॑याः - [] 13

4.6.3.3

परि॒गृह्य॑ दे॒वा य॒ज्ञमा॑यन् ।

सूर्य॑रश्मि॒र्हरि॑केशः पु॒रस्ता॑त् स॒विता ज्योति॑रु॒दयाँ अज॑स्रं ।

तस्य॑ पू॒षा प्र॑स॒वं या॑ति दे॒वः संप॑श्यन् वि॒श्वा भु॑वनानि गो॒पाः ।

दे॒वा दे॒वेभ्यो॑ अध्व॒र्यन्तो॑ अ॒स्थुर्वी॒तँ श॑मि॒त्रे श॑मि॒ता य॒जध्यै॑ ।

तु॒रीयो॑ य॒ज्ञो यत्र॑ ह॒व्यमे॑ति ततः पा॒वका॑ अ॒शिषो॑ नो जुषन्तां ।

वि॒मान॑ ए॒ष दि॒वो म॒ध्य आ॑स्त आप॒प्रि॒वान् रो॑दसी अ॒न्तरि॑क्षं ।

स वि॒श्वाची॑र॒भि - [] 14

4.6.3.4

च॒ष्टे घृ॒ताची॑रन्तरा पू॒र्वम॑परं च के॒तुं ।

उ॒क्षा स॒मुद्रो॑ अ॒रुणः॑ सु॒पर्णः॑ पू॒र्वस्य॑ योनिं पि॒तुरा॑ वि॒वेश॑ ।

म॒ध्ये दि॒वो नि॒हितः॑ पृ॒श्नि॒रश्मा॑ वि च॒क्रमे॑ रज॒सः पा॑त्यन्तौ ।

इन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑धन्त् समु॒द्रव्य॑चसं गिरः ।
रथी॑तम॒ रथी॑नां वा॒जाना॑ स॒त्पतिं॑ पतिं॑ ।
सु॒म्नहूर्य॑ज्ञो दे॒वा आ च॑ वक्ष॒द्यक्ष॑द॒ग्निर्दे॒वो दे॒वा आ च॑ वक्षत् ।
वा॒जस्य॑ () मा प्र॒सवे॑नोद्-ग्रा॒भेणो॑-द॒ग्रभी॑त् ।
अथा॑ स॒पत्ना॑ इन्द्रो॑ मे नि॒ग्राभे॑णाधरा॑ अकः ।
उद्ग्रा॑भं च नि॒ग्राभं॑ च ब्र॒ह्म दे॒वा अ॒वीवृ॑धन् ।
अथा॑ स॒पत्नानि॑न्द्रा॒ग्नी मे॑ वि॒षूची॑नान् व्यस्यतां । 15

(दे॒वाः - श॒तप॑या - अ॒भि - वा॒जस्य॑ - षड्वि॑ंशतिश्च) (A3)

4.6.4.1

आशुः॑ शि॒शानो॑ वृष॒भो न॑ यु॒ध्मो घ॑नाघनः क्षोभ॑ण-श्चर्ष॒णीनां॑ ।
संक्र॑न्दनोऽनि॒मिष॑ एक॒ वीरः॑ शत॑ से॒ना अ॑जयत् सा॒कमि॑न्द्रः ।
संक्र॑न्दने॒ना नि॒मिषे॑ण जिष्णु॑ना यु॒त्कारे॑ण दु॒श्च्यव॑नेन धृष्णु॑ना ।
तदि॑न्द्रेण जय॑त तथ् स॒हध्वं॑ यु॒धो नर॑ इषु॒हस्तो॑न वृष्णा॑ ।
स इषु॑हस्तैः स नि॒षंगि॑भिर्वशी स॒स्रष्टा॑ स यु॒ध इन्द्रो॑ ग॒णेन॑ ।

स॒ꣳसृष्ट॑जि॒त् सोम॑पा बा॒हु श॒र्ध्यू॑र्ध्वध॒न्वा प्र॑तिहि॒ताभि॑रस्ता ।
बृ॒हस्प॑ते परि दी॒या- [] 16

4.6.4.2

रथे॑न रक्षो॒हा ऽमि॑त्राꣳ अप॒ बाध॑मानः ।
प्रभं॑जन्त् से॒नाः प्र॑मृ॒णो यु॒धा ज॑यन्नस्माकं-मे॒ध्यवि॑ता रथानां ।
गो॒त्रभि॑दं गो॒विदं॑ वज्र॒बाहुं॑ ज॒यन्त॑मज्म प्र॒मृण॑न्त-मो॒जसा॑ ।
इम॑ꣳ सजा॒ता अनु॑वीर-य॒ध्वमि॑न्द्रꣳ सखा॒योऽनु॑ सꣳ रभ॑ध्वं ।
बल॑वि॒ज्ञायः॑-स्थ॒विरः॑ प्र॒वीरः॑ सह॒स्वान् वा॒जी सह॑मान उ॒ग्रः ।
अ॒भिवी॑रो अ॒भिस॑त्वा सहो॒जा जै॑त्रमि॒न्द्र रथ॑मातिष्ठ गो॒वित् ।
अ॒भि गो॒त्राणि॑ सह॒सा गा॑हमानोऽदा॒यो- [] 17

4.6.4.3

वी॒रः श॑तम॒न्युरि॑न्द्रः ।
दु॒श्च॒यव॑नः पृ॒तना॑षाड यु॒ध्यो-स्मा॑कꣳ से॒ना अव॑तु प्र यु॒थ्सु॑ ।
इ॒न्द्र आ॑सां-ने॒ता बृ॒हस्प॑ति॒र्दक्षि॑णा य॒ज्ञः पु॒र ए॒तु सो॑मः ।

दे॒वसे॒नाना॑-म॒भिभ॑ज्जती॒नां ज॑यन्ती॒नां म॑रुतो॒ यन्त्व॑ग्रे ।
 इन्द्र॑स्य वृ॒ष्णो व॑रुणस्य रा॒ज्ञ आ॑दित्या॒नां म॑रुता॒ऽशब्द॑ उग्रं ।
 म॒हाम॑नसां भुव॒नच्य॑वानां॒ घोषो॑ दे॒वानां॑ जयता मुदस्थात् ।
 अ॒स्माक॑-मिन्द्रः॒ समृ॑तेषु ध्व॒जेष्व॒स्माकं॑ या॒ इष॑वस्ता जयन्तु । 18

4.6.4.4

अ॒स्माकं॑ वी॒रा उत्त॑रे भव॒न्त्वस्मा॑नु दे॒वा अव॑ता ह॒वेषु॑ ।
 उ॒द्धर्ष॑य म॒घव॑न्ना-यु॒धान्-न्यु॑त्स॒त्त्वनां॑ मा॒मका॑नां म॒हाऽसि॑ ।
 उ॒द्ध॒त्रह॑न् वा॒जिनां॑ वा॒जिना॑न्युद्-र॒थानां॑ जयतामेतु॒ घोषः॑ ।
 उप॒ प्रैत॑ जयता नरःस्थि॒रा वः॑ सन्तु बा॒हवः॑ ।
 इन्द्रो॑ वः श॒र्म य॑च्छ त्वना-धृ॒ष्या य॑थासथ ।
 अ॒वसृ॑ष्टा॒ परा॑ पत॒ शर॑व्ये ब्र॒ह्म स॑ऽशि॒ता । ग॒च्छा॒मित्रा॑न् प्र- [] 19

4.6.4.5

वि॒श मै॒षां क॑ञ्चनोच्छि॒षः ।
 म॒र्माणि॑ ते॒ वर्म॑भिश्छादयामि सोम॑स्त्वा॒ राजा॑ ऽमृ॒तेना॑भि-वस्तां ।

उ॒रोर्व॑री॒यो व॑रि॒वस्ते॑ अ॒स्तु ज॑यन्तं त्वा॒मनु॑ म॒दन्तु॑ दे॒वाः ।

यत्र॑ बा॒णाः संप॑तन्ति कु॒मारा॑ वि॒शिखा॑ इ॒व ।

इन्द्रो॑ न॒स्तत्र॑ वृ॒त्रहा॑ वि॒श्वाहा॑ शर्म॑ यच्छतु । 20

(दी॒या - ऽदा॒यो - ज॑यन्त्व - मि॒त्रान् प्र - च॑त्वा॒रि॒शच्च॑) (A4)

4.6.5.1

प्रा॒चीम॑नु प्रा॒दिशं॑ प्रेहि॑ वि॒द्वानग्ने॑रग्ने॒ पुरो॑ अ॒ग्निर्भवे॑ह ।

वि॒श्वा आ॒शा दी॒द्यानो॑ वि॒ भा॒ह्यूर्जं॑ नो धेहि॑ द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।

क्रम॑ध्वम॒ग्निना॑ नाक॒मुख्यं॑ ह॒स्तोषु॑ बिभ्रतः ।

दि॒वः पृ॒ष्ठं सु॒वर्ग॑त्वा मि॒श्रा दे॒वेभि॑रा॒ध्वं ।

पृ॒थिव्या॑ अ॒हमु॑दन्तरि॒क्ष-मा॑ऽरु॒ह-म॑न्तरि॒क्षाद् दि॒वमा॑ऽरु॒हं ।

दि॒वो ना॑कस्य पृ॒ष्ठाथ् सु॒वर्ज्यो॑तिरगा- [] 21

4.6.5.2

म॒हं । सु॒वर्य॑न्तो नापेक्षन्त आ द्वा॒ रो॑हन्ति रो॒दसी॑ ।

य॒ज्ञं ये॑ वि॒श्वतो॑धा॒रं सु॒विद्वा॑ऽसो वि॒तेनि॑रे ।

अग्ने॑ प्रे॒हि प्रथ॑मो दे॒वय॑तां चक्षु॑र्दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्यानां॑ ।
 इ॒यक्ष॑माणा भृ॒गुभिः॑ स॒जोषाः॑ सु॒वर्य॑न्तु यज॑मानाः स्व॒स्ति ।
 न॒क्तोषा॑सा स॒मन॑सा वि॒रूपे॑ धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑कꣳ स॒मीची॑ ।
 द्या॒वा क्षा॑मा रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्र॒विणो॑दाः ।
 अग्ने॑ सहस्राक्ष - [] 22

4.6.5.3

श॒तमूर्ध॑ञ्छतं ते॑ प्रा॒णाः स॒हस्र॑म॒पानाः॑ ।
 त्वꣳ सा॒हस्र॑स्य रा॒य ई॒शिषे॑ तस्मै॑ ते वि॒धेम॑ वा॒जाय॑ स्वाहा॑ ॥
 सु॒पर्णो॑ऽसि ग॒रुत्मा॑न् पृ॒थिव्याꣳ सी॑द पृ॒ष्ठे पृ॒थिव्याः॑
 सी॑द भा॒साऽ*न्तरि॑क्ष॒मा पृ॒ण ज्यो॑तिषा दि॒वमु॑त्त॒भान॑ ते॒जसा॑ दि॒श उ॒द्
 दृꣳह॑ । आ॒जुह्वा॑नः सु॒प्रती॑कः पु॒रस्ता॑द॒ग्ने स्वां॑ यो॒निमा॑ सी॒द सा॒ध्या ।
 अ॒स्मिन्थ्-स॒धस्थे॑ अ॒ध्युत्तर॑स्मिन् वि॒श्वे दे॒वा - [] 23

4.6.5.4

यज॑मानश्च॒ सीद॑त । प्रे॒द्धो॑ अ॒ग्ने दी॑दिहि॒ पुरो॑ नोऽज॑स्रया॒ सूर्या॑ यविष्ठ ।
 त्वा॑ँ श॒श्वन्त॑ उप॒ यन्ति॑ वा॒जाः ॥
 वि॒धेम॑ ते॒ पर॑मे॒ जन्म॑न्न॒ग्ने वि॒धेम॑ स्तो॒मैर॑वरे॒ सध॑स्थे ॥
 यस्मा॑द्-यो॒नेरु॑दारि॒था यजे॑ तं प्र॒त्वे ह॒वीँषि॑ जुहुरे॒ समि॑द्धे ।
 ता॑ँ स॒वितु॑र्वरेण्यस्य॒ चित्रा॑माऽहं वृ॒णे सु॒मतिं॑ वि॒श्वज॑न्यां ।
 या॒मस्य॑ क॒ण्वो अ॒दुह॑त् प्र॒पीना॑ँ स॒हस्र॑धा॒रां - [] 24

4.6.5.5

प॒यसा॑ म॒हीं गां॑ ।
 स॒प्त ते॑ अ॒ग्ने स॒मिधः॑ स॒प्त जि॒ह्वाः स॒प्तर॑ष॒यः स॒प्त धा॑म प्रि॒याणि॑ ।
 स॒प्त हो॒त्राः स॒प्तधा॑ त्वा यज॑न्ति स॒प्त यो॒नीरा॑ पृ॒णस्वा॑ घृ॒तेन॑ ।
 ई॒दृङ् चान्या॑दृङ् चै॒तादृ॑ङ् च प्र॒तिदृ॑ङ् च मि॒तश्च॑ संमि॒तश्च॑ स॒भराः॑ ।
 शु॒क्रज्यो॑तिश्च॒ चित्र॑ज्यो॒तिश्च॑ स॒त्यज्यो॑तिश्च॒ ज्योति॑ष्माँश्च
 स॒त्यश्च॑र्त॒पाश्चा॑त्यँहाः । 25

4.6.5.6

ऋ॒तजि॒च्च॒ स॒त्यजि॒च्च॒ से॒नजि॒च्च॒ सु॒षेण॒श्चान्त्य॑मि॒त्रश्च॑ दू॒रेअ॑मि॒त्रश्च॑
गणः॑ । ऋ॒तश्च॑ स॒त्यश्च॑ ध्रु॒वश्च॑ ध॒रुण॑श्च ध॒र्ता च॑ वि॒धर्ता च॑ वि॒धारयः॑ ।
ई॒दृक्षा॑स ए॒तादृक्षा॑स ऊ॒ षुणः॑ स॒दृक्षा॑सः प्र॒तिस॑दृक्षा॒स ए॒तन॑ ।
मि॒तास॑श्च सं॒मिता॑सश्च न ऊ॒तये॑ स॒भर॑सो म॒रुतो॑ यज्ञे अ॒स्मिन्नि॒न्द्रं
दै॒वीर्वि॑शो म॒रुतो॑ऽनु॒वर्त्मानो॑ () यथे॒न्द्रं दै॒वीर्वि॑शो म॒रुतो॑ऽनु॒वर्त्मान॑
ए॒वमि॑मं य॒जमा॑नं दै॒वीश्च॑ वि॒शो मा॑नु॒षीश्चानु॑वर्त्मानो भवन्तु । 26

(अगा॒ - सह॒स्राक्ष॑ - दे॒वाः - सह॒स्रधा॑रा - म॒त्य॒हा -
अ॒नु॒वर्त्मानः॑ - षोड॑श च) (A5)

4.6.6.1

जी॒मूत॑स्ये॒व भ॑वति प्र॒तीकं॑ य॒द्वर्मी॑ याति स॒मदा॑मु॒पस्थे॑ ।
अ॒नावि॑द्धया त॒नुवा॑ जय॒ त्व॒ स त्वा॑ वर्म॒णो म॒हिमा॑ पि॒पर्तु॑ ।
ध॒न्वना॑ गा ध॒न्वना॑ऽजिं जये॑म ध॒न्वना॑ ती॒व्राः स॒मदो॑ जये॑म ।
ध॒नुः श॒त्रोर॑प॒कामं॑ कृ॒णोति॑ ध॒न्वना॑ सर्वाः प्र॒दिशो॑ जये॑म । ।

वक्ष्यन्ती॑ वे॒दा ग॒नीग॑न्ति॒ कर्णं॑ प्रि॒यञ् स॒खायं॑ परि॒षस्व॑जाना ।
यो॒षेव॑ शि॒ङ्गे वि॒तता॑ऽधि॒ धन्वन् - [] 27

4.6.6.2

ज्या॑ इ॒यञ् स॒मने॑ पा॒रय॑न्ती ।
ते आ॒चर॑न्ती स॒मने॑व योषा॑ मा॒तेव॑ पु॒त्रं बि॑भृतामुप॒स्थे ।
अप॑ श॒त्रून् वि॒ध्यता॑ञ् सँवि॒दाने॑ आ॒र्त्ता इ॒मे वि॑ष्फुरन्ती॒ अमि॑त्रान् ।
ब॒ह्वीनां॑ पि॒ता ब॒हुर॑स्य पु॒त्रश्चि॑श्चा कृ॒णोति॑ स॒मना॑ऽव॒गत्य॑ ।
इ॒षुधिः॑ स॒ङ्गाः पृ॒तना॑श्च सर्वाः॑ पृ॒ष्ठे नि॒नद्धो॑ जयति प्र॒सूतः॑ ।
रथे॑ तिष्ठन् नयति वा॒जिनः॑ पु॒रो य॒त्रय॑त्र का॒मय॑ते सुषा॒रथिः॑ ।
अ॒भीशू॑नां म॒हिमा॑नं - [] 28

4.6.6.3

प॒नाय॑त मनः प॒श्चाद॑नु यच्छन्ति र॒श्मयः॑ ।
ती॒व्रान् घो॑षान् कृ॒ण्वते॑ वृषपा॒णयो॑ऽश्वा रथे॑भिः सह वा॒जय॑न्तः ।
अ॒वक्रा॑मन्तः प्र॒पदै॑रमि॒त्रान् क्षि॑णन्ति श॒त्रूञ् र॑नप॒व्यय॑न्तः ।

रथ॒वा॒हन॑ꣳ ह॒वि॒र॒स्य॑ ना॒म॒ य॒त्राऽऽ*यु॒धं॑ नि॒हि॒त॒म॒स्य॑ वर्म ।
 त॒त्रा रथ॑मु॒प॒ श॒ग्म॑ꣳ स॒दे॒म॒ वि॒श्वा॒हा व॒यꣳ सु॒म॒न॒स्य॑मा॒नाः ।
 स्वा॒दु॒षꣳ स॒दः॑ पि॒त॒रो व॒यो॒धाः कृ॒च्छ्रे॒श्रि॒तः श॒क्ती॒व॒न्तो॑ ग॒भी॒राः ।
 चि॒त्र॒से॒ना इ॒षु॒ब॒ला अ॒मृ॒धाः स॒तो॒वी॒रा उ॒र॒वो॑ व्रा॒त॒सा॒हाः ।
 ब्रा॒ह्म॒णा॒सः – [] 29

4.6.6.4

पि॒त॒रः सो॒म्या॒सः शि॒वे नो॑ द्या॒वापृ॒थि॒वी अ॒ने॒ह॒सा॑ ॥
 पू॒षा नः॑ पा॒तु दु॒रि॒ता॒दृ॒ता॒वृ॒धो र॒क्षा मा॒कि॒र्नो अ॒घ॒शꣳस॑ ई॒श॒त ।
 सु॒प॒र्णं व॑स्ते मृ॒गो अ॒स्या द॒न्तो॑ गो॒भिः स॒न्न॒द्धा प॑त॒ति प्र॑सू॒ता ।
 य॒त्रा न॒रः सं च॑ वि च द्र॒व॒न्ति त॒त्रास्म॑भ्य॒मि॒ष॒वः श॒र्म यꣳ स॒न् ।
 ऋ॒जी॒ते परि॑ वृ॒डि॒ग्ध नोऽ॒श्मा भ॑वतु न॒स्त॒नूः ।
 सो॒मो अ॒धि ब्र॑वीतु नोऽ॒दि॒तिः – [] 30

4.6.6.5

शर्म॑ यच्छतु॑ । आ ज॑ङ्घन्ति॒ सान्वे॑षां ज॒घना॑ꣳ उप॑ जिघ्नते ।
 अश्वा॑जनि॒ प्रचे॑तसोऽश्वा॑न्थ् सम॒थ्सु॑ चोदय ।
 अ॒हिरि॑व भो॒गैः पर्ये॑ति बा॒हुं ज्या॑या हेति॑ परि॒बाध॑मानः ।
 ह॒स्तघ्नो॑ वि॒श्वा व॒युना॑नि वि॒द्वान् पु॒मान् पु॒माꣳसं॑ परि॒ पातु॑ वि॒श्वतः॑ ।
 व॒नस्प॑ते वी॒ङ्वङ्गो॑ हि भू॒या अ॒स्मथ् स॒खा प्र॑तरणः सु॒वीरः॑ ।
 गो॒भिः स॒न्नद्धो॑ अ॒सि वी॒डय॑स्वाऽऽस्था॒ता ते ज॑यतु जे॒त्वानि॑ ।
 दि॒वः पृ॒थिव्याः॑ पर्यो- [] 31

4.6.6.6

-ज उद्-भृ॑तं व॒नस्प॑तिभ्यः पर्या॑भृतꣳ सहः ।
 अ॒पा॒मो॒ज्मानं॑ परि॒ गोभि॑रावृत॒मिन्द्र॑स्य वज्रꣳ ह॒विषा॑ रथं य॒ज ।
 इन्द्र॑स्य वज्रो मरु॒ताम॑नीकं मि॒त्रस्य॑ गर्भो वरु॒णस्य॑ नाभिः ।
 सै॒मां नो॑ ह॒व्यदा॑तिं जुषा॒णो दे॒व रथ॑ प्रति ह॒व्या गृ॑भाय ।
 उप॑ श्वा॒सय॑ पृथि॒वीमु॑त द्वां पु॒रुत्रा॑ ते म॒नुतां॑ वि॒ष्टितं॑ जगत् ।

स दु॒न्दु॒भे स॒जूरि॒न्द्रेण॑ दे॒वैर्दू॒रा- [] 32

4.6.6.7

द्वी॒यो अप॑से॒ध श॒त्रून् ।

आ क्र॑न्द॒य ब॒लमो॒जो न॒ आ धा॒ नि॒ष्टनि॑हि दु॒रिता॑ बा॒धमा॑नः ।

अप॑ प्रो॒थ दु॒न्दु॒भे दु॒च्छु॒नाꣳ इ॒त इ॒न्द्रस्य॑ मु॒ष्टिर॑सि वी॒डय॑स्व ।

आऽमू॑रज प्र॒त्याव॑र्तये॒माः के॒तुम॑द् दु॒न्दु॒भिर्वा॑वदीति ।

सम॑श्च॒पर्णाश्च॑रन्ति नो नरोऽस्मा॑कमिन्द्र रथि॑नो जयन्तु । 33

(ध॒न्वन् - म॒हि॒मानं॑ - ब्रा॒ह्म॒णा॒सो - ऽदि॑तिः - पृ॒थि॒व्याः परि॑ -

दू॒रा - दे॒कच॑त्वारिꣳश॒च्च) (A6)

4.6.7.1

यद॑क्र॒न्दः प्र॒थमं॑ जा॒यमा॑न उ॒द्यन्त् समु॑द्रादु॒त वा पु॒रीषा॑त् ।

इ॒येन॑स्य प॒क्षा ह॑रि॒णस्य॑ बा॒हू उप॑स्तु॒त्यं म॒हि जा॑तं ते अ॒र्वन् ।

यमे॑न द॒त्तं त्रि॑त ए॒नमा॑यु॒नगि॑न्द्र ए॒णं प्र॑थ॒मो अ॒ध्यति॑ष्ठत् ।

ग॒न्धर्वो॑ अ॒स्य र॑श॒नाम॑-गृ॒भ्णा॒त् सू॒राद॑श्चं व॒सवो॑ नि॒रत॑ष्ठ ।

अ॒सि॒ य॒मो॒ अ॒स्यादि॒त्यो॒ अ॒र्व॒न्न॒सि॒ त्रि॒तो॒ गु॒ह्येन॒ व्र॒तेन॒ ।

अ॒सि॒ सो॒मेन॒ स॒मया॒ वि॒पृ॒क्त - [] 34

4.6.7.2

आ॒हु॒स्ते॒ त्री॒णि॒ दि॒वि॒ ब॒न्ध॒नानि॒ ।

त्री॒णि॒ त आ॒हु॒र्दि॒वि॒ ब॒न्ध॒नानि॒ त्री॒ण्य॒प्सु॒ त्री॒ण्य॒न्तः॒ स॒मु॒द्रे॒ ।

उ॒ते॒व मे॒ व॒रु॒णश्छ॒न्त्स्य॒र्वन्॒ यत्रा॒ त आ॒हुः॒ प॒र॒मं॒ ज॒नि॒त्रं॑ ।

इ॒मा ते॒ वा॒जि॒न्न॒व॒मार्ज॑ना॒नी॒मा श॒फा॒नाऽ॒ स॒नि॒तु॒र्नि॒धा॒नाः॑ ।

अ॒त्रा ते॒ भ॒द्रा र॒श॒ना अ॒प॒श्य॒मृ॒तस्य॒ या अ॒भि॒र॒क्ष॒न्ति॒ गो॒पाः॒ ।

आ॒त्मा॒नं ते॒ म॒न॒साऽऽ॒रा॒द॒जा॒ना॒म॒वो॒ दि॒वा - [] 35

4.6.7.3

प॒त॒य॒न्तं॒ प॒त॒ङ्गं॒ । शि॒रो॒ अ॒प॒श्यं॒ प॒थि॒भिः॒ सु॒गे॒भि॒रे॒णु॒भिर्जे॑ह॒मानं॒ प॒त॒त्रि॒ ।

अ॒त्रा ते॒ रू॒प॒मु॒त्त॒म॒म॒प॒श्यं॒ जि॒गी॒ष॒मा॒ण॒मि॒ष आ॒ प॒दे॒ गोः॒ ।

य॒दा ते॒ म॒र्तो॒ अनु॒ भो॒ग॒मा॒न॒डा॒दि॒द् ग्र॒सि॒ष्ठ ओ॒ष॒धी॒र॒जी॒गः॒ ।

अ॒नु॒ त्वा॒ र॒थो॒ अनु॒ म॒र्यो॒ अ॒र्व॒न्न॒नु॒ गा॒वोऽनु॒ भ॒गः॒ क॒नी॒नां॑ ।

अनु॒ व्रा॒तास॒स्तव॒ स॒ख्यमी॒युरनु॒ दे॒वा म॒मिरे॒ वी॒र्यं॒ – [] 36

4.6.7.4

ते । हिर॑ण्यशृ॒ङ्गोऽयो॑ अस्य॒ पादा॑ म॒नोज॒वा अ॒वर॑ इन्द्र॒ आसीत् ।
 दे॒वा इ॒दस्य॑ ह॒विर॒द्यमा॒यन् यो॑ अ॒र्वन्तं॑ प्रथ॒मो अ॒ध्यति॑ष्ठत् ।
 ई॒र्मा॒न्ता॒सः सिलि॑कम॒ध्यमा॒सः स॒ञ् शू॒रणा॒सो दि॒व्यासो॑ अ॒त्याः ॥
 ह॒ञ्सा इ॒व श्रे॒णिशो॑ यत॒न्ते यदा॑क्षिषु॒र्दिव्य॑-म॒ज्मम॑श्वाः ।
 तव॒ शरी॑रं पतयि॒ष्णव॑र्वन् तव॒ चित्तं॑ वा॒त इ॒व ध्र॒जीमा॑न् ।
 तव॒ शृ॒ङ्गाणि॑ वि॒ष्टिता॑ पु॒रुत्रा॑ऽरण्येषु॒ जर्भु॑राणा चरन्ति । उप – [] 37

4.6.7.5

प्रा॒गाच्छ॑सनं वा॒ज्यर्वा॑ दे॒वद्री॑चा म॒नसा॑ दी॒ध्या॒नः ।
 अ॒जः पु॒रो नी॑यते ना॒भिर॒स्यानु॑ प॒श्चात् क॒वयो॑ यन्ति रे॒भाः ।
 उप॒ प्रा॒गात् प॒रमं॑ य॒थ् स॒धस्थ॑म॒र्वाञ् अ॒च्छा पि॒तरं॑ मा॒तरं॑ च ।
 अ॒द्या दे॒वान् जु॑ष्टत॒मो हि ग॒म्या अ॒थाऽऽशा॑स्ते दा॒शुषे॑ वा॒र्याणि॑ । 38
 (वि॒पृ॒क्तो – दि॒वा – वी॒र्यं – मु॒पै – का॒न्नच॑त्वा॒रिञ्श॑च्च) (A7)

4.6.8.1

मा नो मि॒त्रो वरु॑णो अ॒र्यमाऽऽयु॑रिन्द्र॒ ऋभु॑क्षा मरुतः परि॑ ख्यन् ।
यद्-वा॒जिनो॑ दे॒वजा॑तस्य स॒प्तैः प्र॑वक्ष्यामो वि॒दथे॑ वी॒र्या॑णि ।
यन्नि॒र्णिजा॑ रे॒क्णसा॑ प्रावृ॒तस्य॑ रा॒तिं गृ॑भीतां मु॒खतो॑ नयन्ति ।
सु॒प्राङ्जो॑ मे॒म्यद् वि॒श्वरूप॑ इन्द्रा॒पूष्णोः॑ प्रि॒यमप्ये॑ति पाथः ।
ए॒ष च्छा॑गः पु॒रो अ॒श्वेन॑ वा॒जिना॑ पू॒ष्णो भा॒गो नी॑यते वि॒श्वदे॑व्यः ।
अ॒भिप्रि॒यं य॑त् पु॒रोडा॑शमर्वता त्वष्टे - [] 39

4.6.8.2

-दे॒नञ् सौ॑श्रवसाय जि॒न्वति॑ ।
यद्ध॒विष्य॑मृ॒तुशो॑ दे॒वयानं॑ त्रि॒र्मानु॑षाः पर्य॒श्वं न॑यन्ति ।
अत्रा॑ पू॒ष्णः प्र॒थमो॑ भा॒ग ए॒ति य॒ज्ञं दे॒वेभ्यः॑ प्र॒तिवे॑दयन्नजः ।
हो॒ताऽध्व॑र्युरावया अ॒ग्निमि॒न्धो ग्रा॑वग्रा॒भ उ॒त श॑ञ्स्ता सु॒विप्रः॑ ।
तेन॑ य॒ज्ञेन॑ स्वरं॒कृतेन॑ स्वि॒ष्टेन॑ व॒क्षणा॑ आ पृ॒णध्वं॑ ।
यू॒पव्र॑स्का उ॒त ये॑ यू॒पवा॑हाश्च॒षालं॑ ये॒ अश्व॑यू॒पाय॑ तक्षति ।

ये चार्वते पचन् संभरन्त्युतो - [] 40

4.6.8.3

तेषा-मभिगूर्तिर्न इन्वतु ।

उप प्रागाथ् सुमन्मेऽधायि मन्म देवानामाशा उप वीत पृष्ठः ।

अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदन्ति देवानां पुष्टे चकृमा सुबन्धुं ।

यद्-वाजिनो दाम संदानमर्वतो या शीर्षण्या रशना रज्जुरस्य ।

यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृणं सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ।

यदश्वस्य क्रविषो - [] 41

4.6.8.4

मक्षिकाऽऽश यद्वा स्वरौ स्वधितौ रिप्तमस्ति ।

यद्धस्तयोः शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ।

यदूवध्यमुदरस्यापवाति य आमस्य क्रविषो गन्धो अस्ति ।

सुकृता तच्छमितारः कृण्वन्तूत मेधं शृतपाकं पचन्तु ।

यत् ते गात्रादग्निना पच्यमानादभि शूलं निहतस्यावधावति ।

मा तद्-भूम्या॒मा श्रिष॑ ()-न्मा तृ॒णेषु॑ दे॒वेभ्य॑स्तदु॒शद्भ्यो॑
रा॒तम॑स्तु । 42 (इ - दु॒तो - क्र॒विषः॑ - श्रिष॑थ् - स॒प्त च॑) (A8)

4.6.9.1

ये वा॒जिनं॑ परि॒पश्य॑न्ति प॒क्वं यँ ई॒माहुः॑ सु॒रभि॑र्निर्ह॒रेति॑ ।
ये चा॒र्वतो॑ मा॒स॒भि॒क्षामु॑पा॒सत॑ उ॒तो ते॒षाम॑भि॒गूर्ति॑र्न इ॒न्वतु॑ ।
यन्त्री॑क्ष॒णं मा॒स्य॑च॒न्या उ॒खाया॑ या पा॒त्राणि॑ यू॒ष्ण आ॑से॒चनानि॑ ।
ऊ॒ष्मण्या॑ऽपि॒धाना॑ च॒रूणा॑म॒ङ्गाः सू॒नाः परि॑ भू॒षन्त्य॑श्च॑ ।
नि॒क्रम॑णं नि॒षद॑नं वि॒वर्त॑नं यच्च॑ प॒ड्बी॑श॒मर्व॑तः ।
यच्च॑ प॒पौ यच्च॑ घा॒सिं -[] 43

4.6.9.2

ज॒घास॑ सर्वा॒ ता ते॒ अपि॑ दे॒वेष्व॑स्तु ।
मा त्वा॒ग्नि-ध्व॑नयिद्-धू॒मग॑न्धि॒र्मोखा॑ भ्राज॒न्त्यभि॑ वि॒क्त ज॑घ्निः ।
इष्टं॑ वी॒तम॑भि॒गूर्ति॑ व॒षट्कृ॑तं तं दे॒वासः॑ प्र॒ति गृ॑भ्णन्त्य॑श्च॑ ।
यद॒श्वाय॑ वा॒स उप॑स्तृणन्त्य॒धीवा॑सं या॒ हिर॑ण्यान्य॒स्मै ।

स॒न्दा॒नम॒र्वन्तं॑ प॒ङ्क॒बी॒शं॑ प्रि॒या दे॒वेष्वा॑ या॒मय॑न्ति ।

यत् ते॑ सा॒दे म॒हसा॑ शू॒क॒तस्य॑ पा॒र॒ष्णि॒या वा॑ क॒शया॑ – [] 44

4.6.9.3

वा तु॒तो॒द । सु॒चे॒व ता॑ ह॒विषो॑ अध्व॒रेषु॑ सर्वा॒ ता ते॑ ब्र॒ह्म॒णा सू॒दया॑मि ।

चतु॑स्त्रि॒ंशद्-वा॒जिनो॑ दे॒वब॑न्धो-व॒ङ्क्री-र॑श्च॒स्य स्व॑धि॒तिः स॒मेति॑ ।

अच्छि॑द्रा गा॒त्रा व॒युना॑ कृ॒णोत॑ प॒रुष्य॑रु॒रनु॑घु॒ष्या वि॑ श॒स्त ।

ए॒क॒स्त्वष्टु॑र॒श्चस्या॑ वि॒शस्ता॑ द्वा य॒न्तारा॑ भ॒वत॑स्तथ॒र्तुः ।

या ते॑ गा॒त्राणा॑मृ॒तुथा॑ कृ॒णोमि॑ ता॒ता पि॒ण्डा॒नां प्र॑ जु॒होम्य॒ग्नौ ।

मा त्वा॑ त॒पत् – [] 45

4.6.9.4

प्रि॒य आ॒त्माऽपि॑यन्तं॒ मा स्व॑धि॒तिस्त॑नु॒व आ॑ ति॒ष्ठिप॑त् ते ।

मा ते॑ गृ॒ध्नु-र॑वि॒शस्ता॑ऽति॒हाय॑ छि॒द्रा गा॒त्राण्य॑सि॒ना मि॒थू कः॑ ।

न वा॑ उ॒वेत॑न्मि॒यसे॑ न रि॒ष्यसि॑ दे॒वा इ॒देषि॑ प॒थिभिः॑ सु॒गेभिः॑ ।

हरी॑ ते॒ यु॒ञ्जा पृ॑षती॒ अभू॑ता॒मुपा॑स्थाद्-वा॒जी धु॑रि रा॒सभ॑स्य ।

सु॒गव्यं॑ नो॒ वा॒जी स्व॑श्चि॒यं पु॒ंसः पु॒त्रा उ॒त वि॒श्वापु॑ष॒ रयिं॑ () ।

अ॒नागा॒स्त्वं नो॒ अ॒दि॒तिः कृ॒णोतु॒ क्ष॒त्रं नो॒ अ॒श्वो व॒नता॑
ह॒वि॒ष्मान् । 46

(घा॒सिं - क॒श्या - त॒पद् - र॒यिं - न॒व च) (A9)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 9 Anuvaakams :-

(अ॒श्मन् - य॒ इ॒मो - दे॒न - मा॒शुः - प्रा॒चीं - जी॒मू॒त॒स्य -
य॒द॒क्र॒न्दो - मा॒ नो॒ मि॒त्रो - ये॒ वा॒जिनं॑ - न॒व)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒श्मन् - म॒नो॒यु॒जं - प्रा॒ची॒म॒नु - श॒र्म य॒च्छ॒तु - तेषा॑म॒भि॒गू॒र्तिः
- षट्॑च॒त्वारि॑शत्)

First and Last Padam of Sixth Prasam of Kaandam 4 :-

(अ॒श्मन् - ह॒वि॒ष्मान्)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने , श्री महागणपतये नमः ,
श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ॐ

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट

संस्काराभिधानं

4.7.1.1

अ॒ग्ना॒विष्णू॑ स॒जोष॑से॒मा वर्ध॑न्तु वां गिरः । ध्यु॒नैर्वा॑जे॒भिरा॑ गतं ।
वा॒जश्च॑ मे प्र॒सव॑श्च मे प्र॒यति॑श्च मे प्र॒सिति॑श्च मे
धी॒तिश्च॑ मे क्र॒तुश्च॑ मे स्वर॑श्च मे श्लो॒कश्च॑ मे
श्रा॒वश्च॑ मे श्रु॒तिश्च॑ मे ज्यो॒तिश्च॑ मे सु॒वश्च॑ मे
प्रा॒णश्च॑ मे ऽपान॑ – [] 1

4.7.1.2

–श्च॑ मे व्या॒नश्च॑ मे ऽसु॑श्च मे चि॒तं च॑ म आ॒धीतं॑ च मे वाक्च॑ मे
मन॑श्च मे चक्षु॑श्च मे श्रो॒त्रं च॑ मे दक्ष॑श्च मे बलं॑ च म
ओ॒जश्च॑ मे सह॑श्च म आयु॑श्च मे जरा॑ च म आ॒त्मा च॑ मे

त॒नू॒श्च मे॒ () श॒र्म च मे॒ व॒र्म च मे॒ ऽङ्ग॒नि च मे॒ ऽस्थ॒नि च मे॒
प॒रू॒षि च मे॒ शरी॒राणि च मे॒ । 2

(अ॒पा॒न - स्त॒नू॒श्च मे॒ - ऽष्टा॒दश च) (A1)

4.7.2.1

ज्यै॒ष्ठ्यं च मे॒ आ॒धि॒प॒त्यं च मे॒ म॒न्यु॒श्च मे॒ भा॒मश्च मे॒
ऽम॒श्च मे॒ ऽभ॒श्च मे॒ जे॒मा च मे॒ म॒हि॒मा च मे॒ व॒रि॒मा च मे॒
प्र॒थि॒मा च मे॒ व॒र्ष्मा च मे॒ द्रा॒घु॒या च मे॒ वृ॒द्धं च मे॒
वृ॒द्धि॒श्च मे॒ स॒त्यं च मे॒ श्र॒द्धा च मे॒ जग॒च्च - [] 3

4.7.2.2

-मे॒ ध॒नं च मे॒ व॒शश्च मे॒ त्वि॒षि॒श्च मे॒ क्री॒डा च मे॒
मो॒दश्च मे॒ जा॒तं च मे॒ ज॒नि॒ष्य॒मा॒णं च मे॒ सू॒क्तं च मे॒
सु॒कृ॒तं च मे॒ वि॒त्तं च मे॒ वे॒द्यं च मे॒ भू॒तं च मे॒ भ॒वि॒ष्य॒च्च मे॒
सु॒गं च मे॒ सु॒प॒थं च मे॒ ऋ॒द्धं च मे॒ ऋ॒द्धि () च मे॒ क्लृ॒प्तं च मे॒
क्लृ॒प्ति॒श्च मे॒ म॒ति॒श्च मे॒ सु॒म॒ति॒श्च मे॒ । 4

(जगच्च - द्वि - श्वतुर्दश च) (A2)

4.7.3.1

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मे ऽनुकामश्च मे कामश्च मे
सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे
यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे
क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च - [] 5

4.7.3.2

मे महश्च मे सँविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे
सीरं च मे लयश्च मे ऋतं च मे ऽमृतं च मे ऽयक्ष्मं च मे
ऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मे ऽनमित्रं च मे
ऽभयं च मे सुगं च मे शयनं () च मे सूषा च मे सुदिनं च मे । 6

(विश्वं च - शयन - मष्टौ च) (A3)

4.7.4.1

ऊर्क्च मे सूनृता च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधु च मे
सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च मे औद्भिध्यं

च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च - [] 7

4.7.4.2

मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे
ऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मे ऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे
यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे
गोधूमाश्च मे मसुरा- () -श्च मे प्रियंगवश्च मे ऽणवश्च मे
श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे । 8

(विभु च - मसुरा - श्वतुर्दश च) (A4)

4.7.5.1

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे
वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मे ज्यश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे
श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म आपश्च मेवीरुधश्च म
ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च -[] 9

4.7.5.2

मे ऽकृष्टपच्यं च मे ग्रांयाश्च मे पशव आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां
 वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसु च मे वसतिश्च मे
 कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च मे एमश्च मे इतिश्च मे गतिश्च मे । 10

(कृष्टपच्यं चा - ऽष्टाचत्वारिंशच्च) (A5)

4.7.6.1

अग्निश्च मे इन्द्रश्च मे सोमश्च मे इन्द्रश्च मे
 सविता च मे इन्द्रश्च मे सरस्वती च मे इन्द्रश्च मे
 पूषा च मे इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च मे इन्द्रश्च मे
 मित्रश्च मे इन्द्रश्च मे वरुणश्च मे इन्द्रश्च मे त्वष्टा च - [] 11

4.7.6.2

मे इन्द्रश्च मे धाता च मे इन्द्रश्च मे
 विष्णुश्च मे इन्द्रश्च मे ऽश्विनौ च मे इन्द्रश्च मे
 मरुतश्च मे इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे
 पृथिवी च मे इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च मे इन्द्रश्च मे

द्यौश्च॑ म॒ () इन्द्रश्च॑ मे॒ दिशश्च॑ म॒ इन्द्रश्च॑ मे॒
 मूर्ध्ना॑ च॒ म॒ इन्द्रश्च॑ मे॒ प्रजापतिश्च॑ म॒ इन्द्रश्च॑ मे॒ । 12
 (त्वष्टा॑ च॒ - द्यौश्च॑ म॒ एकविंशतिश्च॑) (A6)

4.7.7.1

अ॒ंशुश्च॑ मे॒ रश्मिश्च॑ मे॒ ऽदाभ्यश्च॑ मे॒ ऽधिपतिश्च॑ म॒
 उपा॒ंशुश्च॑ मे॒ ऽन्तर्यामिश्च॑ म॒ ऐन्द्रवायवश्च॑ मे॒
 मैत्रावरुणश्च॑ म॒ आश्विनश्च॑ मे॒ प्रतिप्रस्थानश्च॑ मे॒ शुक्रश्च॑ मे॒
 मन्थी॑ च॒ म॒ आग्रयणश्च॑ मे॒ वैश्वदेवश्च॑ मे॒ ध्रुवश्च॑ मे॒
 वैश्वानरश्च॑ म॒ ऋतुग्रहाश्च॑ [] 13

4.7.7.2

मे॒ ऽतिग्राह्याश्च॑ म॒ ऐन्द्राग्नश्च॑ मे॒ वैश्वदेवश्च॑ मे॒
 मरुत्वतीयाश्च॑ मे॒ माहेन्द्रश्च॑ म॒ आदित्यश्च॑ मे॒ सावित्रश्च॑ मे॒
 सारस्वतश्च॑ मे॒ पौष्णश्च॑ मे॒ पालीवतश्च॑ मे॒ हारियोजनश्च॑ मे॒ । 14
 (ऋतुग्रहाश्च॑ - चतुस्त्रिंशच्च॑) (A7)

4.7.8.1

इ॒ध्मश्च॑ मे॒ ब॒र्हिश्च॑ मे॒ वे॒दिश्च॑ मे॒ धि॒ष्णि॒याश्च॑ मे॒
 सु॒चश्च॑ मे॒ च॒म॒साश्च॑ मे॒ ग्रा॒वा॒णश्च॑ मे॒ स्वर॑वश्च॒ म
 उ॒पर॑वाश्च॒ मे॒ ऽधि॑षवणे॒ च॒ मे॒ द्रो॒ण॒क॒ल॒शश्च॑ मे॒
 वा॒य॒व्या॒नि॒ च॒ मे॒ पू॒त॒भृ॒च्च॑ म॒ आ॒ध॒व॒नी॒यश्च॑ म॒ आ॒ग्नी॒ध्रं॑ च॒ मे॒
 ह॒वि॒र्धा॒नं॑ च॒ मे॒ गृ॒हाश्च॑ () मे॒ स॒दश्च॑ मे॒ पु॒रो॒डा॒शाश्च॑ मे॒
 प॒च॒ताश्च॑ मे॒ ऽव॒भृ॒थश्च॑ मे॒ स्व॒गा॒का॒रश्च॑ मे॒ । 15

(गृ॒हाश्च॑ – षोड॑श च) (A8)

4.7.9.1

अ॒ग्निश्च॑ मे॒ घ॒र्मश्च॑ मे॒ ऽर्क॑श्च॒ मे॒ सूर्य॑श्च॒ मे॒
 प्रा॒णश्च॑ मे॒ ऽश्व॑मे॒धश्च॑ मे॒ पृ॒थि॒वी॒ च॒ मे॒ ऽदि॑तिश्च॒ मे॒
 दि॒तिश्च॑ मे॒ द्यौश्च॑ मे॒ श॒क्व॒री॒र॒ङ्गु॒ल॒यो॒ दि॒शश्च॑ मे॒
 य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒न्ता॒- मृ॒क्च॑ मे॒ सा॒म॒ च॒ मे॒ स्तो॒मश्च॑ मे॒
 य॒जुश्च॑ मे॒ दी॒क्षा॑ () च॒ मे॒ त॒पश्च॑ म॒ ऋ॒तुश्च॑ मे॒ व्र॒तं॑ च॒ मे॒

ऽहो॒रा॒त्रयो॑ वृ॒ष्ट्या॑ बृ॒हद्ग॑थन्तरे च मे॒ य॒ज्ञेन॑ कल्पेतां । 16

(दी॒क्षाऽ – षा॒दश॑ च) (A9)

4.7.10.1

ग॒र्भाश्च॑ मे॒ व॒थ्सा॑श्च मे॒ त्र्य॒वि॒श्च मे॒ त्र्य॒वी च॑ मे॒ दि॒त्य॒वाट् च॑ मे॒
दि॒त्यौही॑ च मे॒ प॒ञ्चा॒वि॒श्च मे॒ प॒ञ्चा॒वी च॑ मे॒ त्रि॒व॒थ्सश्च॑ मे॒ त्रि॒व॒थ्सा
च॑ मे॒ तु॒र्य॒वाट् च॑ मे॒ तु॒र्यौही॑ च॑ मे॒ प॒ष्ट॒वाट् च॑ मे॒ प॒ष्टौही॑ च॑ म॒ उ॒क्षा
च॑ मे॒ व॒शा च॑ म॒ ऋ॒षभ॑श्च – [] 17

4.7.10.2

मे॒ वे॒ह॒च्च मे॒ ऽन॒ड्वां च॑ मे॒ धे॒नुश्च॑ म॒ आ॒यु॒र्य॒ज्ञेन॑ कल्पतां प्रा॒णो
य॒ज्ञेन॑ कल्पता-म॒पा॒नो य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ व्या॒नो य॒ज्ञेन॑ कल्पतां
चक्षु॑-र्य॒ज्ञेन॑ कल्पता॒ श्रो॒त्रं य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ मनो॑ य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ वाग्
य॒ज्ञेन॑ कल्पता-मा॒त्मा य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ य॒ज्ञो य॒ज्ञेन॑ कल्पतां । 18

(ऋ॒षभ॑श्च – च॒त्वा॒रि॒ंश॒च्च) (A10)

4.7.11.1

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे
 नव च म एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे
 सप्तदश च मे नवदश च म एकविंशतिश्च मे
 त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे
 नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च- [] 19

4.7.11.2

मे चतस्रश्च मे ऽष्टौ च मे द्वादश च मे
 षोडश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे
 ऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशच्च मे षट्-त्रिंशच्च मे
 चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मे ऽष्टाचत्वारिंशच्च मे
 वाजश्च प्रसवश्चा-पिजश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च
 व्यञ्जयश्चा- () -न्त्यायनश्चा- न्त्यश्च भौवनश्च
 भुवनश्चा-धिपतिश्च । 20

(त्रयस्त्रिंशच्च - व्यश्जिय - एकादश च) (A11)

4.7.12.1

वाजो॑ नः सप्त॑ प्रदि॒शश्च॑तस्रो॑ वा पराव॑तः ।
वाजो॑ नो विश्वैर्दे॒वै-र्ध॑नसा॒तावि॑हावतु ।
विश्वे॑ अद्य मरु॒तो विश्व॑ ऊ॒ती विश्वे॑ भवन्त्व॒ग्नयः॑ समि॒द्धाः ।
विश्वे॑ नो दे॒वा अव॑साऽऽ गमन्तु॑ विश्व॑मस्तु॒ द्रवि॑णं वाजो॑ अ॒स्मे ।
वाज॑स्य प्रस॒वं दे॒वा रथै॑र्या॒ता हि॒रण्य॑यैः ।
अ॒ग्निरिन्द्रो॑ बृह॒स्पति॑र्मरु॒तः सोम॑पी॒तये॑ ।
वाजे॑वाजे॒ ऽव॑त वाजि॒नो नो॑ धने॒षु - [] 21

4.7.12.2

विप्रा॑ अमृ॒ता ऋ॑तज्ञाः ।
अस्य॑ मध्वः॑ पिब॒त मा॑दयध्वं॒ तृप्ता॑ या॒त प॒थिभि॑र्दे॒वयानैः॑ ।
वाजः॑ पु॒रस्ता॑दु॒त म॑ध्यतो॒ नो वाजो॑ दे॒वा ऋ॑तुभिः कल्प॑याति ।
वाज॑स्य हि प्रस॒वो नन्न॑मीति॒ विश्वा॑ आ॒शा वाज॑पतिर्भवे॒यं ।

पयः पृथिव्यां पय ओषधीषु पयो दिव्यन्तरिक्षे पयो धां ।

पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यं ।

सं मा सृजामि पयसा घृतेन सं मा सृजाम्यप - [] 22

4.7.12.3

ओषधीभिः । सोऽहं वाजं सनेयमग्ने ।

नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकं समीची ।

द्यावा क्षामा रुक्मो अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ।

समुद्रोऽसि नभस्वानार्द्रदानुः शंभूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा

मारुतोऽसि मरुतां गणः शंभूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा

ऽवस्युरसि दुवस्वाज्छंभूर्मयोभूरभि मा () वाहि स्वाहा । 23

(धने - ष्वपो - दुवस्वाज्छंभूर्मयोभूरभि मा - द्वे च) (A12)

4.7.13.1

अग्निं युनज्मि शवसा घृतेन दिव्यं सुपर्णं वयसा बृहन्तं ।

तेन वयं पतेम ब्रध्नस्य विष्टपं सुवो रुहाणा अधि नाक उत्तमे ।

इ॒मौ ते॒ प॒क्षाव॒जरौ॑ प॒तत्रि॒णो॒ याभ्या॑ꣳ र॒क्षाꣳ-स्य॒पहꣳ-स्य॒ग्ने ।
 ताभ्यां॑ प॒तेम॒ सु॒कृता॑मु॒ लोकं॑ य॒त्रर्ष॑यः प्रथ॒मजा॑ ये पु॒राणाः॑ ।
 चि॒दसि॑ स॒मुद्र॑यो॒ निरि॒न्दुर्दक्षः॑ श्ये॒न ऋ॒तावा॑ ।
 हि॒रण्य॑पक्षः शकु॒नो भु॒रण्यु-र्म॒हान्थ् स॒धस्थे॑ ध्रु॒व - [] 24

4.7.13.2

आ निष॑त्तः ।

नम॑स्ते अस्तु॒ मा मा हि॑ꣳसीर्वि॒श्वस्य॑ मूर्ध॒न्नधि॑ तिष्ठ॒सि श्रि॒तः ।
 स॒मुद्रे॑ ते हृ॒दय॑-म॒न्तरा॑यु-र्द्यावा॑पृथि॒वी भु॒वने॑ष्वर्पि॒ते ।
 उ॒द्नो द॑त्तो॒दधिं॑ भि॒न्त दि॒वः प॒र्जन्या॑द॒न्तरि॑क्षात् पृथि॒व्यास्ततो॑ नो
 वृ॒ष्ट्या॑वत । दि॒वो मूर्धा॑ऽसि पृथि॒व्या नाभि॑रूर्ग॒पामो॑ष॒धीनां॑ ।
 वि॒श्वायुः॑ शर्म॒ सप्र॑था नम॒स्पथे॑ । येन॑र्ष॒यस्त॑पसा स॒त्र - [] 25

4.7.13.3

मा॒सते॑न्धा॒ना अ॒ग्निꣳ सु॒वरा॑भरन्तः ।
 तस्मि॑न्न॒हं नि द॑धे॒ नाके॑ अ॒ग्निमे॒तं य॑माहु॒र्मन॑व स्ती॒र्णब॑र्हिषं ।

तं पत्नीभिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्भ्रातृभिरुत वा हिरण्यैः ।
 नाकं गृह्णानाः सुकृतस्य लोके तृतीये पृष्ठे अधि रोचने दिवः ।
 आ वचो मध्य-मरुहद्-भुरण्युरय-मग्निः सत्पतिश्चेकितानः ।
 पृष्ठे पृथिव्या निहितो दविद्युतदधस्पदं कृणुते - [] 26

4.7.13.4

ये पृतन्यवः ।
 अयमग्निर्वीरतमो वयोधाः सहस्रियो दीप्यतामप्रयुच्छन् ।
 विभ्राजमानः सरिरस्य मध्य उप प्र यात दिव्यानि धाम ।
 सं प्र च्यवध्वमनु सं प्र याताग्ने पथो देवयानान् कृणुध्वं ।
 अस्मिन्थ् सधस्थे अद्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ।
 येना सहस्रं वहसि येनाग्ने सर्ववेदसं ।
 तेनेमं यज्ञं नो वह देवयानो य - [] 27

4.7.13.5

उत्तमः ।

उद्-बुध्यस्वाग्ने॑ प्रति॑ जागृह्येन॑ मि॒ष्टापूर्ते॑ सꣳ सृजे॑थामयं च ।
 पुनः॑ कृण्वꣳस्त्वा पि॒तरं॑ यु॒वान-मन्वा॑ताꣳसीत् त्वयि॑ तन्तुमे॒तं ।
 अयं॑ ते योनि॑र्ऋत्वियो॒ यतो॑ जा॒तो अरो॑चथाः ।
 तं जा॒नन्न॒ग्न आ रो॑हाथा नो॒ वर्धया॑ रयिं । 28

(ध्रुवः - सत्रं - कृणुते - यः - सप्तत्रिंशच्च) (A13)

4.7.14.1

ममा॑ग्ने॒ वर्चो॑ वि॒हवेष्व॑स्तु वयं॑ त्वे॒न्धा॒ना स्त॒नुवं॑ पु॒षेम॑ ।
 म॒ह्यं न॑मन्तां प्र॒दिश॑श्चत॒स्र स्त्वया॑-ऽद्ध्यक्षे॒ण पृ॑त॒ना ज॑येम ।
 मम॑ दे॒वा वि॒हवे॑ सन्तु॒ सर्व॑ इन्द्रा॒वन्तो॑ म॒रुतो॑ वि॒ष्णुर॑ग्निः ।
 ममा॑न्तरि॒क्ष मुरु॑ गो॒पम॑स्तु म॒ह्यं वा॑तः पव॒तां कामे॑ अ॒स्मिन् ।
 मयि॑ दे॒वा द्र॒विण॑ मा॒यज॑न्तां म॒य्या शी॑रस्तु मयि॑ दे॒वहू॑तिः ।
 दै॒व्या हो॑तारा वनिषन्त - [] 29

4.7.14.2

पूर्वे ऽरि॑ष्टाः स्याम॑ त॒नुवा॑ सु॒वीराः॑ ।
म॒ह्यं॑ यँजन्तु॑ म॒म या॑नि ह॒व्याऽऽकू॑तिः स॒त्या मन॑सो मे अस्तु ।
ए॒नो मा॑निगां॑ क॒तम॑च्च॒नाहं॑ वि॒श्वे दे॒वासो॑ अधि॒वोच॑ ता मे ।
दे॒वीः ष॒डुर्वी॑रु॒रुणः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वा स॒ इह॑ वी॒रय॑द्ध्वं ।
माहा॑स्महि प्र॒जया॑ मा त॒नूभि॑र्मा र॒धाम॑ द्विष॒ते सोम॑ राजन् ।
अ॒ग्निर्म॒न्युं प्र॑ति॒नुदन्॑ पु॒रस्ता॑- [] 30

4.7.14.3

द॒द॒ब्धो गो॑पाः परि॒पाहि॑ न॒स्त्वं ।
प्र॒त्यञ्चो॑ यन्तु नि॒गुतः॑ पु॒नस्ते॑ ऽमै॒षां चि॑त्तं प्र॒बुधा॑ वि॒ने॒शत् ।
धा॒ता धा॑तृ॒णां भु॑वन॒स्य य॑स्पति॒र्दे॒वꣳ स॒वि॒तार॑म॒भि मा॑ति॒षाहं॑ ।
इ॒मं यँ॑ज म॒श्विनो॑भा बृ॒हस्प॑ति॒र्दे॒वाः पा॑न्तु य॒जमा॑नन् न्य॒र्थात् ।
उ॒रुव्य॑चा नो म॒हिषः॑ शर्म॒ यꣳ स॒दस्मिन्॑ ह॒वे पु॑रु॒हूतः॑ पु॒रुक्षु॑ ।
स नः॑ प्र॒जायै॑ ह॒र्यश्च॑ मृ॒डये॑न्द्र मा - [] 31

4.7.14.4

नो॑ री॒रिषो॑ मा॒ परा॑ दाः ।

ये॑ नः स॒पत्ना॑ अ॒पते॑ भव॒न्त्विन्द्रा॑-ग्नि॒भ्याम॑व॒ बा॒धाम॑हे॒ तान् ।

व॒सवो॑ रु॒द्रा आ॒दि॒त्या उ॒परि॑ स्पृ॒शं मो॒ग्रं चे॒त्तार॑म॒धि रा॒जम॑क्रन् ।

अ॒र्वाञ्च॑ मि॒न्द्रम॑मु॒तो ह॒वाम॑हे॒ यो गो॒जिद्-ध॒न-जि॒दश्च॑-जि॒द्यः ।

इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञं वि॒हवे॑ जु॒षस्वा॒स्य कु॒र्मो ह॒रिवो॑ मे॒दिनं॑ त्वा । 32

(व॒नि॒षन्त॑ - पु॒रस्ता॑न् - मा - त्रि॒च॒त्वारि॑ञ्च॒) (A14)

4.7.15.1

अ॒ग्ने॒र्मन्वे॑ प्र॒थम॑स्य प्र॒चेत॑सो॒ यं पा॒ञ्चज॑न्यं ब॒हवः॑ स॒मिन्धते॑ ॥

वि॒श्वस्यां॑ वि॒शि प्र॒वि॒वि॒शि॒वाञ् स॒मीम॑हे स नो॑ मु॒ञ्च॒त्वञ् ह॒सः ।

यस्ये॒दं प्रा॒णन्नि॑मि॒षद् यदे॑जति॒ यस्य॑ जा॒तं ज॒नमा॑नं च॒ के॒वलं॑ ।

स्तौ॒म्यग्निं॑ ना॒थितो॑ जो॒हवी॑मि स नो॑ मु॒ञ्च॒त्वञ् ह॒सः ।

इ॒न्द्रस्य॑ म॒न्ये प्र॒थम॑स्य प्र॒चेत॑सो वृ॒त्रघ्नः॑ स्तो॒मा उप॑ मा॒मुपा॑गुः ।

यो दा॒शुषः॑ सु॒कृतो॑ ह॒वमु॑प॒ गन्ता॑ - [] 33

4.7.15.2

स नो॑ मुञ्च॒त्व॒ ह॒सः ।
यः सं॒ग्रामं॑ न॒यति॑ सँ व॒शी यु॒धे यः पु॒ष्टानि॑ स॒सृज॑ति त्र॒याणि॑ ।
स्तौमीन्द्रं॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि स नो॑ मुञ्च॒त्व॒ ह॒सः ।
मन्वे॑ वां मि॒त्रा व॒रुणा॑ तस्य॒ वित्त॑ स॒त्यौज॑सा दृ॒हणा॑ यं नु॒देथे॑ ।
या रा॒जान॑ स॒रथं॑ या॒थ उ॒ग्रा ता॑ नो॑ मुञ्च॒तमा॑गसः ।
यो वा॒ रथ॑ ऋ॒जुर॑श्मिः स॒त्यध॑र्मा मि॒थु श्र॑रन्त-मु॒पया॑ति दू॒षय॑न् ।
स्तौमि॑ - [] 34

4.7.15.3

मि॒त्राव॑रुणा नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो॑ मुञ्च॒तमा॑गसः ।
वा॒योः स॒वितु॑ वि॒दथा॑नि मन्महे॒ यावा॑त्मन्वद्-बि॒भृतो॑ यौ च॒ रक्ष॑तः ।
यौ वि॒श्वस्य॑ परि॒भू ब॑भूवतुस्तौ नो॑ मुञ्च॒तमा॑गसः ।
उ॒प श्रे॑ष्ठान आ॒शिषो॑ दे॒वयो॑र्ध॒र्मे अ॑स्थिरन् ।
स्तौमि॑ वा॒यु स॒वि॒तारं॑ नाथि॒तो जो॑हवीमि तौ नो॑ मुञ्च॒तमा॑गसः ।

रथी॑तमौ रथी॑नाम॒ह ऊ॒तये शु॒भं ग॒मिष्ठौ सु॒यमे-भि॒रश्वैः॑ ।

ययो॑ -[] 35

4.7.15.4

-वां॑ दे॒वौ दे॒वेष्व-नि॒शित-मो॒जस्तौ नो॑ मुञ्च॒तमा॒गसः॑ ।
यद॑यातं॒ वँह॒तुः सूर्या॑या-स्त्रि॒चक्रेण॑ स॒ः सद॑मिच्छ॒मानौ ।
स्तौमि॑ दे॒वा व॒श्विनौ नाथि॑तो जो॒हवीमि॑ तौ नो॑ मुञ्च॒तमा॒गसः॑ ।
मरु॑तां मन्वे॒ अधि॑नो ब्रुवन्तु प्रेमां॑ वा॒चं विश्वा॑ मवन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॒वे सु॒यमा॑नूतये॒ ते नो॑ मुञ्च॒न्त्वे॒नसः॑ ।
ति॒ग्ममा॑युधं वी॒डितः॑ सह॒स्वद् दि॒व्यः श॒र्द्धः - [] 36

4.7.15.5

पृ॒तना॑सु जि॒ष्णु ।
स्तौमि॑ दे॒वान् मरु॑तो नाथि॑तो जो॒हवीमि॑ ते नो॑ मुञ्च॒न्त्वे॒नसः॑ ।
दे॒वानां॑ मन्वे॒ अधि॑ नो ब्रुवन्तु प्रेमां॑ वा॒चं विश्वा॑मवन्तु॒ विश्वे॑ ।
आ॒शून् हु॒वे सु॒यमा॑नूतये॒ ते नो॑ मुञ्च॒न्त्वे॒नसः॑ ।

यदि॒दं मा॒ऽभि॒शो॒चति॒ पौ॒रु॒षे॒ये॒ण दै॒व्ये॒न ।

स्तौ॒मि वि॒श्वान् दे॒वान् ना॒थि॒तो जो॒हवी॒मि ते नो॑ मु॒ञ्च॒न्त्वे॒न॒सः

अनु॑नो॒ऽद्यानु॑मति॒ > [१], रन्वि - [] 37

4.7.15.6

दनु॑मते॒ त्वं > [२], वै॒श्वान॒रो न ऊ॒त्या > [३], पृ॒ष्ठो दि॒वि > [४]

ये अ॒प्र॒थे॒ता-म॒मि॒ते॒भि रो॒जो॒भि र्ये॑ प्र॒ति॒ष्ठे अ॒भ॒व॒तां व॒सू॒नां ।

स्तौ॒मि द्या॒वा पृ॒थि॒वी ना॒थि॒तो जो॒हवी॒मि ते नो॑ मु॒ञ्च॒त॒म॒ ह॒सः ।

उ॒र्वी रो॒द॒सी व॒रि॒वः कृ॒णो॒तं क्षे॒त्र॒स्य प॒त्नी अ॒धि नो॑ ब्रू॒या॒तं ।

स्तौ॒मि द्या॒वा पृ॒थि॒वी ना॒थि॒तो जो॒हवी॒मि ते नो॑ मु॒ञ्च॒त॒म॒ ह॒सः ।

यत् ते॒ व॒यं पु॒रु॒ष॒न्ना य॒वि॒ष्ठा वि॒द्वा॒ऽस॒श्च॒कृ॒मा क॒च्य ना - [] 38

4.7.15.7

ऽऽ*गः । कृ॒धी स्व॒स्मा॒ अदि॒ते॒र॒ना॒गा व्ये॒ना॒ऽसि॑ शि॒श्र॒थो वि॒ष्व॒ग॒ग्ने ।

यथा॑ ह॒ तद् व॒स॒वो गौ॒र्यं चि॒त् प॒दि॒षि॒ता म॒मु॒ञ्च॒ता य॒ज॒न्नाः ।

ए॒वा त्व॒म॒स्मत् प्र॒मु॒ञ्चा व्य॒हः प्रा॒ता॒र्य॒ग्ने प्र॒त॒रान्न॒ आयुः॑ । 39

(गन्ता - दूषयन्थ स्तौमि - ययोः - शब्दोऽ - नुमतिरनु - चन
- चतुस्त्रिंशच्च) (A15)

Special Korvai for Anuvaakam A-15

(अग्ने॑र्मन्वे॒ - यस्ये॑द- मिन्द्र॑स्य - यः सं॑ ग्राममिन्द्र॑ - स नो॑
मुञ्च॑त्व ह॒सः । मन्वे॑ वान्ता नो॑ मुञ्च॑तमाग॒सः ।
यो वां॑ - वायो॑- रूप॑ - रथी॑तमौ - यदया॑त-मश्चि॑नौ - तौ नो॑
मुञ्च॑तमाग॒सः । मरु॑तान्- तिग्मं॑ - मरु॑तो - दे॒वानां॑ - य॒दिदं॑
विश्वा॑न् - ते नो॑ मुञ्च॑न्त्वेन॒सः । अनु॑ न - उर्वी॑ - द्यावा॑पृथि॒वी
- ते नो॑ मुञ्च॑तम॒हसो॑ यतै॑ । च॒तुर॑ ह॒सः षा॒डाग॑सश्चतु॒रेन॑सो
द्वि॒रह॑सः ।

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 15 Anuvaakams :-

अग्ना॑विष्णू - ज्यैष्ठ्य॑ - शञ्चो॑ - कर्चा॑ - ऽश्मा॑ चा - ग्निश्चा॑-
ऽशु॑ - श्वे॒द्धम॑श्चा - ऽग्निश्च॑ घ॒र्मा - गर्भा॑ - श्वै॒का च॑ - वाजो॑ नो
- अ॒ग्निं यु॑नज्मि - ममा॑ग्ने - अग्ने॑र्मन्वे - पञ्च॑दश ।

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ - अ॒ग्नि॒श्च॒ - वा॒जो॒ नो॒ - अ॒द॒ब्धो॒ गो॒पा॒ -
न॒व॒त्रि॒ंशत्)

First and Last Padam of Seventh Prasnam of Kandam 4:-

(अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ - प्र॒त॒रान्न॒ आयुः॑)

Kaanda Korvai with starting Padams of 7 Prasanas of Kandam 4:-

(यु॒ञ्जानो॑ - वि॒ष्णो॑ - र॒पा॒ - र॒श्मि॑ - न॒मो॑ - ऽश्म॒ -
अ॒ग्ना॒वि॒ष्णू॒ - स॒प्त)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति चतुर्थं काण्डं ॥

4.7.1 Appendix

4.7.15.5 – अनु॑नोऽद्यानु॑मति॑ > ¹, रन्वि॑दनु॑मते॒ त्वं > ²

अनु॑ नोऽद्याऽनु॑मतिर्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ मन्यतां ।

अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑हनो॒ भव॑तां दा॒शुषे॑ मयः ॥

अन्वि॑दनु॑मते॒ त्वं म॒न्यासै॑ शञ्चनः॑ कृधि ।

क्र॒त्वे द॑क्षाय नो हि॒नु प्र॒ण आयू॑ष्णि तारिषः ॥

(Appearing in TS 3.3.11.3 and 3.3.11.4)

4.7.15.6 – वै॒श्वान॑रो न ऊ॒त्या > ³, पृ॒ष्ठो दि॒वि > ⁴

वै॒श्वान॑रो न ऊ॒त्या ऽऽ प्र या॑तु प॒राव॑तः । अ॒ग्निरु॒क्थेन॑ वा॒हसा॑ ॥

पृ॒ष्ठो दि॒वि पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः पृ॒थिव्यां॑ पृ॒ष्ठो वि॒श्वा ओष॑धीरा वि॒वेश॑ ।

वै॒श्वान॑रः स॒हसा॑ पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः स॒नो दि॒वा स रि॒षः पा॑तु न॒क्तं ॥

(Appearing in TS 1.5.11.1 and 1.5.11.2)

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 4

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	46	2293
Prasna 2	11	48	2498
Prasna 3	13	36	1844
Prasna 4	12	37	1887
Prasna 5	11	27	1234
Prasna 6	9	46	2331
Prasna 7	15	39	2008
Total	82	279	14095